

DE TAUSHETSBELAGTE MENN

Den ukjente historien om norske soldater i Koreakrigen

THE SILENCED MEN

The untold story of Norwegian soldiers in the Korean War

Knut Rødseth Kjosås

Masteroppgave i Samfunnsfagdidaktikk, Mai - 2017

Samfunnsfagseksjonen - Avdeling for lærerutdanning

Høgskulen
på Vestlandet

FORORD

Denne masteroppgaven markerer slutten på en lærerik studietid ved Høgskolen på Vestlandet. Jeg vil først rette en stor takk til min veileder Erlend Eidsvik for god rettleiding og inspirasjon gjennom oppgaven. Takk for at du viste interesse for tema, og delte din kunnskap og dine erfaringer med meg. Deretter vil jeg takke Morten Andersens og hans familie. Dere har invitert meg hjem og tilrettelagt for at jeg har kunne benytte det materiale som oppgaven i hovedsak bygger på. Uten dere hadde ikke denne oppgaven vært mulig å gjennomføre. En ekstra stor takk til Morten. Takk for at du har hatt tiltro til meg, bidratt med gode refleksjoner og innsikt i et spennende tema. Våre samtaler har vært avgjørende for oppgaven. Til slutt vil jeg takke alle som har vist interesse for arbeidet, og som har latt seg engasjere i samtaler med meg. Det har vært svært motiverende. Jeg er takknemlig for at jeg har fått fordype meg i et tema jeg selv finner interessant, spennende og ikke minst viktig.

Knut Rødseth Kjosås

Bergen, mai 2017

Forsidebilde: Arne Osvald Andersen. Skissene som preger kapitlene i denne oppgaven er alle hentet fra Andersens album gjengitt etter tillatelse fra Andersens etterkommere.

SAMMENDRAG

Koreakrigen var en væpnet konflikt som utspilte seg på den koreanske halvøyen i perioden 1950 til 1953. Striden sto mellom det nordlige Korea, støttet av Kina og Sovjetunionen, og det sørlige Korea, støttet av USA-ledede vestlige styrker. Norges offisielle involvering i krigen begrenset seg til to bidrag: et hospital for de vestlige styrkene i landet og et skip egnet for trosskipstransport. Regjeringen og Stortinget sa offisielt nei til å sende norske kampstyrker til konfliktområdet.

I denne oppgaven legger jeg frem et alternativt historisk narrativ om Norges bidrag i Koreakrigen, en historie som står i kontrast til Stortingets vedtak og offentlig informasjon. Historien fortelles gjennom notater, dikt og skisser som Arne Andersen, tidligere spesialsoldat i det norske forsvaret, etterlot seg etter sin død i 2010. I materialet kan man lese historien om hvordan Andersen, sammen med 25 andre nordmenn, sommeren 1952 dro til Korea for å kjempe sammen med vestlige styrker. Dette var organisert i direkte linje fra Norges daværende Forsvarsminister. Andersen ble såret to ganger i de blodige kampene, og mottok blant annet «purple heart» medalje fra den amerikanske presidenten for sin innsats. Materialet antyder også at andre nordmenn kan ha mistet livet. Andersen var imidlertid pålagt livslang taushetsplikt og fortalte aldri offentlig om sine opplevelser i Korea.

I oppgaven stiller jeg spørsmål ved fraværet av dette narrative fra norsk historie, og drøfter om forklaringen kan ligge i norske myndigheters ønske om å opprettholde en verdihomogen minnetradisjon. Jeg drøfter blant annet om fraværet av åpenhet rundt Norges aktiviteter i Koreakrigen kan forklares med en norsk historiefremstillingstradisjon som favoriserer fortellinger som bygger opp under oppfatningen om Norge som fredsnasjon.

Formålet med oppgaven er todelt. For det første ønsker jeg at informasjonen som fremkommer i arbeidet skal bli en del av det historiske narrative, og således være et direktebidrag til historiefaget. For det andre ønsker jeg at arbeidet skal tjene som et eksempel i samfunnsfagundervisningen på hvordan politiske hensyn kan påvirke hvilken informasjon som kommuniseres eller tilbakeholdes fra offentligheten, hvilke motiver som kan ligge bak denne typen seleksjon, og hvilke konsekvenser det kan ha for samfunnet og enkeltmennesker.

ABSTRACT

The Korean War was an armed conflict that took place on the Korean Peninsula in the period between 1950 to 1953. The battle was between northern Korea, supported by China and the Soviet Union, and southern Korea, supported by US-led Western forces. Norway's official involvement in the war was limited to two contributions: a hospital for Western forces and a ship suitable for transport of military troops. The government and the parliament officially declined to send Norwegian combat forces to the conflict.

In this thesis, I present an alternative historical narrative about Norway's contribution to the Korean War, a story that contrasts with the governments' decision and public information. The story is narrated by notes, poems, and sketches that Arne Andersen, a former soldier in the Norwegian army, left behind after his death in 2010. In the material, one can read the story of how Andersen, along with 25 other Norwegians, travelled to Korea in the summer of 1952 to fight alongside western forces. This was organized in a direct line from Norway's then Defense Minister. The material he left behind shows that he was injured twice in the fighting, and was awarded the «purple heart» by the American president for his contributions. The material also suggests that other Norwegians may have lost their lives. Andersen, however, was subject to a permanent duty of secrecy and never publicly spoke of his experiences.

In the thesis, I question the absence of this narrative in Norwegian history and discuss whether the explanation may lie in the Norwegian authorities' desire to maintain a certain value-based memory tradition. I analyze, among other things, whether the absence of transparency around Norway's activities in the Korean War can be explained by a Norwegian history dissemination tradition that favors narratives based on Norway as a peaceful nation.

The purpose of the investigation is two-fold. First of all, the information that appears in the work needs to be part of the historical narrative, and thus be a direct contribution to the history discipline. Secondly, the work can be served as an example in social science education concerning how political considerations can affect the information communicated or detained from the public, as well as what motives may be behind this type of selection and what consequences it may have for society and individuals.

요약

한국 전쟁은 1950 년에서 1953 년까지 한반도에서 일어난 무력 충돌이다. 이 전쟁은 미국 주도의 연합군에 의해 지원된 남한과 중국/소련에 의해 지원 된 북한 즉, 한국과 한국간의 전쟁이었다. 전쟁에 대한 노르웨이의 공식 개입은 연합국을 위한 병원과 군대 수송에 적합한 함선 두 가지로 제한되었으며, 정부와 의회는 '공식적으로' 노르웨이의 군사력을 한국전쟁 충돌에 회부하지 않았다.

이 논문은 노르웨이가 한국 전쟁에 기여한 것에 대한 대안적인 역사 서술을 제안한다. 또한 본 논문의 서술은 정부의 결정, 대중의 정보와 대조되며 이는 노르웨이 군대의 전 군인인 아르네 오스발드 안데르센 (Arne Andersen)이 2010 년 사망 한 뒤에 남긴 메모, 시, 스케치 자료를 바탕으로 한다. 이 자료는 안데르센이 연합군과 함께 싸우기 위해 다른 노르웨이 군인 25 명을 데리고 1952 년 여름 한국을 방문한 것을 알려주고 있는데, 이는 당시 노르웨이 국방 장관의 직속으로 구성된 조직이었다. 또한 본 자료는 안데르센이 마지막으로 심각한 싸움에서 두 번 부상당한 것을 살펴보면, 이는 다른 노르웨이 국민 역시 목숨을 잃을 수 있었다는 가능성을 시사하고 있다. 그러나 이는 안데르센에게 평생에 걸친 비밀스런 의무였으며 그는 이를 일평생 결코 외부에 공식적으로 발설하지 않았다.

본 논문은 노르웨이 역사에서 서사가 없다는 것에 의문을 제기하며 그 원인이 가치에 기반한 기억전통을 유지하려는 노르웨이 당국의 의지치에 놓여 있는지에 대한 여부를 탐색한다. 또한, 노르웨이의 한국전쟁 활동을 둘러싼 투명성 결여가 평화국가로서의 노르웨이라는 수사를 선호하는 노르웨이의 역사 보급 전통에 의해 설명 될 수 있는지를 분석한다.

연구의 목적은 다음과 같다. 첫째, 본 논문은 논거를 뒷받침하기 위해 사용된 자료가 역사 서술의 일부로 사료되기를 바라며 이로 인해 이 연구가 역사 규범에 직접적으로 기여하기를 희망한다. 둘째, 정치적 고려 하에 대중이 어떤 방식으로 정보를 접근하고 소통하는지, 어떤 동기가 이러한 선택 아래 깔려있는지, 그리고 어떤 결과가 사회와 개인에게 미칠 수 있는지에 관한 사회과학 연구의 사례로 활용되기를 바란다.

(A special thanks to Hyun Lee for helping me translate this summary to Korean)

INNHold

1.	INNLEDNING.....	9
1.1	BAKGRUNN.....	9
1.2	AVGRENSNING OG PROBLEMSTILLING.....	9
1.3	GRUNNLAGSMATERIALE OG KILDER.....	10
1.4	OPPGAVENS RELEVANS FOR SAMFUNNSFAGENE I SKOLEN.....	10
1.5	TIDLIGERE FORSKNING.....	11
1.6	PERSONLIG MOTIVASJON.....	12
1.7	OPPGAVENS STRUKTUR.....	12
2.	HISTORISK OG POLITISK KONTEKST.....	14
2.1	KONFLIKTEN PÅ KOREAHALVØYEN.....	14
2.1.1	Korea før andre verdenskrig.....	14
2.1.2	Korea i etterkrigstiden.....	15
2.1.3	Koreakrigens utbrudd.....	15
2.1.4	Korea etter våpenhvilen.....	17
2.2	NORGES OFFISIELLE BIDRAG I KOREAKRIGEN.....	17
2.2.1	Tropeskipet «Belocean».....	18
2.2.2	Det Norske Feltsykehus i Korea.....	19
2.2.3	Norske soldater i Korea.....	20
2.2.4	«Den glemte krigen».....	20
2.3	ANDRE RELEVANTE NORSKE MILITÆROPERASJONER.....	21
2.3.1	Tysklandsbrigaden.....	21
2.3.2	Blindheimsaken.....	21
3.	TEORETISK RAMMEVERK.....	23
3.1	TEORIER OM MAKT.....	23
3.1.1	Synlig makt.....	24
3.1.2	Skjult makt.....	25
3.1.3	Usynlig makt.....	26
3.2	MAKT OG MINNETRADISJON.....	27
3.3	NARRATIV TEORI.....	29

4.	FORSKNINGSMETODE	30
4.1	VALG AV FORSKNINGSSTRATEGI.....	30
4.2	METODER FOR INNSAMLING AV KILDEMATERIALE	31
4.2.1	Del 1: Kvalitativ innholdsanalyse - Arne Andersens materiale	32
4.2.2	Del 2: Uformelle intervju med informanter	35
4.2.3	Del 3: Kvalitativ innholdsanalyse - myndighetenes beslutning	37
4.2.4	Del 4: Kvantitativ innholdsanalyse - litteratur	38
4.3	TROVERDIGHET OG KILDEKRITISKE VURDERINGER	41
4.4	ETIKK OG ETISKE HENSYN	42
5.	PRESENTASJON AV FUNN	44
5.1	FUNN FRA INNHOLDSANALYSE DEL 1 - MYNDIGHETENES BESLUTNING.....	44
5.2	FUNN FRA INNHOLDSANALYSE DEL 2 OG INFORMANTSAMTALER.....	48
5.2.1	Andersen om tiden før Koreakrigen.....	48
5.2.2	Andersen om tiden i Korea.....	52
5.2.3	Andersen om tiden etter Korea.....	58
5.2.4	Andersens ønske om å fortelle	60
5.3	FUNN FRA KVANTITATIV INNHOLDSANALYSE - LITTERATUR.....	62
5.4	YTTERLIGERE FUNN AV INTERESSE.....	64
6.	DRØFTING AV FUNN	68
6.1	MYNDIGHETENES BESLUTNING	68
6.2	ARNE ANDERSENS FORTELLING	70
6.3	TAUSHETSLØFTE OG MAKTBRUK	72
6.4	INSTITUSJONALISERT NARRATIV	73
6.5	IDENTITETSPRODUSERENDE FORTELLINGER	74
7.	KONKLUSJON.....	76
7.1	PROBLEMSTILLING 1: ETABLERT NARRATIV	76
7.2.	PROBLEMSTILLING 2: HVA ETABLERTE NARRATIVET?	78
7.3	PROBLEMSTILLING 2: ANDERSENS FORTELLING	79
7.4	PROBLEMSTILLING 3: HVA KAN FORKLARE FRAVÆRET?.....	82
	KILDEHENVISNINGER:.....	85
	VEDLEGG:.....	91

Skrekk

(Juli, august 1952)

Nå vet jeg
hvor dan det er å være
redd,
Å være fjlt
av hjerteskjærende,
lammende
skrekk.

En bunnløs
hjelpeløshet...

En overjordisk
erfaring
du aldri vil kunne
dele med noen annen
enn
Døden

Figur 1 «Skrekk» 1952 av Arne Osvald Andersen. (upublisert dikt)

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

Koreakrigen var en væpnet konflikt som startet den 25. juni 1950 og utspilte seg på den koreanske halvøy. Striden sto mellom det nordlige Korea, støttet av blant annet Kina og Sovjetunionen, og det sørlige Korea, støttet av en USA-ledet vestlig styrke. Stridens kjerne var tuftet på politisk ideologi og råderett over landet. Nord-Korea hadde et kommunistisk samfunnsideal, mens Sør-Korea var bygget på kapitalistiske prinsipper. Den 27. juli 1953 inngikk partene en avtale om våpenhvile. Avtalen førte til en geografisk delelinje som separerte Nord - og Sør Korea slik vi kjenner landene i dag. Det ble imidlertid aldri inngått en formell fredsavtale og konflikten er derfor i teorien fremdeles pågående. Det estimerte tallet på antall omkomne i Koreakrigen varierer fra 2 til over 3 millioner.¹

Norges offisielle involvering i Koreakrigen begrenset seg til to bidrag: et kirurgisk hospital til hjelp for de vestlige styrkene i landet og et skip egnet for troppetransport. Regjeringen og Stortinget sa offisielt nei til å sende kampstyrker til konfliktområdet. I mai 2014 viste imidlertid NRK et innslag om hvordan norske soldater hadde deltatt aktivt i kamphandlinger under Koreakrigen (Jentoft, 2014). Programmet fortalte historien om Arne Osvald Andersen fra Ørje i Østfold, som etter sin død i 2010 etterlot seg notater, dikt og skisser om sin tid i Korea. Materialet fortalte den ukjente historien om hvordan den da 19 år gamle Andersen, sammen med 25 andre nordmenn, sommeren 1952 dro til Korea for å kjempe sammen med vestlige styrker. Andersens sønn, Morten Andersen, har i perioden etter farens død arbeidet med å systematisere notatene faren etterlot seg. Disse notatene danner grunnlaget for denne oppgaven.

1.2 Avgrensning og problemstilling

I denne masteroppgaven ønsker jeg for det første å kartlegge det materialet Arne Andersen etterlot seg ved sin bortgang, med det formål å dokumentere hans historie og undersøke om det finnes et alternativt historisk narrativ om Norges deltagelse i Koreakrigen. Jeg ønsker videre å problematisere hvorfor informasjonen som fremkommer i materialet ble tilbakeholdt fra offentligheten, sett i lys av den politiske og historiske konteksten. Jeg vil drøfte funnene i studien opp mot samfunnsvitenskapelige maktteorier og teorier om nasjonal identitet. Deretter vil jeg stille spørsmål ved hvilke sosiale funksjoner historier får og hvordan maktbruk kan

---

¹ Se 2.1 *Konflikten på Koreahalvøyen* for kildehenvisninger

påvirke historieformidling og nasjonal identitetsproduksjon. Følgende problemstillinger ligger til grunn for oppgaven:

- i. Hva er det etablerte historiske narrativet om Norges involvering i Koreakrigen?
- ii. Hvordan ble dette narrativet etablert?
- iii. Hvilket alternativt narrativ kan etableres med utgangspunkt i kildematerialet Arne Andersen etterlot seg?
- iv. Hva kan forklare fraværet av Norges stridsbidrag under Koreakrigen fra det etablerte historiske narrativet?

1.3 Grunnlagsmateriale og kilder

Gjennom livet tok Arne Andersen vare på en rekke minner fra tiden i Korea, og før sin bortgang hadde han i hemmelighet skrevet detaljerte beretninger om sine opplevelser der. I en koffert hadde han oppbevart notatbøker, dokumenter, reiseruter, korrespondanse i form av brev og telefaxer, fotografier, dikt, skisser og diverse objekter. Mot slutten av livet gjorde også sønnen, Dag Arild Andersen, et lydopptak med faren, der faren fortalte om sine opplevelser. Det var imidlertid ikke før etter Andersens bortgang at familien oppdaget størstedelen av det etterlatte materialet. Oppgaven bygger hovedsakelig på disse kildene og i arbeidet har jeg derfor hatt mye kontakt med Andersens etterkommere. Familien har blant annet gitt meg tilgang til alle originaldokumenter og bistått med supplerende informasjon ved behov. Jeg har også vært i kontakt med etterkommere av personene Andersen nevner i sine notater. Deres historier har også vært uvurderlige i arbeidet, men omfanget av informasjonen ble for omfattende å dokumentere. Jeg benytter derfor ikke sitater fra disse samtalene direkte i oppgaven. Informasjonen har imidlertid lagt grunnlag for forståelse og tolkning av det øvrige materialet.

1.4 Oppgavens relevans for samfunnsfagene i skolen

Oppgaven er en masteroppgave i samfunnsfagdidaktikk og inneholder elementer av både samfunnskunnskap og historie, samt formidling av kunnskap innen disse disiplinene. Formålet med oppgaven er todelt. For det første ønsker jeg at den nye informasjonen som fremkommer i arbeidet skal bli en del av det historiske narrativet om Norges deltagelse i Koreakrigen, og således være et direkte bidrag til historiefaget. Oppgaven kan også danne grunnlag for, eller inspirere til videre forskning på området. Videre ønsker jeg at arbeidet skal tjene som et eksempel i samfunnsfagundervisningen på hvordan politiske hensyn kan påvirke hvilken

informasjon som kommuniseres eller tilbakeholdes fra offentligheten, hvilke motiver som kan ligge bak denne typen seleksjon, og hvilke konsekvenser det kan ha for samfunnet og enkeltmennesker. Ifølge «Læreplanen i samfunnsfag» skal elevene gjennom samfunnsfaget få verktøy til å analysere og drøfte historiske og aktuelle samfunnsspørsmål, og identifisere og diskutere ulike maktrelasjoner (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 2). Elevene skal kunne vurdere kilders troverdighet ved å stille spørsmål ved kildens opphav, sosiale funksjon, relasjonen til situasjonen den ble skapt i, og hva den kommuniserer. Undervisningen i samfunnsfag skal videre gi elevene en forståelse for at hendelser kan framstilles ulikt med utgangspunkt i interesser og ideologi, og hvordan synet på hva som oppfattes som fakta og sannhet varierer mellom ulike aktører (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 9-11). Denne oppgaven er med på å demonstrere hvorfor denne type samfunnsfagskunnskap er viktig.

1.5 Tidligere forskning

Det finnes noe tidligere forskning på Norges militære bidrag i Koreakrigen, men det er hovedsakelig NRKs avsløringer som representerer det seneste innen dette temaet. Andre har imidlertid kartlagt historien om Norges involvering, men da uten den informasjonen som NRK fremlegger. Disse inkluderer blant annet «Norge i Korea: norsk innsats i Koreakrigen og senere» (Pedersen, 1991), «NORMASH: Korea i våre hjerter» (Bakke et.al. 2010), «Beretning om det norske feltsykehus i Korea 1951-1954» (Dale, 1955) og «Norge og Korea-spørsmålet 1945-1953» (Skogrand, 1994). Disse verkene har vært viktige kilder til informasjon i arbeidet med denne oppgaven, men de tar alle utgangspunkt i at Norge ikke bidro med soldater i stridshandlinger. Skogrand (1994, s. 210) nevner for eksempel i sin hovedoppgave at det gjennom et privat initiativ fra norske offiserer ble forslått å sende soldater til Korea, men at det ikke ble realisert. Denne oppgaven bidrar med ny informasjon og presenterer et alternativt narrativt til historien om norsk deltakelse i Korea-konflikten.

Når det gjelder forskning på nordmenns aktiviteter i utlandet, og hvordan versjoner av disse historiene har blitt en del av den norske «nasjonalidentiteten», er dette et tema som i større grad har blitt studert. Utgivelser som blant annet «Kolonitid» (Kjerland & Rio 2009), «Navigating colonial orders» (Kjerland & Bertelsen ed., 2015) og «Spaces of Scandinavian Encounters in Colonial South Africa» (Eidsvik, 2013) problematiserer for eksempel nordmenn og norsk økonomisk og politisk aktivitet i utlandet, først og fremst på det Afrikanske kontinent, men også i Stillehavet. Her blir det belyst fra ulike empiriske og teoretiske innfallsvinkler at

nordmenn har vært deltagende i konflikter, forkynt religion, vært politiske og økonomiske støttespillere for ulike kolonimakter, og dermed vært en del av det europeiske koloniprojektet. Det aksepterte historiske narrativet om nordmenns aktiviteter er likevel ikke spesielt nyansert, og forfatterne argumenter for at minnetradisjonen om nordmenn i Afrika og Oseania ikke tar høyde for rollen Norge spilte i samspillet med europeiske kolonimakter. Forfatterne hevder at det etablerte narrativet i stor grad tar utgangspunkt i Norge som del av større unioner med både Sverige og Danmark, der Norge var en upartisk aktør som selv var lidende under et kolonivelde. Norske politikere har bygd videre på denne forestillingen og proklamerer at Norge ikke tok del i kolonipraksisen. I denne oppgaven stiller jeg spørsmål ved fraværet av Arne Andersens fortelling fra det historiske narrativet, og drøfter at dette kan ha sammenheng med at den står i konflikt med Norges fellesnasjonale identitet som fredsnasjon.

1.6 Personlig motivasjon

Det var NRKs innslag om Arne Andersen som først gjorde meg kjent med det tema som denne oppgaven tar for seg. Jeg har imidlertid en personlig interesse for koreansk historie, og jeg har besøkt både Nord- og Sør-Korea på reiser. Jeg hadde derfor kunnskap om Koreakrigen og historien rundt delingen av Korea, men jeg kjente lite til Norges deltagelse i konflikten. Historien om Arne Andersen og det etterlatte materialet gjorde meg derfor nysgjerrig, og det virket som en unik mulighet å få kartlegge en delvis ukjent side ved norsk forsvarshistorie. Jeg har akademisk bakgrunn i både historie og samfunnsvitenskap, og jeg så oppgaven som en mulighet for å nyttiggjøre meg av min kompetanse innen disse fagdisiplinene. Jeg har blant annet tidligere fordypet meg i latinamerikansk historie og jeg kjenner derfor godt til hvordan konflikter og maktbruk kan prege både historie, kultur og politikk.

1.7 Oppgavens struktur

Oppgaven er delt inn i syv hovedkapitler. I kapittel 2 presenterer jeg den historiske og politiske konteksten for temaet som studeres i oppgaven. Her beskriver jeg kort det historiske forløpet til Koreakrigen og delingen som førte til henholdsvis Nord-Korea og Sør-Korea. Deretter redegjør jeg for de offisielle norske bidragene i konflikten. Avslutningsvis trekker jeg frem to relaterte tema, Tysklandsbrigaden og Blindheimsaken, som begge har relevans for å diskutere funnene i oppgaven. I kapittel 3 redegjør jeg for det teoretiske rammeverket som funnene vil drøftes opp mot. Jeg presenterer blant annet ulike maktteorier og teorier om nasjonal identitet. I kapittel 4 fremlegger jeg forskningsmetoden som ligger til grunn for studien, inkludert

metoder for innsamling av kildemateriale, utvalget og hvilke vurderinger jeg har tatt underveis i arbeidet. I kapittel 5 presenterer jeg kategorisk de empiriske funnene i studien. I kapittel 6 drøfter jeg de empiriske funnene i lys av teori, før jeg i kapittel 7 presenterer mine konklusjoner.

2. HISTORISK OG POLITISK KONTEKST

I dette kapittelet vil jeg først kort presentere Koreas historie, med hovedfokus på begivenhetene som ledet opp til Koreakrigen. Deretter vil jeg redegjøre for det etablerte historiske narrativet om Norges involvering i konflikten. Avslutningsvis vil jeg presentere to andre relevante norske militæroperasjoner fra den samme perioden, Tysklandsbrigaden og Blindheimsaken, som begge vil benyttes i senere drøfting i oppgaven.

2.1 Konflikten på Koreahalvøyen

2.1.1 Korea før andre verdenskrig

Korea entret det tjuende århundre som en av verdens eldste og mest etnisk og kulturelt homogene nasjoner (Seth, 2009, s. 3-5). Keiserdømmet i Korea (1392 - 1897) hadde tette bånd til Kina, men landet hadde frihet til å beholde og utvikle sin egen kultur og uavhengighet. Landet var imidlertid i en slags politisk union med Kina, og blir ofte betraktet som en kinesisk «satellittstat» gjennom denne perioden. Beskyttelsen Korea hadde under Kina tok imidlertid slutt etter Den første japansk-kinesiske krig (1894-1895), da Japan overtok det politiske hegemoniet og annekterte Korea som koloni fra 1910 (Stanley, 1999, s. 17-19). Det japanske kolonistyret tok kontroll over de økonomiske og kulturelle institusjonene, utdanningssystemet, og det statlige apparatet i Korea, og prøvde på en autoritær måte å assimilere koreanerne inn i

den japanske kulturen. Protester i landet og mer liberal politikk i Japan førte delvis til at forholdene bedret seg i løpet av 1920- og 1930-tallet (Seth, 2009, s. 41-51). Reformen som ble introdusert åpnet for en liberalisering av kulturlivet og utdanningsinstitusjonene i Korea. Mange koreanere lot seg inspirere av Bolsjevik-revolusjonen i Russland, og anti-imperialistiske bevegelser i verden. Dette var med på å etablere to retninger av koreanske nasjonalister (Seth, 2009, s. 51-61).

2.1.2 Korea i etterkrigstiden

Da Japan kapitulerte etter andre verdenskrig i 1945 ble Korea frigjort fra det japanske styret. Sovjetunionen og USA etablerte provisoriske regjeringer i henholdsvis nord og sør av landet, geografisk delt langs den 38. breddegrad (Wiborg, 2002, s. 199). Den opprinnelige intensjonen var at det skulle holdes frie og demokratiske valg i Korea etter en karanteneperiode på fem år, som skulle gjenforene Korea til én nasjon. Sovjeterne og amerikanerne støttet imidlertid politiske regimer på hver sin kant av det politiske spekteret og forlot det nordlige og det sørlige Korea med hver sine diktatoriske regimer i henholdsvis 1948 og 1949. I sør ga Amerikanerne makten til den anti-kommunistiske lederen Syngman Rhee, mens Sovjetunionen overlot styringen til den kommunistiske lederen Kim Il-Sung (Wiborg, 2002, s. 200).

2.1.3 Koreakrigens utbrudd

Både den sovjetstøttede regjeringen i nord og den amerikanskstøttede regjeringen i sør hevdet å ha legitim råderett over Korea. Sør-Korea hadde imidlertid en befolkning tilsvarende det dobbelte av Nord-Korea, og Nord-Koreas leder kunne derfor ikke vinne makten ved en felles folkeavstemming. Etter flere år med uro og konfrontasjon invaderte Nord-Korea landet i sør den 24. juni 1950 (Stanley, 1999, s. 1-3).

På dette tidspunktet var alliansen mellom seierherrene etter andre verdenskrig svekket. Verdensbildet var preget av politisk polarisering, militær rivalisering og fremveksten av ulike allianser på tvers av landegrensene. Den såkalte «Østblokken» var ledet av Sovjetunionen og besto av sovjet-vennlige regimer, mens den såkalte «Vestblokken» besto av USA, vesteuropeiske land og disse landenes allierte. Hovedforskjellen mellom grupperingene dreide seg om ulik politisk ideologi og forskjellige økonomiske systemer. Østblokklandene var ofte ettpartistater med kommunistiske samfunnsideal, mens de fleste vestblokklandene var flerpartistater basert på markedsøkonomi. Konflikten ble kaldt «den kalde krigen» fordi partene

unngikk direkte kamper mot hverandre, men i stedet gav militær støtte til allierte regimer og førte krig gjennom disse «stedfortrederne». Polariseringen førte til konflikter som følge av Sovjets innflytelse over Øst-Europa, delingen av Tyskland og blokaden av Berlin, Den greske borgerkrigen og statskuppet i Tsjekia. Borgerkrigen i Kina (1949 - 1950) med den påfølgende kommunistiske overtakelsen splittet ytterligere øst og vest (Stanley, 1999, s. 3).

Sovjetunionens leder, Joseph Stalin, støttet seg til filosofien om en kommunistisk verdensrevolusjon som skulle komme av villighet internt i landene og ikke ved sovjetisk krigføring. Sovjetunionen ville likevel etterkomme et nordkoreansk ønske om våpen og militær ekspertise. Mellom Stalin og Kinas leder, Mao Zedong, ble det avtalt at Kina skulle forsvare Nord-Korea om det skulle vise seg nødvendig (Wiborg, 2002, s. 202-203). Sovjeterne hadde utrustet det nordkoreanske militæret med 150 mellomstore tanks og flere militære fly. Det sørkoreanske militæret hadde på sin side ingen tanks og ikke et utbygget luftforsvar. Nordkoreanerne hadde også stridserfaring fra deres deltagelse i Borgerkrigen i Kina, noe som gav dem en ytterligere fordel (Stueck, 1997, s. 6).

Uten særlig mulighet for å forsvare seg mot det militært overlegne Nord-Korea, ble de sørkoreanske styrkene nødt til å trekke seg tilbake. Umiddelbart etter krigsutbruddet beordret den amerikanske presidenten, Harry S. Truman, det amerikanske militæret til å assistere det sørkoreanske militæret til sjøs og i luften. Sørkoreanerne mistet likevel kontrollen over hovedstaden og måtte forlate Seoul. Dette førte til at amerikanerne valgte å sette styrker på bakken (Stueck, 1997, s. 6).

Den 27. juni 1950, tre dager etter krigsutbruddet, ga FNs Sikkerhetsråd henstilling til sine medlemsland om å bidra med hjelp til Sør-Korea. Videre henvendte FN seg til nordkoreanske myndigheter der de uttrykte at de hadde funnet Nord-Koreas angrep for å være et brudd på freden mellom landene, og rådet ba om en umiddelbar avslutning av fiendtlighetene. Nord-Korea besvarte ikke denne henvendelsen. Sikkerhetsrådet hadde videre mottatt appell fra Sør-Korea om «umiddelbare og effektive tiltak for å sikre fred» (Vedlegg 1). Dette skulle involvere 28 ulike nasjoner, deriblant Norge, i ulike militære bidrag til Sør-Korea. Med FNs og amerikanernes involvering i krigen ble det likevekt i styrke mellom nord og sør. FN-operasjonen ble i stor grad organisert fra *the Imperial Hotel* i Japan hvor sentrale personer tilknyttet krigen i Korea frekventerte. Det var blant annet ved dette hotellet det britiske Royal Air Force hadde sitt provisoriske hovedkvarter (Cortazzi, 2013, s. 68).

2.1.4 Korea etter våpenhvilen

Krigen fikk et opphold i 1953 da enighet om en våpenhvile kom på plass, og grensen mellom landene ble lagt omtrent til samme sted som før krigen. En fredsavtale ble imidlertid aldri inngått, noe som betyr at Koreakrigen i teorien fremdeles pågår (Stanley, 1999, s. 21). Estimerer varierer mellom 2-3 millioner for det totale tap av menneskeliv som følge av krigen. De sivile tapene var størst, og en regner at rundt 1,5 million sivile mistet livet (Seth, 2009, s. 110-112).

Etter våpenhvilen har landene gradvis utviklet seg til to radikalt forskjellige samfunn. Nord-Korea har blitt et totalitært diktatur og terrorregime med stadige menneskerettighetsbrudd, mens Sør-Korea har blitt et moderne demokrati. Sør-Korea fikk imidlertid en vanskelig start, og var lenge avhengig av økonomisk støtte fra USA. Rhee styrte Sør-Korea frem til 1960 da hans regime ble styrtet. Senere har det blitt avdekket at Rhee beordret massedrap på sivile, organiserte valgfusk og gjennomgående maktmisbruk. Det nåværende moderne demokratiet i Sør-Korea, den sjette koreanske republikken, ble etablert i 1987. Nord-Korea videreførte en form for «isolasjonspolitik» som Korea førte før kolonitiden. Landet er fiendtlig mot Vesten og er bortimot isolert fra omverden. Ideologien Kim-regimet bygger på er at landet skal være selvforsynt og uavhengig. Innbyggerne mangler ytringsfrihet og lider under terrorregimet (Seth, 2009, s. 117-119, 122-125).

2.2 Norges offisielle bidrag i Koreakrigen

I etterkrigstidens Norge økte levestandarden og landet utviklet seg etter hvert til å bli et moderne industri- og forbrukersamfunn. Den kalde krigen drev imidlertid Norge inn i et sikkerhetspolitisk og økonomisk samarbeid med Vestblokken med et økonomisk og politisk sterkt USA i lederrollen. På den internasjonale arenaen ønsket norske myndigheter at Norge skulle fungere som en brobygger i polariseringen av landene. Dette prosjektet strandet imidlertid etter hvert som uenigheten mellom stormaktene USA og Sovjetunionen førte til at Norge knyttet sterke bånd til North Atlantic Treaty Organization (NATO) (Pharo, 2015).

Norge var ved krigsutbruddet i Korea det eneste ikke-permanente medlemmet av FNs Sikkerhetsråd som også var medlem av NATO. Systemet med rullerende formannsstilling i rådet gjorde det imidlertid slik at det var den norske representanten som ledet rådsmøtene de første ukene etter krigsutbruddet (Skogrand, 1995, s. 285-286). Fra Stortinget er konflikten først nevnt i St.prop. 122 (1950). I den står blant annet at de begivenheter som har funnet sted i

forbindelse med utbruddet av krigen i Korea, har gjort det nødvendig for Norge å ta sikkerhetsproblemene opp til fornyet vurdering. Stortinget tok standpunkt ved at fred og frihet ikke ville kunne oppnås gjennom en angrepskrig. Videre står det å lese at «*vegen til løsning av de internasjonale tvistesporsmål går gjennom forhandling*» (Stortinget, 1950b). Norge var imidlertid pliktet til å følge FNs Sikkerhetsråds henstilling om at medlemslandene måtte «*yte slik hjelp til Sør-Korea som måtte være nødvendig for å slå det vepnete angrep tilbake og for å gjenopprette fred og sikkerhet*» (Stortinget, 1950a).

2.2.1 Troppekipet «Belocean»

Utenriksminister Halvard Lange (Ap) opplyste i møte med Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen den 28. juli 1950, at: «*den norske regjering er villig til som sitt direkte bidrag å stille til disposisjon på den norske stats bekostning enten ett større eller to mindre skip av den art (...) som egner seg til troppetransport.*» (Stortingsarkivet., 1950a, s. 39). To uker senere vedtok Stortinget at ett troppekipet skulle utgjøre Norges bidrag (Stortinget, 1950a). Det var daværende generalsekretær i FN Trygve Lie som tidligere hadde foreslått at Norge kunne bidra med en lastebåt og et tankskip. Ideen hentet inspirasjon fra innsatsen til den norske handelsflåten fra andre verdenskrig. Stortinget bevilget midler til å leie tungløftskipet D/S «Belocean» fra rederiet Lorentzen & co (Skogrand, 1994, s. 49-55).

Skipet lå i havn ved San Fransisco da det ble bestemt at skipet skulle utgjøre Norges innsats, og mannskapet som allerede var om bord fulgte skipet til Korea. «Belocean» var spesielt egnet for transport av jernbanevogner og større krigsmateriel, som blant annet tanks, og hadde regelmessig turer mellom Japan og Korea under krigen. Dette førte til at mannskapet gav skipet kallenavnet «Japan-Pusan-ekspressen». Skipet var det eneste som bar FN-flagget under krigen (Pedersen, et.al. 1991, s. 26-31). Maskinisten om bord, Reidar Tvedt, døde plutselig etter akutt sykdom mens skipet lå i havn ved Pusan. Han ligger begravet ved Æresgraven i Pusan som den eneste nordmannen der. Det norske flagget heises ved gravplassen daglig til minne om innsatsen Tvedt og de andre nordmennene gjorde under krigen (Pedersen, et.al. 1991, s. 31).

Ifølge Skogrand (1994) skal det amerikanske militæret ha vært svært fornøyd med at norske myndigheter hadde tilrettelagt for at skipet kunne disponeres i Korea. Selv etter at våpenhvilen var kommet på plass gav amerikanerne uttrykk for at de ønsket å beholde «Belocean» og skipet var ikke tilbake i Norge før mars året etter (Skogrand, 1994, s. 49-55).

2.2.2 Det Norske Feltsykehus i Korea

Det var imidlertid det norske feltsykehuset - *Norwegian Mobile Army Surgical Hospital* («NORMASH») - som utgjorde hovedvekten av norsk aktivitet i Korea. Da konflikten skulle vise seg å bli langvarig, så Stortinget seg nødt til å iverksette tiltak for å vise at Norge var villig til å bidra som medlem av FN. Røde Kors fikk i oppgave av Utenriksdepartementet å legge frem forslag om hvordan et norsk humanitært bidrag kunne nå Korea. Røde Kors foreslo å gi hjelp til sivilbefolkningen, men dette ble imidlertid ikke vedtatt ettersom FN-myndighetene ønsket at Norge skulle sende et kirurgisk hospital til hjelp for FN-styrkene i landet. Den 2. februar 1951 fremsatte regjeringen forslag om å opprette et norsk feltsykehus, og Stortinget bevilget midler til prosjektet en måned senere. Røde Kors administrerte sykehuset på vegne av Utenriksdepartementet inntil den 1. november 1951, da ansvaret ble overført til Forsvarsdepartementet. NORMASH var operativt frem til den 10. november 1952 (Dale, 1955, s. 13-15).

Feltsykehuset var som navnet tilsier flyttbart, og mens det var operativt i Korea ble det flyttet tre ganger. Da Forsvarsdepartementet overtok ansvaret ble de ansatte, som tidligere hadde vært tilknyttet Røde-Kors, overført og underlagt det amerikanske militæret. Det førte til at feltsykehuset fungerte på lik linje med de resterende feltsykehusene amerikanerne hadde i landet, og antall sengeplasser ble utvidet. Feltsykehuset behandlet sårede fra begge sider av konflikten og bortimot alle involverte nasjoner var representert. (Pedersen, et.al. 1991, s. 70-81). Etter avviklingen hadde i alt 623 norske leger, sykepleiere, annet helsepersonell og soldater tilknyttet operasjonen tjenestegjort ved sykehuset, og 90 000 pasienter hadde blitt behandlet (Dale, 1955, s. 15). To nordmenn mistet livet i forbindelse med innsatsen ved feltsykehuset (Pedersen, et.al. 1991, s. 155).

NORMASH har i ettertid blitt oppfattet som en suksess fordi den oppfylte norske myndigheters intensjoner. Ifølge Skogrand var hensikten med feltsykehusets deltakelse å utgjøre en del av Norges bidrag som FN-nasjon, lindre nød, og skaffe erfaring av betydning for Forsvaret. Skogrand skriver om sykehuset at det dempet presset norske myndigheter fikk fra amerikanerne, som helst ønsket at Norge skulle bidra med regulære kampstyrker i strid (Skogrand, 1994, s. 191).

2.2.3 Norske soldater i Korea

Både Skogrand (1994) og Jentoft (2014) henviser til at det i Stortinget ble fattet vedtak om å ikke sende militære tropper til Korea. Skogrand, som skrev sin avhandling om Korea-spørsmålet før NRKs avsløring i 2014, beskriver hvordan det i utgangspunktet var planlagt at Norge skulle sende soldater til Korea. Den norske regjeringen opplevde et betydelig press fra amerikanske myndigheter om å bidra ytterligere til konflikten utover troppeskipet og feltsykehuset. Skogrand viser til at regjeringen den 28. september 1951 ba Forsvarsdepartementet om å utarbeide forslag om at det skulle sendes en ekspertavdeling av soldater i vinterkrig på 50-60 mann. Videre står det at dette forslaget aldri ble lagt frem for Stortinget, og han slår fast at «*Norge sendte aldri kampstyrker til Korea*». Ifølge Skogrand var dette fordi det ville bli for belastende med hensyn til egen forsvarsberedskap, og en politisk belastning for regjeringen. Dette med hensyn til opinionen og forholdet til andre nasjoner. En foreslått våpenhvileforhandling var også kommet på bordet, og det var derfor ikke hensiktsmessig for Norge å involveres ytterligere. (Regjeringsprotokoll 28.09.1951, i Skogrand, 1994, s. 219).

2.2.4 «Den glemte krigen»

Krigen i Korea har i ettertid fått kallenavnet for «Den glemte krigen». Både nærheten i tid til andre verdenskrig og Vietnamkrigen, som begge fikk en definitiv avslutning, har bidratt til at Koreakrigen mottar lite oppmerksomhet. I startfasen av konflikten ble FNs krigføring i Korea kalt en politiaksjon («Police action»), og det var først senere at konflikten ble betegnet som en «krig». Mange betraktet også Korea-konflikten som en ren «borgerkrig» selv om det senere har blitt vanlig å betegne denne som en internasjonal konflikt. Den satiriske filmen, og senere Tv-serien M*A*S*H, produsert mellom 1972-1983, hvor handlinger er satt under Koreakrigen har imidlertid gjort at flere har en kulturell referanse til konflikten (Halberstam, 2011). Den kontinuerlige anspenheten i forholdet mellom Nord- og Sør-Korea, og Nord-Korea og Vesten er imidlertid godt kjent, og situasjonen er i dag utfordrende. I skrivende stund er Koreakrigen høyst aktuell igjen, og det ryktes om at representanter fra USA og Nord-Korea gjennomfører samtaler i Norge.

2.3 Andre relevante norske militæroperasjoner

2.3.1 Tysklandsbrigaden

Ved utbruddet av Koreakrigen hadde Norge brigader utplassert i Tyskland i det som var norske utsendinger til britisk okkupasjonszone. Tysklandsbrigadene var et resultat av at de allierte allerede ved starten av andre verdenskrig hadde diskutert hvordan en ny verdenskrig måtte forhindres for fremtiden. Gjennom bistand til gjenoppbygging fra de allierte skulle Tyskland bli et fredelig medlem av Europa og et demokrati. Behovet for at de allierte tok kontroll i tidlig fase av oppbyggingen var derfor viktig; både for å sørge for at krigsforbrytere fikk rettmessige straff, og at militære organisasjoner ble oppløst. Den norske eksilregjeringen i London forpliktet Norge til å delta i denne gjenoppbyggingen allerede i 1943 (Helleve & Brekke, 1999, s. 7). Brigadene var først utplassert ved Harz-fjellene sør i Tyskland, men ble senere flyttet nordover til Schleswig-Holstein fra 1948. Skogrand (2004) skriver at norske myndigheter uroet seg over den internasjonale situasjonen, og frykten for en ny verdenskrig som følge av uroligheter i Europa. Dette var begrunnelsen for å flytte brigadene nordover. Norske myndigheter så også en fordel ved å flytte brigadene lengre nord i at det ville skape en barriere ved en invasjon fra sør, styrke båndet til Danmark i et ønsket framtidig forsvarsforbund mellom de skandinaviske landene, og nærheten til Norge om en evakuering skulle vise seg nødvendig (Skogrand, 2014, s. 162).

2.3.2 Blindheimsaken

Tidlig på 1950-tallet utførte Norsk etterretning hemmelige oppdrag i Finland med formål om å identifisere hvilke mål i Finland som var interessante for norske myndigheter å sikre, eller uskadeliggjøre, i tilfelle en Sovjetisk invasjon over Nord-Finland. I 1977 blir operasjonene i Finland kjent gjennom norske medier, da tidligere etterretningsoffiser Svein Blindheim sto frem i avisen Ny-tid og fortalte om de norske Finlandsoperasjonene (Hagen & Jerstad, 2006).

Blindheim spilte en sentral rolle i den norske motstandsbevegelsen under andre verdenskrig. Han var med i Kompani-Linge, og gjennomførte rundt 100 aksjoner under den tyske okkupasjonen av Norge. Etter at freden kom ble han høyt dekorert for denne innsatsen, og gikk derfra videre inn i Tysklandsbrigaden og en karriere i Forsvaret. I Forsvaret ble han blant annet instruktør for spioner, og drev opplæring av finske agenter som utførte spionasjeoppdrag for Norge mot Sovjetunionen. Senere ble Blindheim kritiker av NATO og norsk atompolitikk. Avsløring fra 1977 var kjent i Finland allerede på 1950-tallet og Blindheim mente derfor at

myndighetene ikke ville ta skade av at han stod frem om dette. Han hevdet å være motivert av sin egen samvittighet fordi han mente operasjonen hadde vært ulovlig (Hagen & Jerstad, 2006).

Blindheims avsløring ble avfeid som løgn av andre aviser, eksempelvis Dagbladet (Hagen & Jerstad, 2006). Selv skriver journalisten bak Nytid-artikkelen, Ivar Johansen, «*offisielle myndigheters førstereaksjoner var at vi løy og de benektet det vi skrev. Røverhistorie, skrev Arbeiderbladet på lederplass*» (Johansen, 2016). Til tross for at saken fikk oppmerksomhet da den ble avdekket på 1970-tallet, ble den overskygget av at Johansen ble involvert i en annen kontroversiell sak. Han hadde utarbeidet lister over tjenestepersonell i norsk etterretning som potensielt kunne sette riket i fare. Dette blir kjent som *Listesaken*. «*Jeg hadde til hensikt å skrive en bok om de hemmelige tjenester og jobbet bredt med å innhente informasjon*» (Johansen, 2016). Blindheim ble i 1979 dømt til 75 dagers fengsel etter det norske myndigheter regnet som brudd på taushetsplikten. Myndighetene kommenterte imidlertid ikke innholdet i Blindheims avsløring, og det ble etter hvert stille rundt saken. Norske myndigheter er fremdeles taus om denne avsløringen (Jentoft, 2013b, Hagen & Jerstad, 2006).

I 2013 kom saken nok en gang frem i lyset da Arne Lund, en pensjonert lærer fra Troms, på dødsleiet fortalte familien om hvordan han hadde vært agent for CIA, med operasjoner i Nord-Finland og Sovjetunionen på 1960-tallet. Han hadde hatt flere turer over grensen, og på et tidspunkt også tatt livet av flere sovjetiske grensevakter. Hans historie kan sees i sammenheng med de norske Finlandsoperasjonene som Svein Blindheim tidligere hadde avslørt. Ifølge Lund skal det ha vært denne typen aktivitet fra norsk side helt inntil midten av 1980-tallet (Jentoft, 2013a). Blindheims skjebne er ifølge Hagen og Jerstad (2006) et godt eksempel på hvordan myndighetene har greidd å kneble en kritisk røst.

3. TEORETISK RAMMEVERK

I dette kapitlet vil jeg presentere det teoretiske rammeverket som funnene i studien vil drøftes mot. Jeg vil først presentere ulike definisjoner av makt, og hvordan makt kommer til uttrykk i sosiale samhandlingsprosesser. Jeg vil beskrive maktutøvelse i lys av maktens tre dimensjoner: synlig, skjult og usynlig makt, basert på Dahl (1961), Bachrach og Baratz (1962) og Lukes (1974). Deretter vil jeg presentere ulike teorier for hvordan makt kan utøves for å påvirke identitet og identitetsproduksjon. Avslutningsvis vil jeg redegjøre for narrativ teori og bruken av begrepet narrativ, som er et gjennomgangstema i denne oppgaven.

3.1 Teorier om makt

Ifølge Weber forutsetter maktutøvelse tilstedeværelsen av tre aspekter; en relasjon mellom den som påvirkes og den som påvirker, en hensikt, og en virkning som samsvarer med hensikten (Weber i Engelstad, 2010, s. 17). En analyse av samhandling og kommunikasjon mellom

enkeltaktører være utgangspunktet for enhver maktanalyse. Weber uttrykte den klassiske definisjonen av makt som at «*Makt betegner enhver sjanse til å gjennomføre sin vilje innenfor en sosial relasjon, også på tross av motstand, uansett hva denne sjansen beror på*» (Weber i Engelsen, 2016). Weber vektla ifølge Engelstad at maktforhold bygger på legitimitet, og forutsetningen for legitim makt er at den oppleves som rett og rimelig av den som makten utøves over. Oppslutning og evnen til å forme andres vilje, vil skape legitimt herredømme. I moderne samfunn er makten institusjonalisert, og legitimiteten demokratier har, ligger i Webers prinsipper om det legitime og rasjonelle herredømmet (Engelstad, 2010, 2016).

3.1.1 Synlig makt

I samfunnsvitenskapen er det vanlig å dele makt inn i tre dimensjoner: synlig, skult og usynlig makt. Den første dimensjonen, synlig makt, tilegnes den amerikanske statsviteren Robert A. Dahl (Rømer, 2004), som mener at *en aktør har makt over en annen, i den grad denne aktøren kan få den andre til å gjøre noe den andre aktøren ellers ikke ville ha gjort* (Dahl i Grindheim 2010). Dahls studier av makt bygger på hans observasjoner av de politiske vedtaksprosessene i lokalsamfunnet i byen New Haven i Connecticut, og han presenterte funnene i boken «Who Governs?» fra 1961. Dahl fokuserer på adferd, og tar utgangspunkt i at det finnes en «interessekonflikt» mellom aktørene som analyseres (Grindheim, 2010, s. 22). Ifølge Dahl ligger makten i relasjonen mellom aktøren som utøver eller blir utøvd makt over. For å påvise en slik maktrelasjon må tre kriterier være oppfylt. 1) En konflikt om interesser eller verdier mellom A og B, 2) B må rette seg etter A sine ønsker, og 3) B må se konsekvensene av å bryte A sine ønsker i relasjon til egne ønsker som kan oppnås. Videre hevder Dahl at makt forutsetter tilstedeværelsen av virkemidler som belønning eller straff, og den maktsterke aktøren oppnår sin vilje gjennom bruk av disse (Dahl 1961, i Bachrach & Baratz, 1963)

I Dahls maktdefinisjon må aktørene være bestemt om sitt ståsted på forhånd, og konflikten dem imellom vil da være åpen og observerbar. Denne definisjonen betegnes som pluralistisk i at den ser maktutøvelsen i sin naturlige form. Makten er et *null-sum spill*, noe som betyr at når en aktør oppnår «gevinst», mister en annen aktør den tilsvarende mengden. En fordel ved denne maktdimensjonen er at den er intuitiv og lett å forstå ved at maktforholdet er observerbart og synlig (Lukes, 1974, s. 16-19).

Kritikere av den pluralistiske maktteorien mener den ikke skiller mellom potensiell og faktisk makt, som forstås som besittelsen av makt og utøvelsen av makt (Lukes, 1974, s. 11-15). Maktutøvelsen vil ikke alltid være synlig, og det kan være underliggende årsaker som gjør at en interessekonflikt ikke vil vise seg. Som analytisk rammeverk for interessekonflikter, er likevel denne maktdefinisjonen nyttig.

I denne oppgaven vil jeg blant annet undersøke hvordan synlig makt kommer til uttrykk, og jeg vil studere om det finnes en interessekonflikt mellom partene. Hvorfor var aktivitetene underlagt livslang taushetsplikt? Hvorfor ble ikke denne løftet i senere tid? Hvilken interesse hadde Andersens av å fortelle om sine opplevelser, og hvem ville «tape» dersom han gjorde det? Blindheimsaken, som jeg beskrev i avsnitt 2.3.2, har en klar interessekonflikt mellom aktørene og utøvelse av makt er observerbar. Blindheim ønsker å rette søkelyset mot norske aktiviteter, mens myndighetene på sin side ønsker ikke at informasjon om hendelsen offentliggjøres. Blindheims brudd på taushetsplikten medførte i det tilfelle fengselsstraff fordi myndighetene benyttet utøvet sin legitime og observerbare makt.

3.1.2 Skjult makt

Som en kritikk av Dahl pluralistiske maktdimensjon, publiserte Peter Bachrach og Morton Baratz artikkelen *Two faces of power* i 1962. De argumentere for at maktdefinisjonen gjør seg avhengig av to dimensjoner, og at Dahls pluralistiske definisjon alene ikke kan definere maktbegrepet (Lukes, 1974, s. 11-15). Å forhindre at saker når dagsordenen, mente Bachrach og Baratz, var essensen i det de kalte for «non-decision-making». Denne maktdimensjonen kalles gjerne agendasettende makt eller «ikke-vedtakmakt» (Bachrach & Baratz, 1962, s. 949). Bevisste beslutninger om å holde saker unna dagsordenen for på den måten å undertrykke en konflikt, vil resultere i en observerbar konsensus. Når motsetninger ikke kommer frem, vil ikke disse kunne bli en del av diskursen eller den agendasettende arenaen (Frey, 1971, s. 1091).

Essensen i den andre maktdimensjonen forstås som at selv om det på overflaten er mulig å observere en konsensus, kan det være underliggende og motstridene argument eller oppfatninger som aldri kommer frem. Dette fordi det er den maktsterke aktøren som definerer hva som skal debatteres. Makten kommer til uttrykk i det forfatterne betegner som «grievances», eller «misnøyer». Det vil si, verdier og interesser som står i konflikt med etablert dagsorden eller agenda. Misnøyen anerkjennes ikke på det øverste beslutningsnivå, men eksiterer blant

marginaliserte aktører. Disse blir igjen aldri del av den politiske dagsordenen (Hill, 2005, s. 30-33). Utøvelsen av makt gjøres ved å manipulere dominante verdier og interesser, myter og politiske institusjoner i den retning som best tjener hensikten den dominante maktaktøren ønsker. Når kontroversielle, eller utrygge tema aldri ender opp på dagsorden, kan institusjoner sette agenda som best fremmer egne interesser (Bachrach & Baratz, 1970, s. 18).

Det kan være vanskelig å identifisere at det har blitt gjort et «ikke-vedtak», fordi slike vedtak er uobserverbare. Denne maktdimensjonen kalles derfor skjult makt, som til forskjell fra Dahls definisjon er avhengig av at konflikten er observerbar. I analysen av skjult makt må en lete etter aktørene og identifisere hvilke interesser disse har. Deretter må en lete i vedtakene som har blitt gjort, får å finne hvilke «ikke-vedtak» som har blitt valgt bort. Deretter kan en få svar på hvem som står som vinnere og tapere i utfallet av vedtaksprosessen.

I drøftingsdelen av denne oppgaven vil jeg analysere om det finnes slik skjult makt blant aktørene som var involvert i beslutningene som ledet til hemmelighold av Norges aktiviteter i Koreakrigen. Det var norske myndigheter som hadde makt til å fatte vedtak om hva som skulle være Norges bidrag, og ett «nei» til å sende soldater fører til et «ikke-vedtak» – det vi si: spørsmålet om å sende soldater til Korea var ikke lengre et tema på dagsordenen.

3.1.3 Usynlig makt

I 1974 publiserer Steven Lukes boken «Power - A Radical View», og retter i den kritikk mot både Dahls og, Bachrach og Baratzs maktdimensjoner. Lukes forkaster dem ikke, men viser til at en tredje maktdimensjon er nødvendig for å ytterligere identifisere hvem som har makt. Mens de første to dimensjonene viser til hvordan makt utøves over aktører der deres vilje ikke oppnås, viser Lukes maktdimensjonen hvordan selve viljen kan manipuleres slik at det oppnås enighet. Lukes argumenterer for at denne formen for makt kommer til uttrykk gjennom muligheten til å endre og forme andres verdier, ønsker, viljer og oppfatninger. Dette kan skje i form av institusjonalisert kontroll av informasjon, manipulasjon og massemedia, som aktivt søker å endre eller bevare tilstander eller strukturer (Falkum, 2008, s. 62).

Mens Dahls maktdimensjon er synlig, og Bachrach og Baratz maktdimensjon er skjult, er Lukes maktdimensjon usynlig. Ifølge Lukes trenger det verken være synlig «interessekonflikt», eller skjulte «misnøyer» i studiet av hvem som har makt. Lukes maktdimensjon kan forstås som tankekontroll som kan forklare hvorfor aktører lar seg påvirke av massemedia, rollemodeller,

sosial norm og sannheter basert i konsensus uten historisk kontekst. Lukes argumenterer for at ingen aktør er fri fra ytre påvirkning fra andre aktører (Lukes, 1974, s. 23-25).

Ved å undersøke hvordan aktører antatt ville ha valgt uten ytre påvirkning, kan en vise til om makt har blitt utøvd eller ikke. Dette er problematisk fordi verdiene og interessene systematisk kan ha blitt innarbeidet som sosial norm eller sannhet over lengre tid. Derfor kan maktutøvelsen være både intensjonel og uintensjonel ifølge Lukes definisjon. Dette kan gjøre en vitenskapelig analyse av makt i Lukes dimensjon vanskelig (Dowding, 2006, s. 137-145).

I denne oppgaven vil jeg blant annet gjøre en innholdsanalyse av utvalgt litteratur om Norges bidrag i Koreakrigen, og undersøke hva disse konkret formidler. Om utvalget mitt ikke eksplisitt nevner tilstedeværelsen av et bidrag av stridende soldater, vil jeg sette spørsmål ved hvorfor dette er tilfelle. Her vil jeg drøfte om institusjonalisert kontroll av informasjon kan være svaret som forklarer fraværet av dette narrative.

3.2 Makt og minnetradisjon

Makt kan sees i sammenheng med ønsket og behovet for å skape og opprettholde en nasjonal minnetradisjon og fortelling. Terje Tvedt skiver i «Utviklingshjelp, utenrikspolitikk og makt» (2003) om hvordan identitetsproduserende fortellinger skaper nasjonale og kollektiv identiteter i Norge. Slike fortellinger har ifølge Tvedt etablert Norge som en humanitær stormakt og fredsnasjon, og hevder at dette er vårt fellesnasjonale varemerke. Kollektive identiteter og minner skapes der hvor mange kan komme sammen om ting de har til felles. Her reises spørsmål om hvordan disse blir kulturelt konstruert og hvilke sosiale funksjoner de får. Ifølge Tvedt er disse «minnene» i utgangspunktet vanskelig å kontrollere, men noen kan likevel sette inn ressurser fordi ønsket om å kontrollere og manipulere andre eksisterer. Evnen til å fremme en «kollektiv identitet» til folket forutsetter blant annet kontroll over utdanningssystemet, makt til å påvirke historieskriving, og utforming av tradisjoner og symboler som strategi for identitetsproduksjon (Tvedt, 2003, s. 286).

Halvard Leira skriver i «Folket og freden» (2005 s. 135-136) om utviklingstrekk ved norsk utenrikspolitikk, og fredstanken som har preget denne. I norsk utenrikspolitisk sammenheng er det mulig å trekke en linje fra 1890-tallet, fra da den liberale fredsdiskursen ble etablert til, mellomkrigstiden, da fredstanken ble utvidet i sosialdemokratisk retning, til i dag. Leira viser

til at fenomenet Norge som «fredsnasjon» har bred politisk støtte på Stortinget. Han refererer til undersøkelser fra 2005 som viser til at 92% av befolkningen støtter seg til utsagnet om at Norge er en nasjon «*som deler sine ressurser med andre gjennom humanitær aktivitet og fredsarbeid*». Humanitær innsats som del av nasjonal identitet har dype røtter i Norge, og Leira siterer tidligere utenriksminister Jan Petersen (H) i at den norske nasjonale identiteten bygger på en fredsdiskurs og underliggende tanke om at fredsarbeid er noe *vi* driver med fordi det er slik nordmenn *er* (Leira, 2005, s. 153-154). Makt- og demokratiutredningen (2003, s.51) går så langt i å kalle Norge en merkevare «*som et spesielt fredselskende og givervennlig land med særskilte oppgaver i verdenspolitikken*». Videre står det at det idealistiske godhetsregime har blitt et nasjonalt symbol som har formet nordmenns selvbilde og nasjonale identitet.

Ifølge Habermas er overbevisningen om landets overlegne verdi sammenlignet med andre land en fellesnevner for samtlige nasjonalistiske trossystemer (Habermas, 1994, s. 50). Kulturelle overleveringer filtrert gjennom historieskrivning og refleksjon skaper kollektiv bevissthet. Dette er en konstruksjon som er mottagelig for misbruk og manipulasjon fra en politisk elite (Habermas, 1994, s. 58).

Tvedt skriver at den politiske elite har prøvd, og lykkes, med å utvikle institusjonelle og politiske relasjoner bygget på et norsk selvbilde som fredsnasjon. Utenrikspolitisk skal Norge føre en humanitær politikk, og i de konfliktområder hvor Norge er involvert, skal Norge sende humanitære bidrag til hjelp for lokalbefolkningen. Det hele skal fremme vårt selvbilde og merkevaren Norge som «den andres» redning og hjelper (Tvedt, 2016, s. 14-16). Prosjektet går ut på å overbevise om at verdiene Norge er med på å spre til trengende verdensdeler er universelle. Ifølge Tvedt bidrar fortellingene om Norsk utviklingshjelp og dens «suksess» til å opprettholde mytene og skape legitimitet for et selvbilde og en identitet om Norge som en fredsnasjon, og betydningen av Norges rolle i et større verdensbilde (Tvedt, 2016, s. 30-35). Tvedt er ikke nødvendigvis kritisk til det norske bistandsarbeidet, men retter kritikk til hvordan dette diskuteres. Tvedt mener dette er en nasjonal myte og et selvbilde uten historisk kontekst som skaper blindhet for utviklings- og utenrikspolitikken utvikling (Tvedt, 2016, s. 54-57).

3.3 Narrativ teori

Ifølge Riessmann (2008 s.10) er det å fortelle historier en fundamental måte for mennesker å formidle egne erfaringer. Fortellinger anses i forskningssammenheng som et redskap til å skape mening, forståelse og innsikt, samt som et middel for å formidle erfaringer. Et «narrativ» forstås i denne oppgaven som en logisk sekvens av hendelser som får mening i relasjon til hverandre. (Riessman, 2008, s.3, 116) Begrepet narrativ er i oppgaven synonymt med «fortelling» og «historie». Historie skapes gjennom utvelgelse av betydningsfulle elementer fra fortiden satt sammen på en meningsfylt måte. Disse elementene etablerer en fortelling eller et narrativ. Deretter knyttes fortellingen om fortiden på en meningsfull måte til nåtiden og til forventninger om fremtiden (Nilssen & Lenz, 2011, s. 17).

Narrativene kan konstrueres på forskjellige og motstridende måter, som åpner for ulike tolkninger av historien. En narrativ analyse stiller spørsmål med *hvem forteller hva, til hvem, når og under hvilke omstendigheter og hvorfor*. Tolkning av nye kilder kan gi oss ny og utvidet forståelse og innsikt i etablerte historiske narrativer. Tidsvitner, som formidler egenopplevd historie, er en svært viktig kilde i denne forbindelse. Disse kan gi legitimitet for det som formidles i at de *var der selv*, noe som gir narrativet troverdighet. Samtidig er narrative tidsvitnene legger frem subjektive og bærer preg av å være selektive fortolkninger. De representerer historien for vitnet slik den så, opplevde og husker denne (Storeide, 2011, s. 120-121).

Elementene som inngår i narrativet om historien om det norske Korea-bidraget er blant annet feltsykehuset NORMASH og i mindre grad troppeskipet «Belocean». Narrativet inkluderer også at Norge var under press fra både amerikanske myndigheter og FN til å bidra med soldater i stridshandlinger. Det humanitære bidraget NORMASH trekkes frem som *en suksess* og troppeskipet «Belocean» gjorde de amerikanske myndigheter *svært fornøyd*. I denne oppgaven stiller jeg spørsmål ved hvordan Arne Andersens fortelling kan nyansere det etablerte narrativet og utforsker samtidig hvilket alternativ narrativ jeg kan konstruere etter gjennomgang av Andersens notater og dokumenter.

4. FORSKNINGSMETODE

I dette kapittelet vil jeg kort presentere *casestudie* som forskningsstrategi og deretter begrunne valg av case for oppgaven. Videre vil jeg redegjøre for de spesifikke metodiske tilnærmingene som ligger til grunn for innsamling og begrensingen av det kildemateriale som benyttes i studien, samt beskrive forberedelser og gjennomføring av denne prosessen. Videre vil jeg drøfte troverdigheten av datamaterialet, samt redegjøre for de kildekritiske vurderinger jeg har foretatt i arbeidet. Avslutningsvis vil jeg redegjøre for hvordan etiske hensyn er ivaretatt i oppgaven.

4.1 Valg av forskningsstrategi

For å besvare problemstillingene i oppgaven har jeg utført en såkalt casestudie. Dette er en forskningsstrategi som er egnet i studier av en isolert enhet som for eksempel et individ, en gruppe, en hendelse eller en situasjon, der enheten som studeres belyses ut fra en grundig, helhetlig beskrivelse og etterfølgende analyse. Casen som studeres i denne oppgaven er en historisk isolert begivenhet, Koreakrigen, nærmere bestemt Norges militære bidrag i denne konflikten. Formålet med studien er å utvikle en helhetlig forståelse av denne hendelsen, og gi grunnlag for å drøfte hendelsen i lys av det teoretiske rammeverket presentert i Kapittel 3. Casestudier er spesielt nyttige i analyser av spørsmål som *hvorfor* og *hvordan* for å beskrive enheten (George, 2005, Grønmo, 2004), og forskningsstrategien er derfor velegnet for å besvare de problemstillingene jeg ønsker svar på i oppgaven. Casestudier er videre kontekstavhengige,

det vil si at enheten studien tar for seg må sees i sammenheng med et større bilde, der samspillet mellom enheten og konteksten den opererer i er vesentlig (Grønmo, 2004, s. 90-91). I oppgaven vil jeg derfor drøfte hendelsen opp mot den politiske og historiske konteksten hendelsen fant sted i. I kapittel 2.3.2 presenterte jeg også en annen hendelse fra norsk forsvarshistorie, Blindheimsaken, som i likhet med tema for denne oppgaven ikke har fått innpass i narrativet om norske militæraktiviteter. Jeg vil imidlertid påpeke at denne oppgaven ikke tar form av å være en komparativ studie, fordi den ikke setter disse historiene direkte opp mot hverandre. Blindheimsaken benyttes heller for å underbygge senere drøfting og fungerer som kontekst. Jeg vil derfor ikke innhente ytterligere datamateriale for denne relaterte enheten.

4.2 Metoder for innsamling av kildemateriale

Kildematerialet jeg benytter i oppgaven er hovedsakelig innsamlet ved bruk av to forskjellige metoder: kvalitativ innholdsanalyse og uformelt intervju/informantsamtale. Videre har jeg også gjennomført en kvantitative innholdsanalyse med gjensidig utelukkende kategorier. Jeg har valgt denne type metodetriangulering, det vil si kombinasjon av ulike metoder, for å belyse hendelsene studien tar for seg på en allsidig og nyansert måte, slik at jeg bedre kan forstå hendelsene i lys av det teoretiske rammeverket studien bygger på (Grønmo, 2004, s. 56-57).

Prosessen med innsamling og utvalg av materiale er strukturert i fire deler. I del 1 gjennomfører jeg en kvalitativ innholdsanalyse av det materiale som Arne Andersen etterlot seg. Dette innebærer at jeg systematisk gjennomgår Andersens notater og dokumenter, slik at jeg kan kategorisere og registrere innholdet på en slik måte at det belyser problemstillingene i oppgaven (Grønmo, 2004, s. 187). Jeg vil også i denne delen gjennomgå materiale fra en rekke sekundære kilder, som kan verifisere informasjonen som fremkommer fra Andersens materiale. Videre vil jeg i del 2 gjennomføre uformelle intervju med informanter. Dette er i hovedsak samtaler med Arne Andersens etterkommere, men også med etterkommere av andre personer som navngis i Andersens notater. Denne metoden innebærer at innsamling av materiale og analyse foregår parallelt med intervjuet, og spørsmål utformes etter min tolkning og forståelse av respondentenes svar (Grønmo, 2004, s. 159). I del 3 vil jeg videre gjennomføre en kvalitativ innholdsanalyse av ulike historiske dokumenter fra Stortinget og andre offisielle uttalelser. Avslutningsvis vil jeg i del 4 gjennomføre en kvantitativ innholdsanalyse der jeg systematisk gjennomgår lærebøker, fagbøker og mediedekning for å analysere hvordan temaet blir formidlet til studenter og allmenheten.

4.2.1 Del 1: Kvalitativ innholdsanalyse - Arne Andersens materiale

Da jeg startet arbeidet med oppgaven kontaktet jeg først familien til Arne Andersen. Jeg informerte dem om mitt ønske om å gjøre en studie med utgangspunkt historien om Arne. Familien samtykket til prosjektet og ga meg tilgang til alle originaldokumenter fra det etterlatte materialet. Hoveddelen av materialet hadde familien funnet i en koffert i Andersens hjem. Etter en grundig gjennomgang av innholdet i kofferten har jeg gjort et utvalg av det av materialet som var relatert til Andersens tid i Korea. I det følgende vil jeg beskrive utvalget som er benyttet.

Det etterlatte materialet inneholdt blant annet 15-20 bøker med håndskrevne notater nedtegnet fra den 29. desember 1992. I notatbøkene har Andersens skrevet detaljerte beretninger av hva han var med på som norsk spesialsoldat i Koreakrigen. Sidene i notatbøkene er nummerert, og hver bok følger den forrige slik at bøkene i teorien utgjør ett sammenhengende verk. Historiene som fortelles i notatene er imidlertid ikke skrevet i kronologisk rekkefølge. Notatene har overskrifter som ofte begynner med «Notater om...» og en etterfølgende tekst. Noen av notatene bærer preg av å være rene beskrivelser, «dette skjedde, så skjedde og så videre», mens andre er skrevet ut som en «dialog». Måten jeg presenterer tekstinnholdet i notatbøkene på vil bærer preg av at dette er grunnlagsmateriale for en tenkt bok som aldri ble realisert. Arne Andersens sønn, Morten Andersen, har overført alle notatbøkene til digitalt format, og bøkene eksisterer nå i et Word dokument på 215 sider. Morten innleder dokumentet slik:

«Den som leser dette, skal vite at innholdet til tider er rått og opprivende. Jeg har bestrebet meg på å gjengi alt så presist, direkte og ærlig som det er skrevet. (...)Hensikten med denne jobben er å sette andre i stand til å lese, studere og forstå - for kanskje en gang i framtiden å få plassert dette der det hører hjemme i historien.»

Når jeg kildehenviser til dette dokumentet i funndelen, vil jeg benytte meg av følgende benevning for kildehenvisning: (A-notater s. xx). Henvisningene samsvarer med siden i dokumentet slik jeg fikk dette overlevert den 16. september 2016. Dette forsikrer etterprøvnbarhet.

Ellers vil jeg i funndelen benytte meg av «» -markører for å markere sitater. I noen tilfeller vil jeg fjerne deler av tekstinnholdet slik at det som er mest relevant for problemstillingen kommer frem. Fjernet tekst vil markeres ved å sette inn (...) i sitatene. I noen få tilfeller vil jeg redigere tekstinnholdet i sitatene. Dette markeres ved at jeg setter redigert tekst i slike –[eksempel] –

klammer. Redigert tekst kan være i de tilfeller sitater er kontekstavhengig for å gi mening, eller at jeg har fjernet navn.

To album lå også i kofferten sammen med notatbøkene. Det ene albumet inneholder rundt 50 dikt som Andersens har skrevet. Noen av disse er datert rundt Korea-oppholdet, mens andre er skrevet senere. Det andre albumet har følgende tittel: «*Dette får være mitt bidrag til Toledo-gruppens veteransamling på Oscarsborg festning våren 1989*». I dette albumet har Andersen lagt skisser og fotografier som alle illustrerer Korea-oppholdet og tiden i Tysklandsbrigaden. Et utvalg av tegningene er forstørret og benyttet som illustrasjoner i denne oppgaven etter avtale med Andersens etterkommere. Diktet «Skrekk» (1952) er benyttet som forord til oppgaven.

Et par objekter lå også sammen med det øvrige materialet i kofferten. Ikke mye er kjent om disse gjenstandene, men det antas at disse har hatt betydning for Andersen i relasjon til blant annet Korea-oppholdet. Gjenstandene inkluderer blant annet en medaljong.

Det etterlatte materialet inneholdt også en del korrespondanse. Selv om disse dokumentene har ulike avsendere, er det Andersen som er «kilden» til også dette materialet. Etter en gjennomgang av dokumentene har jeg gjort et utvalg som benyttes i oppgaven. Dette er dokumentene som jeg mener kan belyse forskningsspørsmålene, ved at de på ulike måter knytter nordmenn til krigshandlinger i Korea eller sier noe om norske myndigheters rolle i denne sammenheng. Følgende dokumenter er benyttet:

- i. En telefaks med en overrekkelsesordre sendt fra det amerikanske forsvarsdepartementet en gang før 1971 som bekrefter at Arne Andersen har mottatt medaljer for «*meritorious achievement in ground operations against hostile forces in the republic of Korea during the period from June 1952 to October 1952*».
- ii. Et maskinskrevet brev sendt fra en ansatt ved Statens institutt for folkehelse, Bakteriologisk avdeling (Folkehelseinstituttet) som omtaler medisinske prøver utført der. Noen av prøvene omtales som «de orientale». Brevet omtaler også flere av personene som nevnes i Andersens notater, og det er tydelig at avsender av brevet har hatt kjennskap til norske militæraktiviteter i Korea.

- iii. En konvolutt fra *the Imperial Hotel* i Tokyo. Dette hotellet var et velkjent møtested for sentrale karakterer tilknyttet Koreakrigen. Det var blant annet ved dette hotellet det britiske Royal Air Force hadde sitt provisoriske hovedkvarter, og FN-operasjonen ble i stor grad organisert herfra.
- iv. En reiserute som beskriver hvordan Andersens og de andre nordmennene tok seg fra Frankfurt a.m. til Korea sommeren 1952.

For å understøtte informasjonen som fremkommer i Andersens materiale har jeg i arbeidet med oppgaven vært i kontakt med flere internasjonale registre og arkivorganisasjoner. Jeg kontaktet blant annet International Tracing Service, en organisasjon som oppbevarer dokumentasjon om flyktninger fra Naziregimet i Tyskland.² Dette var fordi det var av interesse å undersøke nærmere de opplysningene som fremkommer i notatene om leiren hvor Andersen var tilknyttet Tysklandsbrigaden, og eventuelt personer han hadde kontakt med der. Videre var *Byarkivet i Rendsburg* behjelpelig med å skaffe ytterligere informasjon.³

For å innhente dokumentasjon for de personene som har vært navngitt i Andersens materiale har jeg derfor kontaktet *National Archives – National Personnel Records Center* (NPRC), som forvalter dokumentasjonen for militært personell ved det amerikanske forsvaret.⁴ Dette var fordi de norske soldatene som var involvert i krigshandlinger under Koreakrigen var tilknyttet de amerikanske styrkene i Korea, slik alle de alliertes bidrag i Koreakonflikten var. På grunn av en brann i dette arkivet i 1973 var imidlertid nesten all dokumentasjon for soldater fra første og andre verdenskrig og Koreakrigen skadet eller ødelagt (Kelly, 2011, s. 333). Det var derfor svært vanskelig å innhente informasjon fra dette arkivet. Jeg har sendt innsynsbegjæring for alle personene jeg har kunnet finne dokumentasjon for, men dette har dessverre ikke resultert i noe som har vært av interesse å inkludere i oppgaven. NPRC har ikke kunnet konkludere med om det fantes informasjon om nordmennene før 1973 i arkivet. Svarbrevet fra NPRC om innsyn i Arne Andersen opplysninger er vedlagt oppgaven (Vedlegg 2).

---

² <https://www.its-arolsen.org/en/>

³ <http://www.rendsburg.de/stadtverwaltung/archiv.html>

⁴ <https://www.archives.gov/st-louis>

Tabell 1: Oversikt over utvalgt kildemateriale - Arne Andersens materiale

Dokument	Dato	Avsender	Innhold	Mottaker
Håndskrevne notatbøker	Nedtegnet fra 1992	Arne Andersen	Egenopplevde skildringer fra perioden 1930– 1980-tallet.	Ukjent
Telefaks med overrekkellesordre	Før 1971	Charles M. Gettys, Det amerikanske forsvarsdepartementet	Bekreftelse på militærtjeneste i Korea for Arne Andersen.	Arne Andersen
Maskinskrevet brev	Årsskiftet 1952-53	Ansatt ved Statens institutt for folkehelse, Bakteriologisk avdeling	Personlig korrespondanse med referanse til opphold i Korea.	Arne Andersen
Konvolutt med påskrift	Ca. 1952	Ukjent, (Brevpapir fra Imperial Hotel, Tokyo)	Noteringer	Ikke relevant
Reiserute	Ukjent	Arne Andersen	Reisebeskrivelse Rute Frankfurt a.m. Korea	Ikke relevant

4.2.2 Del 2: Uformelle intervju med informanter

I det etterlatte materialet fra Arne Andersen var det mulig å identifisere andre personer med tilknytning til Norges stridsbidrag i Koreakrigen. Jeg ønsket derfor å gjennomføre informantsamtaler i form av uformelle intervju med disse personene eller deres etterkommere, i håp om at de kunne underbygge informasjonen som fremkommer i Andersens notater.

For å innhente informasjon om de personene som Andersen navngir i sine notater har jeg tatt i bruk ulike metoder. Først og fremst har jeg brukt gravminnedatabasen til Slekt og Data (DIS-Norge) som har som formål å legge til rette for slektsgransking ved bruk av digitale plattformer for utveksling av kunnskap og metoder.⁵ Ved å kryssjekke navn mot bosted og fødselsår, har denne databasen vært svært nyttig i arbeidet med å kvalitetssikre innholdet i notatene til Andersen. I de tilfeller der det har vært mulig å stadfeste at den samme personen som navngis av Andersen ligger gravlagt ved en gitt gravplass, har jeg videre sendt forespørsel til de enkelte

⁵ <http://www.disnorge.no/cms/>

gravstedenes forvaltere for å innhente opplysninger om hvem som fester disse gravminnene. Flere kirkekontor har vært behjelpelig med å gi disse opplysningene. I de tilfellene der kirkekontorene har avlevert kirkebøkene til Statsarkivene, har disse kunnet vært behjelpelig med det samme.⁶ Deretter har mer tradisjonelle søkeverktøy, som telefonkatalogen på nett, blitt brukt for å komme i kontakt med eventuelle etterkommere.

Potensielle informanter ble kontaktet via telefon eller e-post hvor jeg informerte om prosjektet, formålet med studien, og begrunnelsen for at de ble kontaktet. Deretter oversendte jeg samtykkeskjema og informasjonsskriv som jeg har utarbeidet i forbindelse med studien. Informasjonsskrivet (vedlegg 3) utgjorde grunnlaget for det informantene visste om studien, og i den gjør jeg det klart hvilken informasjon jeg hadde interesse av å tilegne meg. På den ene siden var informantsamtalen en måte å verifisere innholdet i noen av notatene Andersen legger frem, på den andre siden var informantsamtalen en måte for meg å formidle til informantene informasjon som var ukjent for dem. Jeg skrev notater under intervjuene, som senere ble sammenfattet i referat. I alt hadde jeg 3 samtaler, hver på mellom 1-1,5 time. Av hensyn til personvern og innhold i samtalene har jeg valgt å ikke legge disse ved oppgaven. Referatene har verdi i innhold, men av hensyn til en begrensning av oppgaven, har jeg valgt å ikke inkludere sitater eller innhentet informasjon fra disse samtalene direkte i oppgaven. Informantsamtalene har imidlertid lagt grunnlag for forståelse og tolkning av kildematerialet.

I forberedelser til samtalene har jeg grundig gjennomgått de ulike situasjonene som jeg har sett for meg kunne oppstå i løpet av samtalene, og planlagt for videre respons og reaksjon. Intervjusituasjonen har tidvis vært utfordrende, og det var i første omgang krevende for meg å ta kontakt med ulike personer som jeg har ønsket å diskutere problemstilling med. Dette av den grunn at jeg ikke har hatt oversikt over hvor mye informasjon personen jeg kontakter har hatt på forhånd. Det har likevel vist seg å ikke være et så stort problem som jeg først fryktet, og de fleste har vært villige til å la seg stille som informant.

For å få klarhet i noen opplysningen hadde jeg avslutningsvis en samtale med Morten Andersen den 30. april 2017. Innholdet i denne samtalen bruker jeg i funndelen av oppgaven. Deler av innholdet i denne samtalen dreier seg om opplysningene Andersen selv gir på lydopptaket som ble gjort like før hans bortgang. Familien hadde da fått forståelse av at Andersen hadde vært

---

⁶ <http://www.arkivverket.no/arkivverket/Digitalarkivet/Om-Digitalarkivet/Om-kjeldene/Kirkeboeker>

med på noe som burde dokumenteres, men det var imidlertid ikke før to år senere at størsteparten av de etterlatte dokumentene ble funnet.

4.2.3 Del 3: Kvalitativ innholdsanalyse - myndighetenes beslutning

Stortingets beslutning den 31. oktober 1951 om å ikke sende soldater til Koreakrigen er opprinnelsen til det historie narrative som etablerte seg. Gjennom innhenting av kildemateriale vil jeg i analysedelen av oppgaven lete etter informasjon som kan gi kontekst til dette vedtaket, samt undersøke hvordan avgjørelsen ble fremstilt i media i samtiden.

I analysen av myndighetenes vedtak har jeg innhenta en rekke dokumenter fra ulike arkiver. Jeg vil blant annet studere den offisielle uttalelsen fra Stortinget om saken i dokumentet «*Redegjørelse fra utenriksministeren om den internasjonale situasjonen gjengitt i Stortingsforhandlinger 1951, 7b s. 2337*». Begrunnelsen for å inkludere dette dokumentet er at Skogrand (1994) henviser til denne uttalelsen som den offisielle uttalelsen fra Stortinget som endelig avkrefte at Norge skulle bidra med soldater i konflikten. Dokumentet har jeg hentet fra Nasjonalbiblioteket.⁷ Videre har jeg valgt å inkludere ett møtereferat fra «*Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite fra den 23. oktober 1951*», som ifølge mine undersøkelser er den siste dokumentasjonen på diskusjon mellom stortingsrepresentantene om et norsk soldatbidrag, før den endelige avgjørelsen ble vedtatt. Denne er allment tilgjengelig i dag, men var hemmeligstemplet og derfor unndratt offentlighet helt frem til 1996. Jeg har fått oversendt dokumentet fra Stortingsarkivet.⁸ Jeg har også valgt å inkludere en rapport datert 01.10.1951 fra NATOs fagmilitære organ, Standing Group. Begrunnelsen for å inkludere denne i drøftingen er at den tar for seg norske myndigheters drøftingen av et norsk militært bidrag i Korea med NATO-rådet. Forsvarsministeren referer til denne rapporten, samt diskusjonene han hadde med NATO, i sin redegjørelse for Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite. Denne rapporten kan derfor gi en relevant kontekst og fungerer som sekundærkilde til annen informasjon. Denne er allment tilgjengelig i dag, men var hemmeligstemplet og unndratt offentlighet inntil 1998. Rapporten har jeg hentet fra NATOs digitalarkiv (Vedlegg 4).⁹ Videre har jeg gjort et utvalg av historiske artikler fra norsk presse som omtaler Stortingets vedtak. Utvalget av artikler har jeg hentet fra Atekst-Retriever¹⁰ og Aftenpostens digitalarkiver.¹¹

---

⁷ <http://www.nb.no/> (Jeg refererer imidlertid til utenriksm. redegjørelse som (Stortinget, 1951) i oppgaven.

⁸ <https://www.stortinget.no/stortingsarkivet>

⁹ <http://archives.nato.int/>

¹⁰ <https://www.retriever.no/>

¹¹ <https://kundeportal.aftenposten.no/produkt/aftenposten-arkiv/>

Tabell 2: Oversikt over utvalgt kildemateriale - Myndighetenes beslutning (sortert kronologisk)

Dokument	Dato	Avsender	Innhold	Mottaker
<i>Report by the chairman of the Standing Group to the Military representatives committee on Standing Group actions since the nineteenth MRC meeting (M.R.C. 4/8)</i>	01.10.1951	Chairman of the Standing Group	Referat fra samtale med Norges daværende forsvarsminister om spørsmålet om et norsk militært bidrag til Koreakrigen vs. norske forpliktelser i NATO.	Møtedeltakerne - Internt dokument unndratt offentlighet
<i>Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite Møte tirsdag 23. oktober 1951 kl. 17.30</i>	23.10.1951	Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite	Redegjørelse av utenriksministeren og forsvarsministeren om å sende tropper til Korea	Møtedeltakerne . Internt dokument unndratt offentlighet
<i>Redegjørelse fra utenriksministeren om den internasjonale situasjonen Stortingsforhandlinger 1951, 7b s. 2337.</i>	31.10.1951	Stortinget ved utenriksminister Halvard Lange	Bl.a. militær innsats i Korea.	Offentligheten
<i>Norge vil i Paris bli stilt overfor anbefalinger om økt innsats</i>	31.10.1951	Aftenposten (Aftenutg.)	Bl.a. militær innsats i Korea	Offentligheten
<i>Ikke norske tropper til Korea</i>	01.11.1951	Verdens Gang	Bl.a. militær innsats i Korea	Offentligheten

4.2.4 Del 4: Kvantitativ innholdsanalyse - Litteratur

I NRKs nyhetssak om Arne Andersens deltagelse i kamphandlinger i Korea skriver journalisten at avsløringen om det norske militærbidraget er «*en hittil ufortalt del av norsk historie*». I den sammenheng er det relevant å spørre seg hvordan historien om norske deltagelse i Koreakrigen blir og har blitt fremstilt, både før og etter hendelsen ble offentlig kjent gjennom NRKs dekning i 2014, i lærebøker og generell litteratur og i norske massemedier. For å belyse denne

fremstillingen har jeg gjennomført en kvantitativ innholdsanalyse av litteratur, nærmere bestemt lærebøker i samfunnsfag for 10. klassetrinn, generelle fagbøker om Norges historie, og det som eksisterer av generell norsk mediedekning av temaet tilgjengelig via søkemotoren Google. Bakgrunnen for denne analysen er jeg at ønsker å avdekke hvordan temaet blir kommuniserer til elever i skolen og til den generelle befolkningen, det vil si ikke gjennom akademisk litteratur for spesielt interesserte som skildringen i avsnitt 1.5 og 2.2 er baser på.

Når det gjelder begrensningen til lærebøker for 10. årstrinn er dette begrunnet i at kompetansemålet i læreplanen for dette årstrinnet spesifiserer at elevene skal kunne «*drøfte årsaker til og virkninger av sentrale internasjonale konflikter på 1900- og 2000-tallet*» (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 9). Både den kalde krigen og Koreakrigen faller innenfor denne tidsrammen. Blant disse lærebøkene har jeg gjort en videre begrensning til de fem seneste utgivelsene fra de ledende norske forlagene i Norge innen faglitteratur og lærebøker. Utvalget er gjort i form av et bekvemmelighetsutvalg der jeg hentet ut de fem nyeste utgivelsene som var tilgjengelig ved biblioteket ved Høgskolen på Vestlandet (Kronstad). Disse bøkene brukes av flertallet av norske skoleelever. I utvalget av faglitteratur har jeg inkludert to utgivelser som omhandler norsk historie. Jeg har valgt å inkludere en som bok som spesifikt tar for seg norsk forsvarshistorie og et generelt oppslagsverk (Store norske leksikon på nett). Følgende bøker/artikler er tatt med i utvalget:

Nomedal, J. H. & Bråthen, S (2008) *Kosmos 10*. Bergen: Fagbokforlaget

Hellerud, S.V. & Knutsen, K. (2008). *Matriks 10: Historie*. Oslo: Aschehoug

Skjønsberg, H. (2008). *Underveis Historie 10*. Oslo: Gyldendal undervisning

Ingvaldsen, B., & Kristensen, I. (2008). *Makt og menneske: Historie 10*. Oslo: Damm

Ingvaldsen, B., & Kristensen, I. (2016). *Nye Makt og menneske: Historie 10*. Oslo: Cappelen Damm

Skogrand, K. (2004). *Norsk forsvarshistorie Vol 4. Alliert i krig og fred*. Bergen: Eide

Filseth, Gunnar (2016) *Koreakrigen*. I Store norske leksikon. SNL.no

Datainnsamlingen av mediedekning er gjort med et Google-søk etter kriteriene vist i tabell 3. Innenfor disse søkestrengene har jeg valgt ut et treff blant de øverste fem norske nettaviser som vises i Google. NRKs artikkel fra 2014 om avsløringen har i alle tilfeller vært det øverste og mest relevante treffet, men jeg har valgt å ikke inkludere den i analysen siden den er utgangspunktet for å diskutere hvordan dette funnet blir formidlet.

Tre artikler var relevante:

Giæver, O.P. (2013) *Norge i «den Glemte krigen»*. Abcnheter.no

Lepperød, T. (2013) – *Ambulansene kom så tett at det nesten var en kolonne*. Nettavisen.no

NTB/Harstad tidende.(2016) *Solberg mintes norske ofre for Koreakrigen*. Ht.no

Tabell 3: Søkestreng benyttet i analysen

Google-søk	Treff
Norge+Koreakrigen	16000
Norge+Koreakrigen+Bidrag	9170
Norge+Koreakrigen+Bidrag+Soldater	5200

Tabell 4: Oversikt over utvalgt kildemateriale – lærebøker, faglitteratur og medier

Utvalg	Avsender	Budskap	Mottaker
<i>Kosmos 10 (2008)</i>	Forfattere og forlag. Til en viss grad også læreplanen i at bøkene bygger på denne.	Innføring i historiske tema	Elever under utdanning og lærere i ungdomsskole
<i>Matriks 10. Historie (2008)</i>			
<i>Underveis: Historie 10 (2008)</i>			
<i>Makt og menneske: Historie 10 (2008)</i>			
<i>Nye Makt og menneske Historie 10 (2016)</i>			
<i>Norsk forsvarshistorie bind 4. Alliert i krig og fred (2004)</i>	Forfattere og forlag. Tillitspersoner med særlig kunnskap om de temaene de fordyper seg i.	Norsk forsvarshistorie	Den generelle befolkningen
<i>Store norske leksikon. (2016)</i>		Historie om Koreakrigen	
<i>Norge i «den Glemte krigen (2013)</i>	Journalister og aviser	Skape interesse for Norges bidrag til Koreakrigen	Den generelle befolkningen
<i>- Ambulansene kom så tett at det nesten var en kolonne. (2013)</i>		Nyhets sak	
<i>Solberg mintes norske ofte for Koreakrigen (2016)</i>		Nyhets sak	

For å gjennomføre analysen har jeg utarbeidet gjensidig utelukkende kategorier. Disse vil gi meg et grunnlag for å kunne si om en ensidig narrativ om det norske Korea-bidraget som ikke nevner tilstedeværelsen av et norsk bidrag av soldater i aktive krigshandlinger er etablert.

Disse kategoriene er som følger:

1. Koreakrigen: a) nevnes, b) nevnes ikke
2. Feltsykehuset NORMASH: a) nevnes, b) nevnes ikke
3. Soldater i krigshandlinger: a) nevnes, b) nevnes ikke

I analysen vil jeg i utvalget lete etter spesifikke kapitler, underkapitler, faktabokser, bildetekster, setninger eller fotnoter som spesifikt inneholder de beskrevne kategoriene. For eksempel vil setningen «*som Norges bidrag til Korea-konflikten, ble det sendt et militært feltsykehus*» oppfylle både kategori 1 a og kategori 2 a. Dette vil medføre at jeg fører opp dette som funn i matrisen innenfor begge disse kategoriene.

	Kategori 1: Koreakrigen		Kategori 2: Feltsykehuset NORMASH		Kategori 3: Soldater i krigshandlinger	
	a) Nevnes	b) Nevnes ikke	a) Nevnes	b) Nevnes ikke	a) Nevnes	b) Nevnes ikke
Litteratur						
Eksempel	X		X			X

4.3 Troverdighet og kildekritiske vurderinger

Alle kvalitative studier vil til en viss grad være subjektive, og selv om jeg verken har politiske motiver eller andre skjulte hensikter med å skrive denne oppgaven, kan mine holdninger, verdier og bakgrunn likevel prege hvordan jeg tolker og drøfter informasjon. For å minimere personlig partiskhet/bias og øke robustheten i studien har jeg forsøkt å innhente materiale etter objektive kriterier og jeg har undersøkt dette materialet med åpenhet om hva informasjonen faktisk viser. Ved å innhente materiale om samme tema fra flere kilder, har jeg også forsøkt å øke graden av troverdighet i mine funn og konklusjoner (Nilssen, 2012, s. 137). I så stor grad som mulig har jeg forsøkt å beskrive de faktiske forhold, og jeg har etterstrevd å dokumentere fremgangsmåte i arbeidet med oppgaven. Jeg har også forsøkt å være tydelig på hvilke elementer av funnene som kan regnes som objektive fakta, og hvilke som baserer seg mer på

min tolkning av informasjon. For å oppnå best mulig etterprøvbarehet, har jeg videre ført en logg av forskningsarbeidet. Den inneholder imidlertid personsensitive opplysninger og vil derfor ikke vedlegges oppgaven. Denne kan utleveres ved forespørsel.

Kildekritiske vurderinger av kildematerialet er spesielt viktig før og under innsamlingen, og forskeren bør legge vekt på å forstå forskningsmateriale ut fra den konkrete situasjonen da tekstene ble utformet og formidlet, og anta at forfatteren har intensjoner den ønsker å oppnå. (Grønmo, 2004, s. 187-193). Når det gjelder kildekritiske hensyn i oppgaven har en av utfordringene vært å vurdere påliteligheten i informasjonen som fremkommer i Arne Andersens notater. En svakhet med disse, og som til dels kan svekke troverdigheten i materialet, er at mye ble skrevet ned 40 år etter at hendelsen som beskrives fant sted. Videre har jeg måtte vurdere om Andersen beskriver hendelser slik de faktisk skjedde, eller om fortellingene er bygget på bruddstykker av ulike hendelser, senere erfaring, eller senere innhentet dokumentasjon. Videre kan uttalelsene fra Stortinget heller ikke regnes som objektive beskrivelser av virkeligheten, da disse representerer partiene, eller regjeringmakten, og kan dermed inneholde elementer av politiske holdninger. Avisartikler kan også sies å ha partisk undertoner, da disse har en sosial funksjon, uttalt partitilhørighet og representerer både journalisten og utgiverens holdninger og meninger.

4.4 Etikk og etiske hensyn

For å ivareta personvern i oppgaven har jeg meldt dette forskningsprosjektet inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD). God forskningsetikk innebærer at de eller den det forskes på i tilstrekkelig grad blir informert om hva studien innebærer for å skulle kunne vurdere om de ønsker å ta del i den eller ikke (Alver, 1997, s. 102). Til informanter som benyttes i oppgaven har jeg videre utarbeidet et informasjonsskriv som gjør rede for behandling av personsensitivt datamateriale i forskningsprosjektet. (Kvale, 2015, s. 195). Dette har jeg sendt ut på forhånd i forbindelse med avtaler om samtale slik at informantene var opplyst om hva deltakelse i studien innebar, og hva jeg hadde tenkt å bruke innholdet i samtalene til. Datamaterialet ble til enhver tid oppbevart forsvarlig, og jeg sørget for at uvedkommende ikke fikk tilgang til dette (Kvale, 2015, s. 195). Jeg har rettet meg etter de krav Personvernombudet (NSD) stiller til behandling av personsensitivt datamateriale, og jeg har overholdt det lovverket som regulerer dette. Personvernombudet måtte godkjenne prosjektet før jeg kunne starte datainnsamlingsprosessen. Godkjenningbrevet er vedlagt oppgaven (Vedlegg 5).

Denne oppgaven avhenger ikke av at jeg navngir enkeltpersoner. Det vil i så tilfelle være en vurdering jeg har tatt i samråd med de personene som har gitt meg tilgang til disse personopplysningene. I de tilfeller jeg navngir person vil jeg opplyse om at dette kun vil være gjeldene for personer visst navn er allment tilgjengelig informasjon. I den grad Andersen gjengir hva andre har sagt, ment eller gjort må leseren forstå at dette representerer Andersens subjektive oppfattelse, og er ikke nødvendigvis representativt for hvordan disse personene selv ville fremstilt dette. I sitatene merker jeg om navn har blitt fjernet slik [Navn tatt bort]. Jeg har eksplisitt fått tillatelse fra Andersens etterkommere til å bruke materialet, skrive denne oppgaven, og mine tolkninger av materialet bygger på samtaler jeg har hatt med dem.

5. PRESENTASJON AV FUNN

I dette kapittelet vil jeg først presentere funn som kan si noe om hvordan det historiske narrativet om Norsk deltagelse i Koreakrigen ble etablert. Deretter vil jeg presentere et alternativ historisk narrativ, hovedsakelig basert på funn fra materialet etterlatt av Arne Andersen. Videre vil jeg presentere funn som viser hvordan Norges bidrag i Koreakrigen blir og har blitt fremstilt i litteratur og medier. Avslutningsvis vil jeg også inkludere noen funn som ikke svarer direkte på problemstillingene i oppgaven, men som kan gi mer kontekst til tema.

5.1 Funn fra innholdsanalyse del 1 - myndighetenes beslutning

Kontekst: Som beskrevet i kapittel 2, avsnitt 2.2, var Norge ved Koreakrigens utbrudd i 1950 i et sikkerhetspolitisk og økonomisk samarbeid med Vestblokk-landene, med USA i lederrollen. Som nevnt i avsnitt 2.3.1 hadde Norge på dette tidspunkt soldater utplassert i Tyskland i den såkalte Tysklandsbrigaden, som Norges eksilregjering under andre verdenskrig hadde forpliktet Norge til å bidra i. Som beskrevet i avsnitt 2.2 var Norge videre knyttet til både FN og NATO-alliansen gjennom medlemskap og avtaler. Medlemskap i NATO stilte blant annet krav til at Norge bygget opp sitt nasjonale forsvar betydelig. Gjennom FN var Norge videre forpliktet til

bidra med hjelp til å slå det væpnede angrepet fra Nord-Korea tilbake. Da forespørselen fra FN om et norsk militærbidrag, ut over det humanitære og materielle bidragene som allerede var implementert, var situasjonen derfor ekstra krevende for regjeringen.

I NATOs arkiver finner man dokumentet «Report by the chairman of the Standing Group to the Military representatives committee on Standing Group actions since the nineteenth MRC meeting (M.R.C. 4/8)», datert 1. oktober 1951. Under overskriften «Participation of Norwegian Forces in Korea versus NATO» kan man lese at Norges forsvarsminister, Jens Christian Hauge, var på besøk hos NATOs fagmilitære organ («SG»)¹², i Washington for å diskutere hvordan Norge best kunne prioritere sine militære ressurser mellom FN-aksjonen i Korea og forpliktelsene til oppbygging av nasjonalt forsvar gjennom avtalen med NATO (også kalt «Atlanterhavspakten» i det videre). Et utdrag fra rapporten er gjengitt nedenfor, og viser at forsvarsminister Hauge, ifølge SG, konkluderer med at den mest effektive bidraget vil være å sende en mindre gruppe norske eksperter i vinterkrig til Korea, og samtidig fortsette oppbyggingen av forsvaret hjemme.

«The Norwegian government (...) requested the Standing Group to give its opinion as to the desirability of committing Norwegian forces in Korea in view of the great importance attached by the North Atlantic Treaty Organization to the early strengthening of the Norwegian military structure. (...) The Norwegian government finally concluded that the most effective overall contribution could be made by sending specialists in winter warfare to Korea and by continuing to press the build-up of its main forces at home» (Standing Group, 1951, s. 2).

I møtoreferatet fra Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen den 23. oktober 1951, kan man lese at forsvarsminister Hauge forteller medlemmene av komiteen om tilbakemeldingen fra SG. I sin redegjørelse påpeker han at han ser både fordeler og ulemper ved å sende et større militærbidrag til Koreakrigen.

«På den ene side vil en norsk deltagelse i Korea kunne gi den norske hær verdifulle krigserfaringer. På den annen side vil en deltagelse i Korea åpenbart kunne svekke oppbyggingen av Norges forsvar innenfor Atlanterhavspakten (...) Standing Group mener derfor at en norsk deltagelse i Korea med en styrke bare kan forsvares dersom den krigserfaring som trossen vinner i Korea må sies å oppveie den svekkelse av forsvaret i Norge som man får gjennom den samme deltagelse.» (Stortingsarkivet 1951, s.23)

---

¹² Forkortelsen som benyttes kommer av den engelske betegnelsen «Standing Group».

Det fremkommer videre fra møtereferatet at forsvarsminister Hauge i Washington hadde diskutert muligheten for et norsk militærbidrag direkte med Dwight D. Eisenhower, NATOs øverstkommanderende i Europa. Ifølge referatet hadde forsvarsministeren i samtalen formidlet at det ville være utfordrende for Norge å sende det forespurte antallet soldater til Korea, og antydnet videre at Norge ikke kom til å bidra med en bataljon.

«Jeg sa til ham at vi syntes nok selv at det ble en uforholdsmessig belastning på den norske hær i dens oppbyggingsperiode om den skulle sende en bataljon med 1000 mann befall til Korea. (...) Jeg sa videre at vi ville på norsk side formodentlig måtte komme til det resultat at det ikke ville være riktig av oss å sende en bataljon til Korea under disse omstendigheter.»
(Stortingsarkivet 1951, s.23-24)

Overfor utenriks- og konstitusjonskomiteen gir forsvarsminister Hauge imidlertid uttrykk for at han mener komiteen ikke bør være for negativ til et norsk bidrag i form av en gruppe spesialister i vinterkrig, fordi Hauge mener amerikanerne ville se på det som et tilstrekkelig bidrag.

«På den annen side vil vi nødige være så alt for negative, slik at vi har vært inne på den tanke at vi kanskje kunne sende en gruppe spesialister i vinterkrig(...). Det var ganske tydelig at amerikanerne mente at en slik norsk gruppe, om den kunne sendes, den ville på mange måter virke overbevisende – ja som et adekvat uttrykk for norsk bistand i Korea, muligens mere enn om vi sendte en bataljon.» (Stortingsarkivet 1951, s.24-25).

Ifølge møtereferatet kan det også virke som om det var forsvarsministeren selv som lanserte ideen om at Norge kunne bidra med en gruppe spesialister i vinterkrig i NATO møte. Dette forslaget bygget imidlertid på det lederen for Forsvarets sanitet, Carl Semb, tidligere hadde foreslått for regjeringen (Skogrand, 1994, s. 213). Møtet avsluttes med at forsvarsministeren konkluderer med at regjeringen skal fortsette med feltsykehuset som det norske bidraget, og at forslaget om vinterkrigspesialistene skal utredes.

«Resultatet av dette skulle bli at vi fra norsk side gjør følgende: Vi fortsetter med vårt felthospital. Dette felthospital er i frontlinjen nå, og gjør, så vidt jeg kan bedømme, en meget god innsats. Det er fem amerikanske og ett norsk felthospital i frontlinjen. Vårt felthospital er på fullstendig regulær militær basis. (...) I tillegg til dette burde en eventuelt fremlegge proposisjon om utsendelse av en gruppe eksperter i vinterkrig. Jeg synes vi da skal holde antallet av deltakerne i denne gruppe forholdsvis lavt. Jeg tenker meg noe sånt som en 50 à 100

mann. Det betyr da at vi yter en adekvat innsats, synes jeg, uten at vi svekker oss unødig.»
(Stortingsarkivet 1951, s.24-25).

Ifølge dokumentet «Redegjørelse fra utenriksministeren om den internasjonale situasjonen», som er gjengitt i «Stortingsforhandlinger 1951, 7b s. 2337», legger utenriksminister Halvard Lange frem for Stortinget den 31. oktober at regjeringen har besluttet at det på daværende tidspunkt ikke ville være forsvarlig å utvide aktiviteten i Korea.

«For Norges vedkommende har regjeringen overveiet dette spørsmålet meget nøye. Den er imidlertid kommet til at det for tiden vil være meget vanskelig å forene en militær innsats i Korea av noen betydning med de store krav som vårt hjemlige beredskap nå stiller til forsvar.»
(Stortinget 1951, s. 2337)

I utenriksminister Langes redegjørelse finnes det ingen henvisninger til at Forsvaret på det tidspunkt utreder et forslag om å sende spesialister i vinterkrig til Korea. I tiden mellom forsvarsminister Hauges redegjørelsen for utenriks- og konstitusjonskomiteen 23. oktober 1951, og utenriksminister Halvard Langes redegjørelse for Stortinget 8 dager senere, hadde imidlertid et forslag om en våpenstillstand blitt lansert i Korea, noe som kan ha påvirket fremgangen i en eventuell utredelse (Skogrand, 1994, s. 224-229). Noen avtale om våpenhvile kom imidlertid ikke på plass. Utenriksministerens redegjørelse var siste gang et norsk militærbidrag til Korea ble diskutert offentlig, og dette regnes som Stortinget og regjeringens endelige «nei» til å sende soldater for å delta i aktive krigshandlinger i Korea (Skogrand, 1994, s. 224-229).

I Aftenpostens kveldsutgave senere samme dag omtales utenriksministerens uttalelse. Aftenposten gjengir innholdet i redegjørelsen og legger vekt i at det vil være vanskelig å forene en militær innsats i Korea med de kravene Norge har til oppbygging av eget forsvar.

«Vanskelig å forene en militær innsats i Korea av noen betydning med de sterke krav til vårt hjemlige beredskap.» (Aftenposten 31.10.1951)

VG skriver påfølgende dag under overskriften «Ikke Norske tropper til Korea» at Norge ikke kommer til å bidra militært i Koreakrigen.

«Ikke Norske tropper til Korea. (...) Norge har overveiet dette svært nøye, men regjeringen finner at det nå vil være svært vanskelig å forene en militær innsats av noen betydning i Korea.»
(VG 01.11.1951)

5.2 Funn fra innholdsanalyse del 2 og informantsamtaler

5.2.1 Andersen om tiden før Koreakrigen

Arne Osvald Andersen ble født i Ørje i Østfold i desember 1931, og var 18 år ved Koreakrigens utbrudd i juni 1950. Han søkte om tidlig militærtjeneste og ble tatt inn i det norske forsvaret høsten 1951. Ifølge Andersens notater ble han vinteren 1951 sendt til Tyskland for å være med i «Tysklandsbrigade 521». Brigaden var plassert ved det britiske anlegget, Kingsway Barracks, i Rendsburg, og leiren lå som nærmeste nabo til Rendsburg flyktningleir. I denne flyktningleiren bodde det til enhver tid rundt 2000 flyktninger som alle var bostedsløse som følge av andre verdenskrig (Ness, u.d.). Andersen skriver mye om denne perioden i notatene sine, og beskriver hvordan det han ser og opplever der gjør inntrykk på ham.

«Verdenskrigen og det brutale nederlaget preget jo ennå Tyskland og de gjenlevende tyskernes mentalitet. I tillegg alle displaced persons som yrte rundt oss og fortsatt ikke hadde det bedre enn at de var villige til å betale hva som helst for sigaretter, strømper, cornedbeef eller kaffe eller hva det måtte være for livets opphold.» (A-notater s.18)

Ifølge Andersen var det generalsekretæren i FN, Trygve Lie, som oppfordret norske myndigheter til å sende en av bataljonene fra Tysklandsbrigaden til kampene i Korea.

«(...) daværende generalsekretær i De forente nasjoner, Trygve Lie, anmodet norske myndigheter om å la en av bataljonene i Tyskland, artilleribataljonen, og et sanitetskompani forsterke 5. Yorkshiredivisjonens deltakelse i kampene i Korea. (A-notater s.12)

I november 1951 overtok Nils Langhelle stillingen som Norges forsvarsminister, mens avtroppende forsvarsminister Hauge gikk inn i den norske etterretningstjenesten (Helle, 2009). Andersen skriver at forsvarsminister Langhelle ønsket seg flere soldater med krigserfaring, slik at Norge kunne stå imot en eventuell sovjetisk invasjon over Finland, og tilrettelegge for kampdyktige motstandsgrupper i tilfelle en ny okkupasjon av Norge. Hauge støttet seg derfor til FN-sekretærens oppfordring om å sende en av bataljonene fra Tysklandsbrigaden til Korea.

[Trygve Lie] fikk støtte for dette synet i hvert fall av daværende forsvarsminister Nils Langhelle, som trolig mente det var viktig for Norge (så vidt lenge etter den 2. Verdenskrig) å skaffe nye avdelinger med krigserfaring. Man fryktet at Sovjetunionen kunne forsøke seg med et angrep mot Finland og Skandinavia om utviklingen i Asia førte til spennings-økning og spredning av

krigshandlingene i Korea. En annen side av denne tenkningen, var at Norge under eventuell ny, fremmed okkupasjon ville være uten kampdyktige motstandsgrupper og illegale organisasjonsmuligheter. Man ønsket også grupperinger med stridserfaring til eventuelt å nøytralisere/desimere kommunistiske femtekolonnister og sympatisører i Norge.»
(A-notater s.13)

Om den offisielle beslutningen om å ikke sende en norsk bataljon til Korea, skriver Andersen at den ble tatt i et lukket møte i Stortinget.

«Stortinget av slo i et lukket møte å stille stridende, norske styrker til disposisjon i Korea.»
(A-notater s.13)

Andersen beskriver videre hvordan han ble flyttet til en egen gruppe specialsoldater, også kalt «stormpionerer», som deretter gjennomgikk det Andersen kaller «beinharde, fysiske tester».

«Noen dager etter innrykk og utplassering i C-kompaniet, 1. Bataljon av Den norske Tysklandsbrigade 521, ble jeg kontaktet av stabssersjant [navn tatt bort]. [Han] meddelte at jeg dagen etter skulle flyttes over til en annen avdeling.» (A-notater s.12)

«Dagen etter meldte jeg meg i blokk S (Stabsblokken til Støttekompaniet). Der fikk jeg vite at jeg, sammen med 26 andre, skulle forsterke støttekompaniets pioneravdeling som stormpionerer. Øverste ansvarlige instruktør var løytnant Martin Nystrøm, med fenrik Arne Arnesen som nestkommanderende. Lagførere var «englandssersjantene» og brigadeveteranene (fra 1947) [3 navn tatt bort]. Nestlagførere var, underlig nok, de tre innkalte «diplomatsvenskene» [3 navn tatt bort].» (A-notater s.12)

«Etter legeundersøkelse, psykologiske undersøkelser og tester, måtte «stormpionergruppen» gjennom beinharde, fysiske tester i tillegg til ordinær rekruttskole» (A-notater s.13)

Andersen hevder i notatene at forsvarsminister Langhelle skal ha dratt til Tyskland for å overse en eksamen «stormpionerene» gjennomførte i forbindelse med øvelsene som skulle forberede dem på oppholdet i Korea. Andersen skriver at han i denne perioden deltok i kontinuerlig kursopplæring, som blant annet omfattet «ekspertielle kurs» under regi av amerikanske og britiske «avdelingsopplegg».

«Ikke lenge etter vårt besøk hos oberstløytnant Amund Bjercke, ble vi opplyst om at vi i tillegg til tjenesten under brigadeoffiserer og – befal, skulle delta i mer «ekspertielle kurs» i regi av britiske og amerikanske avdelingsopplegg. Dette ble vi informert om etter at vi hadde gjennomført en slags «commandoeksamen» med forsvarsminister Nils Langhelle, brigadesjef Nils Hunstad og sjefen for 5. Yorkshiredivisjonen (jeg husker ikke grad og navn) som tilskuere» (A-notater s.15)

«Midt på natten, uten forvarsel, fikk vi få dager senere utryknings- og opplastningsordre for transport til De forente nasjoners internasjonale øvingsleir ved Putlos. Leiren lå ut til Østersjøen, helt inntil grensen til Øst-Tyskland. I denne «basen», hvorfra spesialstyrker omtrent hver dag ble lastet opp og sendt sydoover i Tyskland for videre lufttransport til Korea, lå på den tid avdelinger av Royal Marines, US Marine Corps, canadiske Long-Rifles, australske «Huntere», og en fransk bakke-til-luftavdeling.» (A-notater s.16)

«Etter Putlos ble vi innvilget en såkalt «lukket avreagering». (...) Deretter var vi på et kort «disiplinkurs» i en britisk leir jeg ikke husker navnet på, og hvor vi lærte sluttet orden, avmeldinger etc. På «anglo-manér». (...) Etter kortkurset havnet vi så i Hameln, til blant annet «fartøysøvelser» på Weser sammen med britiske og amerikanske spesialavdelinger. (...) Så – etter Hameln – var vi på et kort kurs i Neumünster, og deretter på et ukeskurs hos de britiske, stående fallskjermavdelingene i Celle – ikke langt fra Hannover. Noen, stort sett, artige uker. Så var det hjem til Kingsway, en kort permisjon og mange, herlige dager da vi bare kunne «dra oss» uten nevneverdige tjenesteoppdrag utenom patrulje- og vakttjeneste.» (A-notater s.16)

Da treningen var fullført 8 måneder senere ble gruppen, ifølge Andersen, informert om muligheten for «videreutdanning» i en amerikansk/britisk-ledet gruppe av spesialsoldater fra andre NATO-land i Korea. Kurset skulle ha varighet mellom 60-90 dager, ifølge Andersen.

«Vi hadde vært under konstant kursopplæring – fra sted til sted – i Norge og i Tyskland, uten opphold fra midten av oktober 1951. Altså i åtte måneder, eller vel så det. Vi kjente oss dødsslitne, lengtet etter skikkelig, norsk mat, etter hjemmeterreng, skarpere luft, andre farger, andre jenter, en rensligere kultur og vel et sivilt liv.» (A-notater s.18)

«[Vi ble] informert om at soldater (offiserer og befalingsmenn unntatt) i stormpioneravdelingen, ved frivillighet og med pårørende samtykke, kunne få «videreutdanne» seg i fra 60 til 90 dager i en amerikansk/britisk ledet gruppe med frivillige fra ulike NATO-land.» (A-notater s.19)

Denne gruppen soldater gir Andersen i sine notater navnet «Toledo-gruppen». Navnet kommer fra et amerikansk marinefartøy som Andersen omtaler en del i sine notater. Andersen antyder imidlertid at det også kan ha vært andre slike grupper med nordmenn i Korea, noe som kan innebære at flere nordmenn kan ha vært deltagende i Koreakrigen en det som til nå er kjent.

«Slik oppsto den såkalte «Toledo-gruppen» (Vi var sikkert ikke den første). En gang i tiden husket jeg alle navn, men i dag – selv om jeg ser det eneste fotografi der den er samlet – kan jeg erindre kun noen få. Da ofte bare med «klengenavn».» (A-notater s.20)

Bilde 1 «Toledo-gruppen». Fotografi fra Arne Andersens fotoalbum

For å holde virksomheten skjult, både for familie og andre som var utplassert i Tysklandsbrigaden på samme tid, beskriver Andersen hvordan de måtte hevde at de var plassert ved andre forlegninger i Tyskland. Virksomheten i Korea måtte holdes hemmelig av hensyn til det Andersen kaller det politiske miljø og rikets sikkerhet, og medlemmene var bundet at et livslangt taushetsløfte.

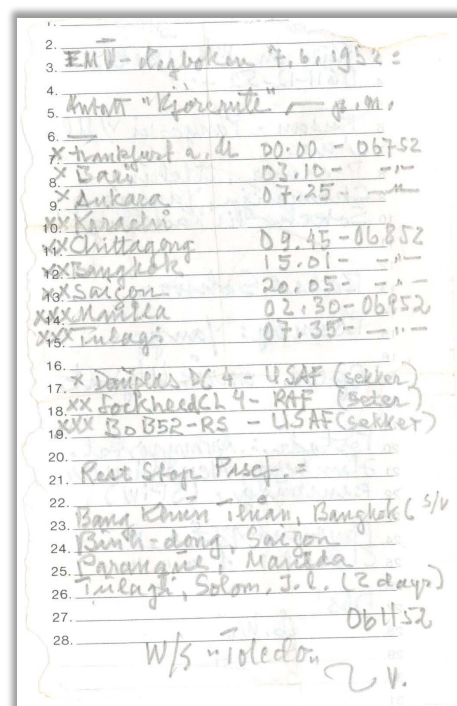
«Vi norske var på «minesøkerkurs», «stridslederkurs» og «ordonnans-opplæring» rundt i ulike forlegninger i Tyskland i den tiden. Det hele var jo belagt med den ytterste taushetsplikt av hensyn til det hjemlige, politiske miljø og av hensyn til «rikets sikkerhet». Inntil annet er bestemt av Kongen i statsråd, er taushetsplikten livsvarig.» (A-notater s.20)

5.2.2 Andersen om tiden i Korea

«Vi tilhører en spesialstyrke» (A-notater s.104)

Ved notatene til Andersen ligger det vedlagt det som tolkes som en reiserute. Den beskriver hvordan «Toledo-gruppen» med start fra Frankfurt a.m. dro til Korea, gjennomført ved hjelp fra både det britiske og det amerikanske luftforsvaret. Reisen tok dem fra Frankfurt a.m. til Tulagi (Solomonøyene), via Ankara, Karachi, Chittagong, Bangkok, Saigon og Manila mellom 7-9. juni 1952. Reiseruten beskriver også hvilke flytyper som ble benyttet og hvilke stopp som ble gjort underveis.

Frankfurt a.m.	00:00	06.07.1952	(USAF DC4)
Bali	03:10	06.07.1952	(USAF DC4)
Ankara	07:25	06.07.1952	(USAF DC4)
Karachi			(RAF CL4)
Chittagong	09:45	06.08.1952	(RAF CL4)
Bangkok	15:01	06.08.1952	(RAF CL4)
Saigon	20:05	06.08.1952	(RAF CL4)
Manila	02:30	06.09.1952	(USAF B52-RS)
Tulagi	07:35	06.09.1952	(USAF B52-RS)

Bilde 2 Reiserute. Fra Andersens tillegg til notatene

Fra Tulagi skal «Toledo-gruppen» ha blitt transportert den siste etappen til Korea med det amerikanske marinefartøyet «Toledo». Ifølge Andersens reiserute skal gruppen ha dratt med W/S «Toledo», den 11. juni 1952 fra Tulagi (Salomonøyene) og ankommet Korea en dag senere. Denne opplysningen motstrider imidlertid annen informasjon om hvor skipet befant seg på dette tidspunktet. Ifølge den amerikanske marinens nettside var USS «Toledo» (CA-133) i havn ved Long Beach, California frem til 16. august 1952, og returnerte ikke til Korea før 12. september 1952.

«Toledo began seven months of duty operating out of Long Beach, conducting drills and training exercises along the west coast of the United States until mid-August. On 16 August 1952, the cruiser stood out of Long Beach to return to the western Pacific. After the customary stop at Pearl Harbor, she arrived in Yokosuka [Japan] on 8 September. Toledo embarked upon her third combat tour along the coast of Korea on 12 September when she stood out of Yokosuka» (Naval History and Heritage Command, 2015).

Bilde 3 USS «Toledo» utenfor den koreanske østkysten september 1951¹³

Ettersom Andersens notater er nedtegnet opptil 40 år etter hendelsene, kan det være Andersen har forvekslet skipet de benyttet denne siste transportetappen til Korea med krigsskipet «Toledo», som han senere var om bord i. Enkelte av notatene til Andersen omhandler nemlig situasjoner om bord i nettopp dette skipet.

«Nå var jeg mutters alene; ingen kunne nå meg. Jeg hadde bare mine egne ben å stole på, mine egne armer, mine egne øyne – mine egne tanker. Mine egne instinkter. Alene i en amerikansk stålholk med mannskap og syvhundreogfemti soldater; stuvet inn i alle kriker og kroker. Alle horisonter rundt; Sør-Kinahavet. I øyeblikket i et forferdelig humør.» (A-notater s.109)

««Toledo stinker ennå av gammelt krutt,» hadde fartøysjefen sagt da vi alle var vel om bord. Nå luktet det spy; hvor du enn snudde og vendte deg. Sør-Kinahavet lekte med det lille skallet av et skip.» (A-notater s.110)

---

¹³Bildet er hentet fra Wikipedia den 25.04.17. Kildehenvisning (Wikipedia, u.d.)

Andersens beskriver videre ankomsten i Korea.

«Vi ankrer opp utenfor en molo og blir tatt inn til bryggene i landingsfartøyer. Der inne er alt under kontroll; men like forbannet er vi i fiendeland, karer. Dette er ikke Tyskland; ikke Reperbahn, ikke horehusene i St. Pauli eller Herbertstrasse. Her er det krig, og en faen så voldsom en.» (A-notater s.111)

«Det tok et par timer å få alle i land; flere timer gikk med til å få inn utstyret. Mørket var over oss før vi fikk reist teltene. Amerikanske styrker lå i stilling på alle høyder rundt den lille fiskerlandsbyen.» (A-notater s.112)

«Nå – her under Sør-Kinahavets stokkende mørke, før solen kom som en veldig, rød klode for seg selv – var jeg mutters alene med det eneste som betydde noe her i livet; meg selv. Jeg kjente det så sterkt at det sitret i underlivet. De andre kunne leve trygt i sine hverdagsliv på andre siden av jordkloden. I en slags kattens lek med musa-tilværelse. Herskende over hverandre; selv i noe så banalt som kjøp av et par sko. Fy faen, med ett kjente jeg meg – for første gang – fri. Fjernt fra alle stengsler, og fri.» (A-notater s.113)

«En morgen så jeg en hegre lignende flyger seile ut av disen på veldig vinger og lande i det meterhøye sivet i den gråbrune strandkanten. Det var første gang jeg så en slik fugl. På disse kanter av verden er den trolig et dagligdags syn. For meg var den en uvirkelig skapning. Uvirkelig som alt annet rundt meg akkurat nå. (...) Tung, sval og fremmedduftende, med enkelte luftinger fra havet. Akkurat som når gangdøra sto på en gløtt hjemme. Den korte akklimatiseringsperioden er over, jeg merker at selvilliten vender tilbake, at jeg begynner å få kontroll over systemet, og er «fit for fight». (A-notater s.202)

«Erfaringer fra siste krig har vist at ens verste fiende er tilfeldighetenes lov. Her skal derfor ingen tilfeldigheter råde. Vi er topp forberedt – fysisk og psykisk. Seks og tyve beinharde vikinger.» (A-notater s.202)

Andersens skriver at «stormpionergruppen» deltok i flere krigshandlinger sammen med soldater fra USA, Storbritannia, og andre FN-land.

«Så hørte vi flyene fløyte like over hodene våre. Raketter detonerte, og bataljonen var snart et eneste kaos av panikkslagne unggutter som prøvde å finne seg et hull å gjemme seg i. Vi hadde marsjert like inn i helvete. Det ble stille like brått som det hadde brakket løs. Noen skrek vilt for

sanitetsfolkene nådde fram til dem med sprøytene sine; andre jamret eller gråt. I hver eneste tropp var det døde og sårede.» (A-notater s.136)

«Vi følte oss frem så godt vi kunne i mørket; og la oss ned i den bløte, klisne dikekanten – og jeg fikk av meg støvelen. Det var en sjanse å ta, for vi kunne få ny marsjordre hvert sekund. Vi måtte i hvert fall unna veien i god tid før daggry. Selv om vi ikke hadde hørt et skudd eller annen aktivitet noen gang i løpet av natten, var vi klar over at vi var under framrykning inn i kampsone.» (A-notater s.81)

«Maskinpistolen, fire ammunisjonsrunder, fire håndgranater, en kikkert og en kniv var alt vi hadde med oss på slike oppdrag. Ikke engang hjelmen torde vi bruke. Den kan under visse omstendigheter stille til et helvetes spektakkel. Vi hadde en slags hette av samme stoff som kamuflasjeuniformen over hodet, med åpninger ved ørene.» (A-notater s.83)

«Vår side av elven var ren, så langt vi var interessert i den. Men kjemningen tok tid, i sneglefarten vi var nødt til å holde, og vi var segneferdige da vi grupperte oss innenfor østre brokaret. [2 navn tatt bort] gikk i gode stillinger på hver sin side av veien med hvert sitt maskingevær og karabiner. De kunne ta kollene og skrentene både ovenfor og nedenfor broen under ild, samtidig som de ville ha en mulighet til å dekke hverandre under en mulig flukt. De hadde ordre om å stikke av som brente jævlere om det skjedde noe de ikke kunne skaffe seg kontroll over.» (A-notater s.85)

Flere av soldatene i gruppen Andersen tok del i ble ifølge notatene skadet som følge av krigshandlingene de deltok i. Andersen skal selv ha blitt skadet to ganger. Den siste medførte at han ble flyttet til Japan for behandling.

«Om du ligger der med ræva i en blodig klut, er det godt å vite at noen hjelper deg med en gang og at du slipper å få en granat i hodet eller en kniv i magen mens de syr deg sammen.» (A-notater s.150)

«Å vite at et helikopter ville komme dalende ned til deg straks det var nødvendig at du fikk plukket en kule eller stålsplint ut av skrotten, var betryggende. Hos hjelpeløsheten finnes det nemlig ingen grenser for grusomhet» (A-notater s.83)

«Det er totalt meningsløst. Hele denne krigen, som alle andre kriger, er noe inn i helvetes jævla skitt» (A-notater s.111)

«Jeg har ikke helt klart for meg hvordan jeg har havnet her en gang. Alt jeg vet er at en masse mennesker dør. Syv av mine aller beste kamerater er allerede i jorden her. De kommer aldri mer hjem. (...) De døde kort og godt, flere av dem ble sprengt i småbiter (...). Langt, langt borte finnes det mennesker som må lære seg til å leve med tomheten etter dem – med minnene. Slik er det, og det må vi bare akseptere. Du kan hyle og skrike og bære deg ille så lenge du bare vil; det hjelper ikke. De døde er døde; de kommer aldri mer tilbake til denne jord. Ikke vil de, heller. De har det bedre der de er. Det tror jeg. Hvorfor skulle noen ville vende tilbake fra den evige fred og totale visdom til det jordiske helvete? De vet jo at vi snart kommer etter for å slutte oss til dem; i kveld, i morgen, om en uke, om ti år eller seksti år. I kosmisk forstand eksisterer ingen egentlig tid. Det er bare noe vi dumme mennesker innbiller oss; som tror at vår og sommer, høst og vinter er tid og ikke bare en tilstand. (...) Om vi var kloke, forsto vi at det er et eneste nå det hele dreier seg om. For i neste sekund kan vi jo være døde.» (A-notater s.141-142)

I sitatet gjengitt over er det ukjent om Andersen mener at nordmenn da han skriver «*syv av mine aller beste kamerater er allerede i jorden her*». I samtale med sønnen får jeg opplyst at faren fortalte at ni nordmenn skal ha mistet livet i Korea. Dette er en opplysning Andersen selv kom med i samtale med sønnen like før han døde. Videre skal familiene hjemme i Norge ha blitt forklart at mennene døde i drukningsulykker på havet. I lys av det store antallet nordmenn som døde på havet under den foregående verdenskrig fikk det ikke mange til å reagere. Selv i dag skal disse skjebnene være ukjent for familiene, ifølge Andersen (2010).¹⁴

«– og jeg hørte ham skrike:

«Det er noe galt her!»

Så skrek han igjen, og nå hadde han hjelmen på maskinpistolmunningen. Holdt den frem til side for pyramidesteinen.

«Vi er FN-gutter! FN!»» (A-notater s.86)

««Jeg er ikke amerikaner; jeg er nordmann.»

«Nordmann?»

Den lille soldaten var avgjort forbauset.

«Er dere med, også – her nede i Østen?»

«Nei, bare jeg – og noen få til. I FN-avdelingen for frivillige. Omtrent alle verdenshjørner er representert.»» (A-notater s.108)

---

¹⁴ Informasjonen fremkom i samtale med M. Andersen 30.april 2017

Ifølge offisielle kilder deltok seksten FN-nasjoner i Koreakrigen med regulære kampstyrker, mens fem nasjoner bidro med humanitært personell. Den største bidragsyteren var USA, som alene hadde 140.000 soldater involvert i direkte kamper i Korea. Storbritannia, Canada, Frankrike, Belgia, Nederland, Colombia, Etiopia, Sør-Afrika, New Zealand, Tyrkia, Hellas, Thailand, Filippinene og Luxembourg sendte også soldater til striden, mens Norge, Sverige, Danmark, India og Italia bidro med militære sykehus og feltambulanser til konflikten. Flere land sendte etter anmodning fra FN brigader sammensatt av frivillige (Edwards, 2013, s.ff.). I notatene legger Andersen frem flere situasjoner som beskriver at han har samhandlet med andre soldater fra andre FN-land.

«En av guttene lå død med hjelmen over ansiktet. En bjelkestump hadde smadret det og revet over halspulsåren. (...) Det var så fort alt samband fungerte igjen og vi var sikre på at den lille landsbyen bare var rauting, breking og apatiske oldinger, at en salve gikk av fra den ene av de lette, belgiske panservognene. En ren misere full av sprengkraft og fosfor, og i løpet av sekunder brant det som i helvete rundt oss på alle kanter.» (A-notater s.171)

«Kan hende er det hollenderen Arje, som delte seg opp i småbiter og en sky av blodrøk foran øynene mine – og hvis deler jeg samlet sammen så godt jeg kunne i en sekk det en gang hadde vært amerikansk hvete i. Den venstre armen fant jeg aldri. En bit av Arjes ene ribben hadde fløyet tvers gjennom magen på en belgisk sersjant. Han hadde krampesjokk og ble båret bort som et Golgata-kors med armene stivt ut til begge sider. Man måtte bære båren på kant for å få den inn i ambulansen. Der skrek allerede to tyrkere som hadde klart å antenne sin egen flammekastertank.» (A-notater s.54)

I et overrekkelsesbrev fra det amerikanske forsvarsdepartementet signert av Charles M. Gettys som ligger ved notatene til Andersen, står det at den amerikanske presidenten har tildelt Arne Andersen både en Bronze Star-, Second Oak Leaf- og en Purple Heart-medaljene for sin krigsinnsats i Korea som del av frivilligbrigade «3 Un.Vol» og: *«meritorious achievement in ground operations against hostile forces in the republic of Corea during the period from June 1952 to October 1952»*. Purple Heart-medaljen tildeles soldater som på USAs vegne har blitt skadet eller drept i kamp, mens Bronze Star-medaljen tildeles etter utvist heltemot (The Institute of Heraldry, u.d.).

"THE UNITED STATES OF AMERICA
"TO ALL WHO SHALL SEE THESE PRESENTS, GREETING:
"THIS IS TO CERTIFY THAT THE PRESIDENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA
"CA AUTHORIZED BY EXECUTIVE ORDER, DECEMBER 24, 1952, HAS AWARDED THE
"BRONZE STAR MEDAL, SECOND OAK LEAF CLUSTER, AND THE PURPLE HEART ME-
"DAL TO
"SERGEANT ARNE OSV. ANDERSEN, 3. UN VOL., US 52755662, UNITED STATES
"ARMY
"FOR MERITORIOUS ACHIEVEMENT IN GROUND OPERATIONS AGAINST HOSTILE FOR-
"CES IN THE REPUBLIC OF COREA DURING THE PERIOD FROM JUNE 1952 TO
"OCTOBER 1952.

Bilde 4 Utsnitt av overrekkelsesbrevet. Fra Andersens tillegg til notatene

5.2.3 Andersen om tiden etter Korea

Som nevnt over, ble Andersen etter en tid i Korea såret og sendt til Japan for behandling. Dette forklarer nok hvorfor han ble tildelt Purple Heart-medaljen. Blant papirene som Andersen har etterlatt seg finnes det en konvolutt fra Imperial Hotel i Tokyo. I denne forbindelse er det konvolutten i seg selv som er av særlig interesse fordi Imperial Hotel var et hotell hvor sentrale personer tilknyttet FN-operasjonen i Korea frekventerte som nevnt i 2.1.3 Koreakrigens utbrudd. Årsaken til at Andersen har tatt vare på denne konvolutten vites ikke, men det må antas at den har hatt en viss betydning for ham. Den plasserer imidlertid Andersen i en interessant kontekst ettersom kun høytstående innen de allierte styrkene hadde tilgang ved hotellet.

Deretter beskriver Andersen hvordan han ble sendt fra Japan og tilbake til Norge, via Manila, Thailand og Berlin. Ifølge notatene hadde han et opphold ved et rekreasjonssenter i Bad Pyrmont i Tyskland før han ble gjenforent med resten av Tysklandsbrigaden og ble transportert til Norge.

«Vi skulle fly til Manila dagen etter. Der skulle vi gjennom en slags desinfisering, og så – over til Thailand – til Berlin. Innen november ville jeg være hjemme». (A-notater s.43)

«[Jeg tilbrakte] noen uker ved militære hospitaler og rekreasjonssenteret i Bad Pyrmont i Tyskland. Deretter var jeg i Kingsway noen uker, deltok i en kort brigademanøver i Schleswig

Holstein, og returnerte til Norge om bord på troppeskipet «Svalbard» på senhøsten, forvinteren 1952» (A-notater s.20)

Et brev fra Statens institutt for folkehelse (Folkehelseinstituttet) omtaler prøver som Andersen har fått utført i etterkant av returen fra Korea. I brevet omtaler avsenderen prøvene som de «orientale». Andersens sønn, Morten Andersen, spekulerer i om dette har forbindelse med den påståtte «bakteriekrigen» som ble ført av amerikanerne i Korea (Leitenberg, 2000, s. 159-160).¹⁵ I brevet navngir avsenderen flere, som blant andre Christoffer Lohne-Knudsen, med ledende stillinger innen Sosialdepartementet. Lohne-Knudsen var Statens overlege for psykiatri i perioden 1948-1973 (Berg, 2009, s. 154). Brevet nevner også andre nordmenn som Andersen selv skriver om i Korea.

«Dr.Simonsen sier at prøvene, også de orientale, er negative og OK. Når det gjelder de eksterne har du vel fått beskjed fra prof. Dr Lohne-Knudsen ved Gaustad sykehus.»

«Tiden etter dimittering var en vond tid. Det var vanskelig å tilegne seg et normalt, sivilt levemønster igjen, gamle kamerater og venner betød ikke lenger det samme som tidligere – og jeg begynte å få visse nervøse problemer» (A-notater s.21)

«Senere har jeg lært meg å betrakte det hele som en drøm. Noe som ikke har skjedd, noe som ikke har med dagen i dag å gjøre. Jeg har også diktert meg selv til ikke å berette mine «drømmer» for noen, slik jeg gjør nå.» (A-notater s.23)

Norske myndigheter sørget for at soldatene som dro til Korea ble ivaretatt etter datidens standard med tanke på oppfølging som i tilfellet over. Andersen skriver også om oppfølging av psykiater og leger.

Norske myndigheter mente, som jeg drøftet over, at å sende soldater til Korea kunne gi ny og nyttig krigserfaring. Dette stemmer overens med det Andersen selv skriver om formålet med militærbidraget i Korea, også vist over. Påstandene støttes opp av at Andersen senere var instruktør i Heimevernet, der han formidlet kunnskapen han hadde fått i Korea.

---

¹⁵ Informasjonen fremkom i samtale med M. Andersen 30.april 2017

«Også denne forvinteren, 1960, hadde jeg et militært «pliktløp» med ABC-trening, patruljevøvelser og manøver med mange ulike stridspatruljeoppdrag både dag og natt. Det meste totalt ødelagt av komplett udugelige offiserer; noe et par av oss ga uttrykk for – og som førte til et skrekkelig rabalder.» (A-notater s.23)

«Jeg hadde på det tidspunktet tilbakelagt ytterligere to militære spesialkurs og ble i 1965 anmodet om overflytting til Heimevernet som blant annet instruktør i sprengningslære og sabotasje- og minefelleknikk. De vanlige repetisjonsøvelsene ga jo, med unntak for repetering av patruljevirkosomhet med nytt natt-utstyr, svært lite annet enn kjedsommelighet.» (A-notater s.25)

«Mager interesse og makaber disiplin gjorde at det også var vanskelig å tilføre dem noe som helst. Øvelser ved «objektene» som skulle destrueres var ukjent for dem, og ikke engang områdesjefer eller distrikts-instruktører hadde den ringeste anelse om formler eller utstyr. Egne anlegg kunne en dyktig infiltratør sette ut av spill på mindre enn én time.» (A-notater s.25)

5.2.4 Andersens ønske om å fortelle

Flere funn tyder på at Arne Andersen hadde et ønske om å formidle hva han hadde vært med på i Korea. Først og fremst er notatene skrevet på en slik måte at disse tolkes som et bokmanus for en fremtidig tenkt bok. Innledningsvis skriver Andersen «*Notater til min historie*». En av notatene har tittel «*Notater om det som kan bli begynnelsen på boken*», og et album som var oppbevart sammen med notatene har følgende overskrift: «*Dette får være mitt bidrag til Toledo-gruppens veteransamling på Oscarsborg festning våren 1989*». Noen av bildene og skissene som preger denne oppgaven er hentet fra dette albumet. Andersens har selv notert ved bildene og skissene hva disse illustrerer.

Sønnen opplyser i samtale at Andersen har fortalt om en artikkel som stod på trykk i en norsk avis en gang på 1960-tallet. Ifølge Andersen hadde artikkelen overskriften «Koreabløffen» og dreide seg om en påstand om at nordmenn hadde deltatt som soldater i aktive stridshandlinger i Korea. Det var imidlertid allment akseptert at Norge kun hadde deltatt med humanitære og materielle bidrag og påstanden ble av den grunn kalt en «bløff». ^{16 17}

---

¹⁶ Informasjonen fremkom i samtale med M. Andersen 30.april 2017

¹⁷ Det har ikke lyktes meg å finne denne artikkelen.

Andersens enke gir følgende opplysning til Smaalenenes avis: Andersen hadde et ønske om å skrive en bok om opplevelsene han hadde hatt i Korea.

«– Vi var aldri i tvil om at vi skulle åpne kofferten da vi ryddet i Arnes saker etter hans bortgang. Arne pleide å si at når det hadde gått 50 år skulle han skrive en bok om opplevelsene som lå gjemt i kofferten. Men det ble ikke noe. Det viste seg å være livslang taushetsplikt.»
(Fjelleng, 2014).

På lydopptaket som sønnen gjorde med Arne Andersen like før hans bortgang ble følgende forklaring gitt til hvorfor han ønsket å fortelle om Korea-bidraget: Faren ville at kameratene han mistet i Korea ikke skulle bli glemt, og det var derfor han skrev notatene. Det at Arne ville skrive en bok hadde familien imidlertid visst lenge, men de visste likevel ikke omfanget av det faren hadde vært med på. Det var snakk om at taushetsplikten skulle heves etter 40 år, noe som sammenfaller med datoen Andersen noterer som starten for da notatene ble påbegynt (1992, Korea-oppholdet var i 1952). Andersen skal ha vært misfornøyd med at de som mistet livet i Korea ikke ble hedret på samme måte som andre som har mistet livet i oppdrag for Norge. Andersens opplyser i intervjuet at han sammen med en annen som også hadde vært i Korea ville fortelle om turen allerede i 1953. Dette ble diskutert på [navn tatt bort] sin sommersamling på Sørmarka, men det skal ikke ha blitt godt mottatt. Senere da «Koreabløffen» var på trykk i en norsk avis, visste ikke faren hvem som var opphavet til ryktene.¹⁸ I notatene begrunner Andersen at han ikke kan fortelle om det han deltok i fordi han var bundet av en taushetsplikt. Kun Kongen i statsråd kan heve denne taushetsplikten, ifølge Andersen.

«Det hele var jo belagt med den ytterste taushetsplikt av hensyn til det hjemlige, politiske miljø og av hensyn til «rikets sikkerhet». Inntil annet er bestemt av Kongen i statsråd, er taushetsplikten livsvarig.» (A-notater s.20)

---

¹⁸ Informasjonen fremkom i samtale med M. Andersen 30.april 2017

5.3 Funn fra kvantitativ innholdsanalyse - litteratur

I matrisen nedenfor har jeg markert funnene basert på analysen av utvalget i henhold til kategoriene jeg beskrev i avsnitt 5.3.4.

Litteratur	Kat. 1 Koreakrigen		Kat. 2. Feltsykehuset NORMASH		Kat. 3. Soldater i krigshandlinger	
	Nevnes	Nevnes ikke	Nevnes	Nevnes ikke	Nevnes	Nevnes ikke
<i>Kosmos 10 (2008)</i>	X			X		X
<i>Matriks 10. Historie (2008)</i>	X			X		X
<i>Underveis: Historie 10 (2008)</i>	X			X		X
<i>Makt og menneske: Historie 10 (2008)</i>	X			X		X
<i>Nye Makt og menneske Historie 10 (2016)</i>	X			X		X
<i>Norsk forsvarshistorie bind 4. Alliert i krig og fred (2004)</i>	X		X			X
<i>Koreakrigen i Store norske leksikon. (2016)</i>	X		X			X
<i>Norge i «den Glemte krigen (2013)</i>	X		X			X
<i>- Ambulansene kom så tett at det nesten var en kolonne. (2013)</i>	X		X			X
<i>Solberg mintes norske ofte for Koreakrigen (2016)</i>	X		X			X

Kategori 1

I utvalget av litteratur og medier nevner alle Koreakrigen, og oppfyller dermed Kategori 1. Lærebøkene fra 10.trinn har alle Koreakrigen enten som eget kapittel eller underkapittel, som regel i forbindelse med omtale av den kalde krigen. Noen av titlene på kapitlene eller avsnittene er gjengitt under.

«Krig og langvarig deling i Korea» (Skjønberg, 2008, s. s. 35)

«Kald krig blir varm krig i Korea.» (Hellerud & Knutsen, 2008, s. 30)

«Koreakrigen» (Ingvaldsen & Kristensen, 2016, s. 53)

Faglitteraturen oppfyller også kravet om å bli kategorisert som Kategori 1. Her er tekstene noe lengre og mer detaljerte enn i lærebøkene for 10. årstrinn, og det er også en del bilder.

«*Korea, 1950-1954*» (Skogrand, 2004, s. 231)

«*Koreakrigen*» (Filseth, 2016)

Felles for avisartiklene i utvalget er at alle nevner Koreakrigen ettersom dette var forutsetningen for at de ble inkludert i utvalget etter kriteriene for Google-søket gjengitt i avsnitt 4.3.4.

Kategori 2

Ingen av lærebøkene for 10. årstrinn nevner eksplisitt at Norge deltok i Koreakrigen, verken med humanitære, materielle eller militære bidrag, men alle nevner at USA og FN var involvert i konflikten. To av bøkene nevner imidlertid at andre land sendte militære bidrag. En av bøkene nevner kun amerikanske soldater.

«*Flere land sendte FN-soldater til landet, men det var USA som førte krigen*»

(Nomedal & Bråthen, 2008 s, 188)

«*USA og mange andre land sendte tropper for å støtte Sør-Korea.*» (Skjønberg, 2008, s. 35)

«*USA sendte styrker for å støtte Sør-Korea, mens Nord-Korea fikk støtte fra Kina og Sovjetunionen.*» (Hellerud & Knutsen, 2008, s. 30)

Av faglitteraturen nevner alle eksplisitt NORMASH som Norges bidrag til Korea-konflikten.

«*Det norske militæret bidraget ((Norwegian Mobile Army Surgical Hospital, NORMASH), sto i Korea i perioden 1951–54.*» (Skogrand, 2004, s. 231)

«*På nyåret 1951 bestemte regjeringen seg for å sende et feltsykehus til Korea, og dette var i drift under betegnelsen Norwegian Mobile Army Surgical Hospital (NORMASH) fra juli samme år.*» (Filseth, 2016)

Av avisartiklene i utvalget nevner alle det norske feltsykehuset i Korea.

«*Den norske regjeringen besluttet å sende et mobilt feltsykehus.*» (Giæver, 2013)

«*Etter anmodning fra FN opprettet Norge et feltsykehus som behandlet 90.000 soldater og sivile under krigen og i tiden etterpå. (...) De drev sykehuset og var ikke engasjert i kamphandlinger.*»

(Lepperød, 2013)

«Tre nordmenn som ble drept under Koreakrigen, ble hedret med en blomsternedleggelse av statsminister Erna Solberg (H) i Seoul fredag. (...) De tre jobbet ved det norske feltsykehuset NORMASH.» (NTB/Harstad tidende, 2016).

Kategori 3

Av lærebøkene nevner ingen norske soldater i aktive krigshandlinger i Korea. En av bøkene i utvalget er skrevet etter NRKs avsløring. Dette har ikke påvirket formuleringen i teksten om en sammenlikner med tidligere versjoner av boken. I faglitteraturen nevnes muligheten for et norsk stridsbidrag i begge, men det slås fast at dette ikke ble realisert. En av tekstene i utvalget er skrevet før avsløringen, den andre er oppdatert etter avsløringen, men nevner likevel ikke soldater i krigshandlinger. Ingen av avisartiklene nevner et norsk stridsbidrag til Korea-konflikten. To av disse er skrevet før NRKs avsløring, en er skrevet etter.

5.4 Ytterligere funn av interesse

I arbeidet med å innhente relevant litteratur og kildemateriale til bruk i oppgaven har jeg kommet over følgende ytterligere funn av interesse som jeg har valgt å inkludere her.

Troppekipet «Belocean»

Som nevnt innledningsvis, sendte norske myndigheter et skip som var spesielt egnet for troppe-transport til Korea. Skipet tilhørte rederiet Lorentz & co, og hadde norsk mannskap. Mannskapet var ikke tilknyttet det norske militæret, men var ansatt i rederiet. Skipet endte opp i koreansk farvann fordi norske myndigheter betalte for dette. «Belocean» skulle utgjøre en del av Norges offisielle bidrag i Korea-konflikten. Aftenposten melder den 9. august 1952 at en norsk sjømann har mistet livet i en drukningsulykke i Japan. Den forulykkede var 18 år gamle Arne Risa fra Stavanger som var påmønstret «Belocean». Arne Risa er imidlertid ikke inkludert blant de tre nordmennene som var registrert som omkomne i ulykker ved NORMASH og på «Belocean». På papiret mistet derfor ikke Risa livet i det som var Norges offisielle bidrag til Koreakrigen. Nordmennene som døde i tilknytning til NORMASH, døde også offisielt som følge av ulykker.

Bilde 5 Aftenposten 9.8.1952

Norske «krigsfrivillige» i Korea

I arbeidet med å innhente kildemateriale har jeg gjennomgått et stort antall eldre aviser for å få innblikk i tidstypiske nyheter. Overskriften «*Umulig å komme til Korea som frivillig*» preget førstesiden av VG den 23. august 1950, vel en måned etter krigsutbruddet i Korea. Norge hadde på denne tiden ikke gjort vedtak om å sende soldater til Korea. VG skriver at et stort antall nordmenn har kontaktet den amerikanske militærattaché i Oslo med henvendelse om å få dra til Korea som frivillig; opptil 15 hver dag ved personlig oppmøte og en del brev, ifølge artikkelen. Forsvarsdepartementet melder videre om at de også har mottatt en del henvendelser, også blant militært personell. Artikkelen slår imidlertid fast at så lenge det ikke er et ønske fra FN om å få frivillige, vil det være vanskelig å komme til Korea. Den amerikanske ambassaden opplyser videre om at det i henhold til gjeldende lovgivning ikke er tillatt å verve ikke-amerikanske frivillige, og fraråder videre de som håper på at krigstjeneste skal resultere i amerikansk statsborgerskap.

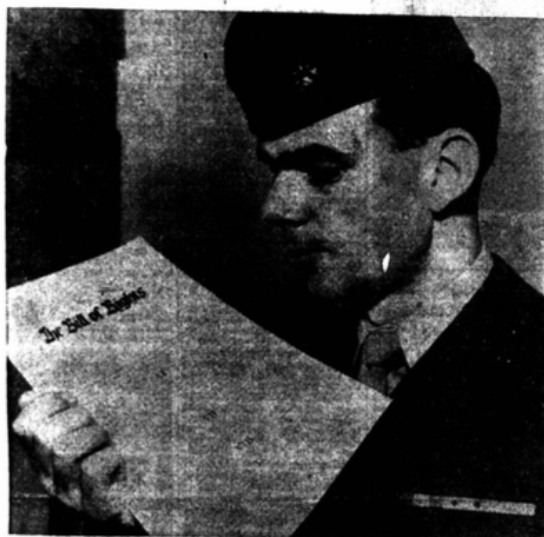
På midten av 1900-tallet deltok nordmenn i flere konflikter som *krigsfrivillige*, og var blant annet involvert i hemmelige oppdrag på vegne av amerikanerne i kampen mot kommunistene i Vietnam i startfasen av Vietnamkrigen. I Sør-Afrika lot nordmenn seg verve i en nynazistisk-gruppe for å bekjempe det nye regimet til Nelson Mandela, og i Midtøsten deltok nordmenn på begge sider av Israel-Palestina-konflikten (Hegghammer, 2014, s. 279). Jeg har imidlertid ikke funnet tidligere forskning som viser at nordmenn var tilstede i Korea. Likevel finner jeg flere artikler som indikerer at nordmenn har meldt seg frivillig til de amerikanske styrkene til Korea. Dette er gjerne ikke overraskende, men likevel er det interessant at dette ikke er omtalt tidligere.

I referatet fra møtet i Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen 13. november 1950 sa formannen i Forsvarskomiteen, Svein Nilsen (H) (Thyness, 2009) følgende; «*En sønn av en venn av meg reiste til Amerika og meldte seg som frivillig i mai måned. (...) I august fikk hans foreldre beskjed om at han var hårdt såret, «seriously wounded» i Korea.* (Stortingsarkivet, 1950b). Den Nilsen omtaler her meldte seg i mai 1950 – én måned før krigsutbruddet i Korea. Han kan derfor ikke ha vært motivert av krigsutbruddet for å melde seg for de amerikanske styrkene. Likevel er dette et eksempel som viser en nordmann som frivillig var aktiv i krigshandlinger i Korea. Selv om ambassaden i VG den 23. august 1950 fraråder det, har USA hatt som praksis å friste utlendinger som sier seg villig til å verve seg for militærtjeneste med statsborgerskap som belønning. (Ueda, 2011). Det tyder av artiklene at dette kan ha vært motiverende for disse nordmennene som dro til Korea.

Videre har jeg mottatt tips i forbindelse med oppgaven som har resultert i at jeg har funnet ytterligere 3 nordmenn som var deltagende i Koreakrigen som frivillig. Jeg velger å ikke inkludere opplysninger om disse i oppgaven av hensyn til at jeg ikke har avklart rett til å navngi soldatene. Disse funnene stemmer godt overens med VGs oppslag om at det var betydelig vilje blant befolkningen om å reise til Korea frivillig. At dette ikke er studert tidligere kan ha sammenheng med generell lav interesse for Koreakrigen, ofte kalt «den glemte krigen».

UNG NORDMANN TRUES med deportering fra USA

Har tjent to år i den amerikanske marine

Andre Taranger ... ble boende etter at visum var utleipet.

WILDWOOD, New Jersey, 1 dag (UP). En ung nordmann som har tjent to år i den amerikanske marine, derav en tid også i farvannet ved Korea, står i fare for å bli deportert fra USA fordi han manglet to måneder på sin oppholdstid i Amerika før han meldte seg til marinen.

Det er imidlertid en sjanse for at nordmannen kan slippe deportering, idet det er lagt fram et særskilt forslag i Kongressen om å gjøre unntak fra innreiselovene i dette tilfellet.

Nordmannen Andre Taranger fra Kragers kom til USA for nesten tre år siden og tok opphold i Wild-

wood i New Jersey. Han ble boende etter at hans visum var utleipet etter 10 måneders opphold med å ha seg til marinen, opplyser distriktsjefen for immigrasjons- og naturaliseringsdirektoratet, Karl Zimmerman. Taranger er nå 25 år gammel.

I henhold til en lov som nylig er vedtatt, vil veteraner fra Koreakrigen som har hatt varig opphold i USA, eller som har hatt midlertidig opphold i minst 12 måneder før de meldte seg til militærtjeneste, få amerikansk statsborgerskap. Taranger hadde imidlertid bare bodd i landet i 10 måneder da han gikk inn i marinen.

Andre Taranger ble pålagt å forlate USA innen 60 dager, og søke om innreiselovene. Dermed kan han komme tilbake som innreisegjæst, vil han automatisk kunne

si statsborgerskap på grunn av de forvilligende omstendighetene.

Zimmerman uttaler at det bare er godt å si om Taranger, og at 60 dagerfristet til å forlate landet, nok kan bli forlengt. Tarangers militære rulleblad er utmerket i alle måter.

Galla-forestill
„Fire ob
kjærlighe

Nordmann fra Korea

San Francisco, 8. juli.

(Ass. Press.) Blant FN-styrkene som nylig er vendt tilbake fra Korea etter endt innsats er sersjant John C. Smith, Asaveien 22, Oslo. Han kom til San Francisco lørdag.

Bilde 6 fra VG 15.01.1954

Bilde 7 fra Aftenposten 09.07.1952

Gjøvikgutten som fikk bronsestjernen

Fra Aftenpostens korrespondent Gjøvik, 4. desember.

Gjøvikgutten, stabssersjant Tom Jacobsen, som har deltatt i kampene i Korea, ble som nevnt i Aftenpostens morgenutgave onsdag, overrakt den amerikanske bronsestjerne for sin tapperhet under kampene. Etterat han ble såret den 15. juli i år, kom han til Letterman Army Hospital i San Francisco hvor han lå da han ble overrakt medaljen. Jacobsens kompani skulle bli avløst fra første linje om natten akkurat da fiendens artilleri spilte opp. Under eksplosjonene og ildgivningen spredte Jacobsens soldater seg til alle kanter. Da han forsøkte å samle dem igjen, viste det seg at han savnet seks mann. Han returnerte straks til det brennende område for å lete etter dem. Med fare for sitt eget liv undersøkte han hele området, men da det var på det rene at ingen var tilbake oppgav han letingen. Han fikk se en lastebil som han startet for å kjøre til en sikrere plass, da ble han truffet av splinter fra en større granat som eksploderte like i nærheten.

Jacobsen håper nå å få studere ved Army Language School i Monterey i California.

Norskfødt Korea-soldat dekorerer

Sersjant Tom Jacobsen som i september 1950 reiste til USA for å besøke slektninger i staten Washington, og i oktober samme år gikk inn i den amerikanske hær, er blitt dekorert med den amerikanske bronsestjerne for utvist tapperhet på slagmarken i Korea. Toms mor er fra Gjøvik, men bor nu i Grenaa i Jylland. I den offisielle meddelelse om Tom Jacobsen heter det

Tom Jacobsen, bl. a.: «— Han gjorde en heltemodig innsats mot fienden i nærheten av Toksan-ni, Korea. Jacobsen og hans mannskap var stasjonert i en artilleristilling natten til 15. juli 1952. Kort for de skulle få avløsning slo en fiendtlig granat ned i en tilhengervogn som var lastet med artilleriammunisjon. Besetningen flyktet fra stillingen da ilden og eksplosjonene spredte seg til ytterligere to tilhengere og en ammunisjonsgrøp. Jacobsen forsøkte å samle sine menn, men fant bare seks av dem. Han vendte øyeblikkelig tilbake til det heftig brennende område for å lete etter dem, og oppgav først letingen etterat han hadde overbevist seg om at ingen lå igjen i de brennende stillinger. Hele tiden satte han livet på spill. Jacobsen oppdaget så en lastebil som ikke var skadet, men var i fare for å bli antent. Da han skulle kjøre den til et sikrere sted, ble han truffet av en granatsplint og alvorlig såret.»

Under sin rekonvalesens kom Jacobsen til militærpsykehuset i San Francisco, hvor han fikk krigsdekorasjonen overrakt. Etter endt tjenestetid er det hans hensikt å studere ved hærens språkskole i Monterey, California. Han oppgis å være offiser i den norske hær og meldte seg frivillig til Korea i håp om at han derved lettere skulle få amerikansk borgerskap. Dette sitt ønske får han oppfylt. Han blir nu borger etter tre års forlop, mens det normalt tar fem år.

V E I I

6. DRØFTING AV FUNN

I dette kapittelet vil jeg drøfte funnene i studien opp mot det teoretiske rammeverket som jeg presentert i kapittel 3. Jeg vil først drøfte om myndighetenes offentlige uttalelser i forbindelse med stridsbidraget kan belyses ut fra Bachrach & Baratz teorier om «ikke-vedtakmakt». Videre vil jeg drøfte om Andersens fortelling gir grunnlag for å etablere et alternativt historisk narrativ. Deretter vil jeg drøfte hvordan Dahls teorier om synlig makt kommer til uttrykk i både Blindheimsaken og i historien om Norges deltagelse i Koreakrigen. Avslutningsvis vil jeg problematisere hvordan det etablerte historiske narrative har blitt et institusjonalisert, og hvordan fraværet av narrative om det militære bidraget i Korea kan være en konsekvens av myndighetenes ønske om å opprettholde en verdihomogen minnetradisjon som bygger på Norge som en humanitær stormakt.

6.1 Myndighetenes beslutning

Når det gjelder funnene som viser prosessen rundt myndighetenes beslutning om å avstå fra å sende norske soldater til Korea, er det mest nærliggende å drøfte disse opp mot Bachrach & Baratz teori om «nondecision» det vil si «ikke-vedtakmakt». Norske myndigheter hadde makt til å bestemme hva som skulle være Norges bidrag til Koreakrigen, og ett «nei» til å sende soldater fører til et «ikke-vedtak», det vi si, å sende soldater var ikke lengre på dagsordenen.

Da vedtaket ble gjort kjent, ble den offentlige diskusjonen avsluttet. Det var ikke lengre på agendaen *hvordan, hvor mange eller når* norske soldater skulle sendes til Korea.

Forsvarsminister Hauges redegjørelse i Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen indikerer at det var politisk vilje til å utvide aktiviteten i Korea. «*På den ene side vil en norsk deltagelse i Korea kunne gi den norske hær verdifulle krigserfaringer*». Likevel kunne det ikke forsvares å sende det antallet som var ønsket av FN fordi dette ville svekke oppbyggingen av Forsvaret hjemme. Forsvarsministeren var imidlertid positiv til å utrede et forslag om å stille norske vinterkrigeksperter disponible for de amerikanske styrkene i Korea. Utenriksminister Lange presenterte senere for Stortinget at det «*vil være meget vanskelig å forene en militær innsats i Korea av noen betydning*». Utenriksministeren la imidlertid vekt på at det på *daværende tidspunkt* var *vanskelig å forene* militær aktivitet i Korea av betydning. Uttalelsen utelukket derfor egentlig ikke et soldatbidrag, da formuleringen åpner for at det senere kan være aktuelt. Nyhetssakene i Aftenposten og VG gjenga begge utenriksministerens uttalelser. Aftenposten beskrev redegjørelsen i sin helhet, og skriver at det vil være *vanskelig å forene* aktivitet i Korea av betydning på *nåværende tidspunkt*. Journalisten utelukker dermed ikke at regjeringen kan endre ståsted i fremtiden og likevel sende soldater til konfliktområdet. I artikkelen fra VG er utenriksministerens redegjørelse beskrevet under overskriften «*Ikke Norske tropper til Korea*», og artikkelforfatteren har tolket utenriksministerens redegjørelse mer som et endelig vedtak. Utenriksministerens redegjørelse for Stortinget var imidlertid den siste offentlig diskusjonen om temaet, og har derfor blitt oppfattet som myndighetenes «endelige nei» i blant annet Skogrand (1994) og Jentoft (2014).

Ingen av funnene i studien viser imidlertid til et konkret myndighetsvedtak som på en definitiv måte avgjorde spørsmålet om å sende norske soldater til Korea. Etter gjennomgang av funnene vurderer jeg det derfor slik at Bachrach & Baratz teori om «non-decision» eller «ikke-vedtaksmakt» derfor ikke benyttes for å drøfte disse funnene. Stortinget vedtok aldri å sende soldater til Korea, men de vedtok heller aldri å ikke gjøre det. Jeg kan derfor ikke vise til et «ikke-vedtak». Stortinget og regjeringens «nei» er derfor en «myte» som har fått innpass i det etablerte narrativet.

6.2 Arne Andersens fortelling

Alle utsagn som plasserer nordmenn i krigshandlinger i Korea står i kontrast til det etablerte historiske narrativet. I kapittel 5 la jeg frem sitater fra Andersens kildemateriale kategorisert som før, under og etter Koreakrigen. For å gjøre funnene tydeligere, har jeg gjort følgende inndeling: a. kontakt med myndigheter, b. skildring av krigshandlinger, c steder og d. type oppfølging.

a. Kontakt med myndigheter

I Andersens notater skriver han at han reiste til Korea som følge av et tilbud som kom i direkte linje fra forsvarsminister Langhelle. Både som soldat i Tyskland og i Korea hadde Andersen kontakt med norske myndigheter som arrangerte og tilrettela for at Andersen kunne delta i kurs sammen med soldater fra andre FN-land.

«[Jeg ble] kontaktet av stabssersjant [Navn tatt bort]. [Navn tatt bort] meddelte at jeg dagen etter skulle flyttes over til en annen avdeling.»

«[Vi ble] opplyst om at vi i tillegg til tjenesten under brigadeoffiserer og – befal, skulle delta i mer «ekspertielle kurs» i regi av britiske og amerikanske avdelingsopplegg»

«Der fikk jeg vite at jeg, sammen med 26 andre, skulle forsterke støttekompaniets pioneravdeling som stormpionerer»

«vi hadde vært under konstant kursopplæring»

«[Vi ble] informert om at soldater i (...) i stormpioneravdelingen (...) kunne få «videreutdanne» seg i fra 60 til 90 dager i en amerikansk/britisk ledet gruppe med frivillige fra ulike NATO-land.»

Overrekkelsesbrevet fra det amerikanske Forsvarsdepartementet gjør det også klart at Andersen mottok flere medaljer for sitt bidrag til konflikten og bekrefter hans tjeneste.

«The president of the united states of America (...) has awarded (...) Arne Osv. Andersen (...) for meritorious achievement in ground operations against hostile forces in the republic of Corea during the period from June 1952 to October 1952»

b. Skildring av krigshandlinger

Flere av skildringene Andresen gjør i notatene forteller om at han, sammen med andre nordmenn, deltok i krigshandlinger i Korea. Noen eksempler nedenfor:

«Alt jeg vet er at en masse mennesker dør. Syv av mine aller beste kamerater er allerede i jorden her. De kommer aldri mer hjem»

«Så hørte vi flyene fløyte like over hodene våre. Raketter detonerte, og bataljonen var snart et eneste kaos av panikkslagne unggutter som prøvde å finne seg et hull å gjemme seg i»

«Selv om vi ikke hadde hørt et skudd eller annen aktivitet noen gang i løpet av natten, var vi klar over at vi var under framrykning inn i kampsone»

«Maskinpistolen, fire ammunisjonsrunder, fire håndgranater, en kikkert og en kniv var alt vi hadde med oss på slike oppdrag.»

«De døde kort og godt, flere av dem ble sprengt i småbiter»

c. Steder

Andersen beskriver blant annet hva han opplever i Korea og andre deler av Asia; her blant annet fra hans egen reisebeskrivelse.

«Sør-Kinahavet lekte med det lille skallet av et skip.»

«Dette er ikke Tyskland»

«Det var første gang jeg så en slik fugl. På disse kanter av verden er den trolig et dagligdags syn»

«Vi skulle fly til Manila dagen etter. Der skulle vi gjennom en slags desinfisering, og så – over til Thailand – til Berlin. Innen november ville jeg være hjemme»

d. Oppfølging

Myndighetene hadde en forestilling om at det å delta i Korea skulle gi gunstig erfaring som senere kunne benyttes i blant annet undervisningssammenheng. Andersen hadde etter endt kursing en spesiell kompetanse for sprengningslære, sabotasje- og minefelleknikk. Dette skal ha vært noe av det han senere lærte bort som instruktør i Heimevernet.

«Også denne forvinteren, 1960, hadde jeg et militært «pliktløp» med ABC-trening, patruljeøvelser og manøver med mange ulike stridspatruljeoppdrag både dag og natt.»

«Jeg hadde på det tidspunktet tilbakelagt ytterligere to militære spesialkurs og ble i 1965 anmodet om overflytting til Heimevernet som blant annet instruktør i sprengningslære og sabotasje- og minefelleknikk.»

Videre viser Andersen til kontakt med norsk offentlig helsevesen som også viser til at personer her hadde kjennskap til Korea-bidraget. Folkehelseinstituttet var en aktør som stod for

oppfølging av de norske koreafarerne. I brev fra Folkehelseinstituttet til Andersens henvises det til flere medisinske prøver som knyttes til Korea. Andre nordmenn som deltok i krigshandlinger og andre ansatte i norsk helsevesen navngis også her.

«Dr.Simonsen sier at prøvene, også de orientale, er negative og OK. Når det gjelder de eksterne har du vel fått beskjed fra prof. dr Lohne-Knudsen ved Gaustad sykehus.»

Andersens fortelling gir grunnlag for å bekrefte at det finnes et alternativt narrativ. Hans fortelling gir en ny og utvidet forståelse av Norges bidrag til Koreakrigen, som foruten de humanitære og materielle bidragene, også inkluderte et militært bidrag. Jeg har liten tvil om at hovedlinjene i Andersens fortellinger er sanne, det er imidlertid en utfordring som til dels kan svekke tilliten til detaljer i historiene ved at noe av kildematerialet ble skrevet 40 år etter hendelsene fant sted. Andersens fortellinger er videre subjektive og representerer historien slik han så, opplevde og husker de. Andersens materiale gir derfor ikke nok informasjon til å sette sammen det fulle bildet av det norske militære bidraget i Koreakrigen. Dersom norske myndigheter løfter taushetsplikten kan imidlertid mer informasjon komme frem i lyset, slik at historien blir mer oversiktlig og detaljert, og informasjonen kan bedre verifiseres.

6.3 Taushetsløfte og maktbruk

Likhetstrekkene mellom NRKs avsløring om norsk deltagelse i Koreakrigen, og «Blindheimsaken» som jeg presenterte i avsnitt 2.3.2 er påfallende. Begge hendelser omhandler påstått deltakelse av nordmenn i oppdrag under «den kalde krigen» som var unndratt offentligheten. Begge omtales i norske medier og begge avfeies som løgn. Videre har det vært vanskelig å få norske myndigheter i tale om både Korea-bidraget og de norske Finalandsoperasjonene.

Blindheim anså ikke konsekvensene av å stå frem med informasjonen (trussel om fengselsstraff) og hensynet til rikets sikkerhet (som kravet om taushetsplikt bygget på) som tunge nok hensyn i forhold til eget ønske om å belyse det han mente var et lovbrudd. Innholdet i avsløringen hans var allerede kjent blant finske myndigheter, og norske myndigheter hadde for ham en falsk autoritet som var legitimert av lovverk, men som i praksis ble benyttet til å skjule egne lovbrudd.

Andersen hadde i likhet med Blindheim et ønske om å fortelle, og et eksempel på dette er notatene han skrev. Notatene er grunnlagsmateriale for en fremtidig bok som Andersen ville

publisere. Det som imidlertid stoppet Andersen var at han i likhet med Blindheim var bundet av en taushetsplikt, og Andersen overholdt denne.

«Det hele var jo belagt med den ytterste taushetsplikt av hensyn til det hjemlige, politiske miljø og av hensyn til «rikets sikkerhet». Inntil annet er bestemt av Kongen i statsråd, er taushetsplikten livsvarig.»

I dette tilfellet er det mulig å påvise en interessekonflikt. Andersen hadde interesse av å snakke om det han hadde vært med på, men han valgte å *gjøre noe han ellers ikke ville ha gjort*, han forble taus. Dette gir grunnlag for drøfting i henhold til Dahls maktdimensjon, hvor makt kommer til uttrykk i de samhandlingsprosesser der en aktør får en annen aktør til å gjøre noe den ellers ikke ville ha gjort. Myndighetene hadde makt til, og oppnådde, å holde Andersens fortelling borte fra offentlighetene og brukte taushetsplikten som verktøy for å oppnå dette.

6.4 Institusjonalisert narrativ

Lukes (1974) argumenterer for at «usynlig makt» kommer til uttrykk gjennom muligheten for å endre eller forme andres verdier, ønsker, viljer og oppfatninger. Dette kan skje i form av institusjonalisert kontroll av informasjon og manipulasjon som aktivt søker å endre eller bevare tilstander eller strukturer. I den kvantitative innholdsanalysen av litteratur ønsket jeg å avdekke hvordan temaet om Norges bidrag i Koreakrigen blir kommunisert til elever i skolen og til den generelle befolkningen, både før og etter at historien til Arne Andersen ble offentlig kjent gjennom NRKs dekning i 2014. Funnene viste at alle bøkene og artiklene i den utvalgte litteraturen nevnte Koreakrigen. Videre viste funnene at ingen av lærebøkene i utvalget nevnte NORMASH, mens både faglitteraturen og avisartiklene nevnte dette bidraget. Ingen av forfatterne i litteraturutvalget nevnte imidlertid det norske militære bidraget i konflikten. Dette er selvfølgelig et resultat av at informasjonen ikke var tilgjengelig da litteraturen ble skrevet. Skogrand (2004, s. 231) nevnte imidlertid at det hadde blitt diskutert offentlig om Norge skulle bidra med soldater, men konkluderer med at det ikke skjedde. Dette til tross for at både Forsvarsdepartementet og Institutt for forsvarsstudier gav støtte til denne bokutgivelsen. Jeg tolker ikke dette som intensjonelt fra forfatternes side, men det er interessant å stille spørsmål ved hvorfor myndighetene til og med i 2004 stiller seg bak en bok de vet inneholder feilaktige eller mangelfulle opplysninger. De bøkene som ble skrevet etter NRKs avsløringer har imidlertid heller ikke omtalt det militære bidraget. Det kan ha sammenheng med at norske myndigheter aldri har kommentert eller bekreftet NRKs påstander. Det kan derfor diskuteres

om institusjonalisert kontroll av informasjon kan forklare fraværet av historien om Norges militære bidrag i Koreakrigen fra litteraturutvalget.

6.5 Identitetsproduserende fortellinger

Ifølge Tvedt (2016) ligger fortellinger om Norge som humanitær fredsnaasjon til grunn for den «norske» identiteten. Disse «fortellingene» er igjen et virkemiddel som norske politikere gjør seg nytte av for å fremme en «kollektiv identitet» til folket. Ifølge Tvedt ligger det en tanke om at Norge utenrikspolitisk skal føre en humanitær politikk, og i konfliktområder hvor Norge er involvert skal vi bidra med humanitær hjelp (Tvedt, 2016, s. 14-16). Denne tanken har igjen bred politisk støtte på Stortinget og blant den norske befolkningen (Leira, 2005, s. 153-154). Leira og Tvedts teorier stemmer godt ovenens med omstendighetene rundt Norges bidrag i Koreakrigen. Norske myndigheter hadde tidlig et ønske om at konflikten skulle løses gjennom fredelige midler, men da det ikke skjedde, og Norge var under press om å delta mer aktivt i krigen, ønsket myndighetene i hovedsak å bidra med noe som kunne ansees som et mer humanitært bidrag. Feltsykehuset NORMASH ble løsningen.

Myndighetenes beslutning om å likevel sende soldater til Korea ble aldri offentliggjort og soldatene som deltok i krigshandlingene ble underlagt livslang taushetsplikt. Man kan stille spørsmål ved nødvendigheten av et slik hemmelighold, da det ikke var hemmelig at Norge var i en militærallianse med NATO og medlem av FN, eller hvilken side Norge støttet i konflikten. Diskusjonene rundt spørsmålet om Norge skulle sende en større bataljon til Korea var offentlig, og derfor ikke noe som ble betraktet som så betent at det måtte hemmeligholdes. Hvis man likevel godtar at myndighetene hadde rimelige grunner til å holde det militære bidraget i Koreakrigen hemmelig, kan man likevel stille spørsmål ved hvorfor taushetsplikten ikke i senere tid har blitt løftet. Det er vanskelig å se at hensynet til «rikets sikkerhet» skulle være gjeldende også 40 år etter hendelsene fant sted, eller i dag 65 år senere. Den livslange taushetsplikten synes derfor ikke å være forholmsmessig med tanke på at soldatene som representerte Norge i Koreakrigen, og som deltok i blodige krigshandlinger der, ønsket å fortelle sine historier og hedre fjerne kamerater. Andersens mottok utmerkelse fra den amerikanske presidenten, men fikk ingen offentlig annerkjennelse i hjemlandet Norge.

Det faktum at norske myndigheter aldri opphevet taushetsplikten, til tross for norsk deltagelse i senere konflikter både på Balkan og i Midtøsten, kan settes i sammenheng med at innholdet i

fortellingen står i konflikt med den norske «identiteten». Det finnes liten politisk vilje til å nyansere eller korrigere det etablerte narrative om Norges bidrag i Koreakrigen, ettersom det ville være en historie som røkter ved den kollektive identiteten som både politikere og befolkningen holder kjær. Ønsket om å opprettholde dette «bildet» på norsk kultur og en verdihomogen minnetradisjon har dermed veiet tryngre en hensynet til soldatenes ønske om å fortelle. Selv etter NRKs avsløringer har norske myndigheter ikke kommentert, anerkjent eller inkludert fortellingene om norske soldater i aktive stridshandlinger i det historiske narrative, om dermed oppholdes fremdeles narrative om Norge som hovedsakelig humanitær nasjon.

7. KONKLUSJON

I dette kapitlet vil jeg oppsummere konklusjonene på de problemstillingene som ligger til grunn for oppgaven. Kapitlet er strukturert ved å besvare problemstillingene i følgende rekkefølge: 7.1) Hva er det etablerte historiske narrativet om det norske bidraget i Koreakrigen? 7.2) Hvordan ble dette narrativet etablert? 7.3) Med utgangspunkt i kildematerialet Arne Andersen etterlot seg, hvilket alternativt narrativ kan etableres? 7.4) Hva kan forklare fraværet av Norges stridsbidrag under Koreakrigen fra det historiske narrativet?

7.1 Problemstilling 1: Etablert narrativ

Hva er det etablerte historiske narrativet om det norske bidraget i Koreakrigen?

Dette narrativet kan i korte trekk oppsummeres som følger: I Korea oppstod det i 1950 en væpnet konflikt mellom det nordlige Korea, støttet av blant annet Kina og Sovjetunionen, og det sørlige Korea, støttet av blant annet USA og FN. Stridens kjerne lå i råderett over landet,

og partene hadde svært ulike meninger om blant annet politisk ideologi. Japan var mellom 1910 og 1945 koloniherre over Korea, men da landet kapitulerte etter andre verdenskrig i 1945 ble Korea frigjort fra kolonistyret. Sovjetunionen og USA etablerte provisoriske regjeringer i henholdsvis nord og sør i landet, geografisk delt langs den 38. breddegrad. De støttet politiske regimer på hver sin kant av det politiske spekteret og forlot det nordlige og det sørlige Korea med hver sine diktatoriske regimer i henholdsvis 1948 og 1949. I sør ga amerikanerne makten til den anti-kommunistiske lederen Syngman Rhee, mens Sovjetunionen overlot styringen til den kommunistiske lederen Kim Il-Sung. Begge lederne hevdet å ha legitim råderett over Korea. Etter flere år med uro og konfrontasjon invaderte Nord-Korea landet i sør den 24. juni 1950.

Norge var på denne tiden i et sikkerhetspolitisk og økonomisk samarbeid med Vestblokken, med et økonomisk og politisk sterkt USA i lederrollen. Tre dager etter krigsutbruddet i Korea gav FNs Sikkerhetsråd anmodning til sine medlemsland om å bidra med hjelp til Sør-Korea for å opprette fred og sikkerhet i landet. Norge var gjennom medlemskap også forpliktet til å svare Sikkerhetsråds anmodning, og regjeringen besluttet i første omgang å utrede alternativet om å sende to mindre skip eller ett større som var egnet for troppetransport. Forslaget om å bidra med skip var det daværende generalsekretær i FN Trygve Lie som foreslo. Ideen hentet inspirasjon fra innsatsen til den norske handelsflåten fra andre verdenskrig. Til slutt vedtok regjeringen å leie tungløftskipet «Belocean», og skipet ble sendt til Korea. Det amerikanske militæret var svært fornøyd med at norske myndigheter hadde tilrettelagt for at skipet kunne disponeres i Korea, og selv etter at våpenhvilen var trådt i kraft gav amerikanerne uttrykk for at de ønsket å beholde «Belocean». Skipet var derfor ikke tilbake i Norge før mars året etter. To nordmenn mistet livet om bord mens skipet var i koreansk farvann. Den ene som følge av akutt sykdom og den andre i en drukningsulykke mens skipet lå i havn i Japan (Av disse to er for så vidt ikke den siste del av det etablerte narrative).

Myndighetene opplevde imidlertid et betydelig press fra USA om å bidra ytterligere. Stortinget ønsket derfor å utrede alternativet om å sende et felthospital til konflikten, og Røde Kors fikk denne oppgaven. Initiativet førte til at Norge sendte et militært felthospital, NORMASH, som norsk bidrag til konflikten. Røde Kors hadde først ønsket å gi hjelp til sivilbefolkningen, men dette ble imidlertid ikke vedtatt ettersom FN-myndighetene ønsket at Norge skulle sende et kirurgisk hospital til hjelp for FN-styrkene i landet. Røde Kors administrerte sykehuset på

vegne av Utenriksdepartementet inntil ansvaret ble overført til Forsvarsdepartementet. Feltsykehuset var flyttbart, og mens det var operativt i Korea ble det flyttet i alt tre ganger.

Etter overføringen av ansvaret til Forsvarsdepartementet, ble feltsykehuset underlagt det amerikanske militæret. Overføringen medførte at feltsykehuset fungerte på lik linje med de resterende feltsykehusene amerikanerne hadde i landet og antall sengeplasser ble utvidet. Feltsykehuset behandlet sårede fra begge sider av konflikten og bortimot alle involverte nasjoner var representert som pasienter der. NORMASH oppfylte norske myndigheters ønske om et bidrag som lindret nød og som samtidig ville gi Forsvaret verdifull erfaring. Feltsykehuset dempet presset norske myndigheter fikk fra amerikanerne, som helst ønsket at Norge skulle bidra med regulære kampstyrker i strid.

Da de amerikanske myndighetene fremdeles var interessert i at Norge skulle bidra med soldater i strid, var imidlertid regjeringen nølende. Regjeringen mente det ville bli for belastende å sende det antallet soldater som var forespurt, ettersom Forsvaret var opptatt med å overholde de norske forpliktelsene til oppbygging innen NATO. Norge hadde allerede til enhver tid et stort antall soldater utplassert i Tysklandsbrigaden og kunne derfor ikke sende en større bataljon til Korea. Flere stortingsrepresentanter og representanter for Forsvaret mente Norge kunne tilegne seg viktig stridserfaring ved å ha soldater i Korea. Etter mye diskusjoner ble det imidlertid vedtatt å ikke sende soldater til konfliktområdet. I senere tid har det også blitt kjent at regjeringen på dette tidspunkt hadde vedtatt å utrede mulighetene for å sende spesialister i vinterkrig til Korea, og fremlagt dette alternativet i diskusjoner med NATO. Dette forslaget ble ikke gjort kjent for offentligheten i samtiden. I henhold til det etablerte historiske narrative var norske soldater aldri engasjert i aktive stridshandlinger i Korea.

7.2. Problemstilling 2: Hva etablerte narrative?

Hvordan ble dette narrative etablert?

I oppgaven skulle jeg drøfte myndighetenes vedtak som avsluttet diskusjonen om et norsk soldatbidrag til Koreakrigen. Dette vedtaket var det imidlertid ikke mulig å finne. Utenriksministerens redegjørelse for Stortinget er den siste uttalelsen som ble gjort offentlig om et norsk soldatbidrag. I den kommer det frem at regjeringen har vurdert spørsmålet nøye,

men besluttet at det på daværende tidspunkt vil være vanskelig å forene ytterlige militær aktivitet i Korea. Drøftingen av vedtaket og «ikke-vedtaket» var derfor ikke mulig.

Selv om det etablerte historiske narrative tar utgangspunkt i at Stortinget offisielt sa «nei» til et soldatbidrag, er ikke dette korrekt. Uttalelsen har nok imidlertid vært avgjørende for narrative fordi det i den kommer frem at det på daværende tidspunkt vanskelig vil la seg gjøre å sende soldater. Senere, uten å ta høyde for det oppgaven har vist, ble aldri soldater sendt til Korea. Det er likevel denne uttalelsen og hvordan den ble oppfattet i samtiden av blant annet VG at det historiske narrative ble etablert som for blant andre Skogrand (1994) og Jentoft (2014). Min gjennomgang av lærebøkene, faglitteraturen og avisartiklene, viser at heller ikke disse setter spørsmål med dette narrative. Ved å ikke kommentere, anerkjenne eller inkludere fortellingene om norske soldater i aktive stridshandlinger i det historiske narrative, oppholdes narrative om Norge som humanitær nasjon. Funnene viser at institusjonalisert kontroll av informasjon kan være del av svaret som forklarer fraværet av Andersens fortelling fra narrative fra litteraturutvalget i oppgaven.

7.3 Problemstilling 2: Andersens fortelling

Med utgangspunkt i kildematerialet Arne Osvald Andersen etterlot seg, hvilket alternativt narrative kan etableres?

Etter en systematisk gjennomgang av materialet Arne Andersen etterlot seg har jeg i denne oppgaven forsøkt å sette sammen Andersens fortelling og på den måten nyansere historien og etablere et alternativ til det etablerte historiske narrative om norsk innsats i Koreakrigen. I arbeidet med oppgaven har jeg imidlertid ikke funnet sekundære kilder i form av vitneberetninger som kan understøtte informasjonen som Andersen har nedtegnet, og dette er en svakhet ved studien. Funnene bygger i hovedsak på informasjon fra en enkelt kilde. Ved å nøye kryssjekke alle funn mot det som er mulig å oppdrive av offentlig tilgjengelig informasjon, mener jeg likevel materialet gir grunnlag for å etablere et alternativt narrative.

Dette alternative narrative har jeg sett i lys av «Blindheimsaken», som i likhet med Andersens fortelling også omhandler påstått norsk deltakelse i oppdrag under «den kalde krigen» som ikke har vært kjent for offentligheten. Både Arne Andersens fortelling om Korea-bidraget og Svein Blindheims fortelling om de norske Finlandsoperasjonene omtales i samtiden av mediene. I

Blindheims tilfelle var innholdet i avsløringene gjort kjent gjennom finske medier omtrent samtidig som operasjonene foregikk. Andersens fortelling om Korea-bidraget fikk omtale gjennom artikkelen «Koreabløffen», som Andersen selv forteller om. Til felles har fortellingene at de begge ble avfeid som løgn. Dette kan imidlertid gi troverdighet til innholdet i notatene og dokumentene Andersen har etterlatt seg, da den viser at norske myndigheter har deltatt i liknende aksjoner tidligere, uten at offentligheten var informert, og uten at norske myndigheter senere har kommentert innholdet i avsløringene.

Det alternative narrativet som tar utgangspunkt i kildemateriale Arne Andersen etterlot seg, og som denne oppgaven etablerer går i korte trekk ut på følgende: 26 nordmenn, alle del av Tysklandsbrigade 521, ble høsten 1951 overført til en egen gruppe spesialsoldater, også kalt «stormpionerer». Etter overføringen gjennomgikk «stormpionergruppen» omfattende trening ved ulike militærleirer i Tyskland, og deltok i denne perioden i kontinuerlig kursopplæring, som blant annet omfattet «ekspertielle kurs» under regi av amerikanske og britiske «avdelingsopplegg». Da treningen var fullført 8 måneder senere, ble gruppen informert om muligheten for «videreutdanning» i en amerikansk/britisk-ledet gruppe av spesialsoldater fra andre NATO-land i Korea. Kurset hadde varighet mellom 60-90 dager og tilbudet kom i direkte linje fra daværende forsvarsminister Nils Langhelle. Deltagelse ville innebære livslang taushetsplikt. Hemmelighetsholdet skyltes hensynet til rikets sikkerhet og Norges forhold til andre nasjoner. Forsvarsministeren ønsket at erfaringene nordmennene gjorde seg i Korea skulle brukes i opplæringssammenheng senere. Selv deltok Langhelle i Tyskland da «stormpionergruppen» gjennomførte en form for eksamen som også har blitt kalt for «commandoeksamen». Denne eksamenen forberedte gruppen på oppholdet i Korea. At nordmennene ble sendt til Korea var ledd i målsettingen om å bygge opp det norske forsvaret, og overholde forpliktelsene Norge hadde gjort for NATO. En av nordmennene, Arne Andersen, hadde etter endt kursing en spesiell kompetanse for sprengningslære, sabotasje- og minefelleknikk, og det var ifølge ham selv derfor han senere var instruktør for Heimevernet.

Alle i «stormpionergruppen» som fikk tilbudet om å reise til Korea ser ut for å ha takket ja til dette. Gruppen reiste fra Frankfurt a.m. til Korea, med fly via Ankara, Karachi, Chittagong, Bangkok, Saigon og Manila. Denne reisen fant sted mellom den 7. og 9. juni 1952, og både det amerikanske og det britiske luftforsvaret var involvert i gjennomføringen. Deretter forflyttet «stormpionergruppen» seg den siste etappen til Korea om bord i det amerikanske marinefartøyet «Toledo». Det er usikkert om dette stemmer da det motstrider annen

informasjon om hvor dette skipet befant seg på tidspunktet. «Stormpionergruppen» hadde imidlertid senere forbindelser til dette skipet ettersom skipets navn senere ble navnet nordmennene brukte for å betegne sin egen gruppe («Toledo-gruppen»).

I Korea deltok «stormpionerene» i aktive krigshandlinger sammen med soldater fra andre FN-land, og det amerikanske forsvarsdepartementet tildelte minst en av nordmennene medaljer for hans innsats som del av frivilligbrigade «3 Un.Vol». Blant medaljene han mottok var den ene tildelt for utvist heltemot og den andre fordi han ble såret i kamphandlingene. Nordmennene deltok i harde kamper i Korea som medførte tap av flere menneskeliv, og en av nordmennene beskriver blant annet en soldat som fikk hovedpulsåren skåret over av en bjelkestump, og en nederlender som «ble delt opp i småbiter og en sky av blodrøyk». Da han selv ble alvorlig såret i oktober 1952 ble han sent til Japan for behandling. Deretter gikk turen videre til Berlin, via Manila og Thailand, og tilbake til Norge. I Tyskland ble «stormpionergruppen» gjenforent med de resterende soldatene i Tysklandsbrigade 521 som da var uvitende om hva gruppe hadde vært med på.

Nylig fremkomne dokumenter indikerer også at flere av de utsendte nordmennene kan ha mistet livet i kamphandlingene. Dette er imidlertid ikke bekreftet og norske myndigheter har ikke kommentert dette. Ifølge Arne Andersen skal familiemedlemmene av de som mistet livet, som på dette tidspunktet trodde soldatene var i Tyskland, ha blitt fortalt at mennene døde i drukningsulykker på havet. I dag er disse soldatenes egentlige skjebnene ukjent for familiene, ifølge det Andersen opplyste i 2010.

Etter hjemkomsten opplevde minst en av nordmennene dette som en «svært vond tid», og selv fant han det vanskelig å tilegne seg et sivilt levemønster. For å motvirke dette tvang han seg selv til å betrakte opplevelsene i Korea som en drøm. Han dikterte også seg selv å ikke fortelle noen om opplevelsene fra Korea. Norske myndigheter sørget imidlertid for at soldatene som dro til Korea ble ivaretatt etter datidens standard med tanke på oppfølging. Statens institutt for folkehelse (Folkehelseinstituttet) og Gaustad sykehus utførte «prøver» av nordmennene etter hjemkomsten. Det kan antas at myndighetene var bekymret for om «spesialsoldatene» hadde blitt utsatt for den da påståtte kjemiske krigføringen, eller «bakteriekrigen», som både Kina og Sovjetunionen hadde anklaget amerikanerne for å utføre i Korea. Noen av disse «prøvene» ble omtalt som de «orientale». Folkehelseinstituttet var minst en av aktørene som hadde kjennskap til dette bidraget av norske soldater i aktive krigshandlinger i Korea.

Dette narrative har jeg etablert etter systematisk gjennomgang av Andersens etterlatte notater og dokumenter, kryssjekket mot andre tilgjengelige kilder, og informasjon innhentet i samtale med Andersens etterkommere. Narrative representerer min subjektive tolkning og forståelse av dette kildematerialet.

7.4 Problemstilling 3: Hva kan forklare fraværet?

Hva kan forklare fraværet av Norges stridsbidrag under Koreakrigen fra det historiske narrative?

Myndighetenes hemmelige beslutning om å sende soldater til Korea ble aldri offentliggjort og soldatene som deltok i krigshandlingene ble underlagt livslang taushetsplikt. I sine notater viser Andersen forståelse for hvorfor operasjonene han tok del i ikke skulle bli kjent offentlig i samtiden. Dette var en tid preget av allianser på tvers av landegrenser, og uenighetene mellom stormaktene USA og Sovjetunionen kunne potensielt starte en tredje verdenskrig. Hensynet til rikets sikkerhet var derfor tungtveiende. Det var også ugunstig for Arbeiderpartiregjeringen å sende norske soldater til Korea, da sivilsamfunnet var splittet mellom dem som mente at Norge burde holde sine forpliktelser som medlem av FN, og dem som mente at Norge burde fokusere sine ressurser på oppbyggingen av eget forsvar i henhold til forpliktelsene gjennom NATO.

Taushetsplikten ble imidlertid aldri opphevet av norske myndighetenes, og varte derfor langt utover det som kan forsvares med et hensyn til «rikets sikkert». Det kan dermed hevdes at det eksisterte en «interessekonflikt» mellom Andersen og Norske myndigheter, på et tidspunkt der det ikke lenger var rikets sikkerhet taushetsløftet skulle beskytte, men heller myndighetenes ønske om å bevare den norske identiteten. Det er selektiv utvelgelse av elementer fra fortiden og fraværet av fortellinger som Andersens som har etablert nasjonale kollektive identiteter i Norge. Kulturelle overleveringer om «fredstanken» filtrert gjennom historieskrivning og refleksjon som fremmer de positive sidene ved norsk bistand og hjelpearbeid, har skapt en kollektiv norsk identitet. I kontrast til denne identiteten og minnekulturen står Andersens fortelling om nordmenn i aktive stridshandlinger i Korea. «Blindheimsaken» har vist at historier som står i kontrast til etablerte sannheter om Norge som fredsnasjon ikke får gjennomslag i norsk historiefortelling. «*Blindheims skjebne er et godt eksempel på hvordan myndighetene har greid å kneble en kritisk røst*» (Hagen & Jerstad, 2006). Blindheims fortelling om de norske

Finlandsoperasjonene passer like lite inn i det etablerte historiske narrativet om Norge som fredsnasjon, som Andersens fortelling om Korea-bidraget.

Andersens fortelling kan derimot bidra til å nyansere den etablerte minnekulturen. Slik sett passer den godt inn som supplement til det arbeidet som er gjort det siste tiåret som blant annet «Kolonitid» (Kjerland & Rio 2009), «Utviklingshjelp» og «Norske tenkemåter» (Tvedt, 2003, 2016) som alle problematiserer hvordan det historiske narrativet om nordmenns aktiviteter ikke er spesielt nyansert.

Imidlertid har diskusjonen om blant annet hendelser fra norsk etterkrigshistorie blitt nyansert i seneste tid i større grad enn tidligere. Eksempelvis har debatten om hvordan politiet i Norge var involvert i deportasjonen av norske jøder, og behandlingen norske kvinner som hadde inngått i kjærlighetsforhold tyske okkupanter under krigen, blitt nyansert (Politidirektoratet, 2012, Kalle, 2015). Etter åpningen av arkivet etter landssvikeroppjøret 1. januar 2015 har det blitt forsket mer på nordmenns deltagelse i Nasjonal Samling, og aktivitet på Østfronten. Dette har vært kontroversielle temaer, som først senere har blitt del av narrativet i norsk historie. Forholdet mellom minnepolitikk og historieforskning er helt sentralt når en vurderer hvordan historiske hendelser har blitt og blir framstilt.

Jeg vil imidlertid trekke frem at lærebøkene ikke nevner NORMASH i omtale av Koreakrigen. Hvis det er slik at den norske identiteten bygger på en fredstanke om Norge som humanitær nasjon, burde dette være en god anledning å formidle dette humanitære bidraget. De 623 nordmennene som tjenestegjorde ved NORMASH gjorde en viktig innsats der som kom 90 000 pasienter til gode.

Veien videre:

Som sagt innledningsvis, håper jeg denne oppgaven kan bidra til blant annet diskusjon og videre forskning. Jeg håper at oppgaven kan inspirere andre til å gjøre videre forskning og avdekke flere detaljer om norske aktiviteter i Koreakrigen. Jeg mener denne historien må frem i lyset, og de involverte må få anerkjennelse for sine bidrag. Arne Andersen levde hele sitt liv med sin hemmelighet, og fikk aldri dele denne. At han noterte sine opplevelser er den eneste grunnen til at vi i dag kan lese om dette bidraget. Jeg vil også oppfordre norske myndigheter om å løfte taushetsplikten slik at de gjenlevende personene med kjennskap til historien om det norske stridsbidraget til Koreakrigen får anledning til å dele denne historien med offentligheten.

Kildehenvisninger:

- Aftenposten. (31.10.1951). *Norge vil i Paris bli stilt overfor anbefalinger om økt innsats*
- Aftenposten. (09.07.1952). *Nordmann fra Korea*
- Aftenposten. (09.08.1952). *Norsk sjømann druknet i Japan*
- Aftenposten. (03.12.1952). *Norskfødt Korea-soldat dekoreres*
- Aftenposten. (05.12.1952). *Gjøvikgutten som fikk bronsestjernen*
- Alver, B. G. (1997). *Forskningsetikk i forskerhverdag: vurderinger og praksis*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Bachrach, P. & Baratz, M. S. (1962). Two Faces of Power. *The American Political Science Review*, 56(4), 947-952. doi: 10.2307/1952796
- Bachrach, P. & Baratz, M. S. (1963). Decisions and Nondecisions: An Analytical Framework. *The American Political Science Review*, 57(3), 632-642. doi: 10.2307/1952568
- Bachrach, P. & Baratz, M. S. (1970). *Power and poverty: theory and practice*. New York: Oxford University Press.
- Bakke, F. et.al. (2010). *NORMASH: Korea i våre hjerter*. Oslo: Norwegian Korean War Veterans Association
- Berg, O. (2009). Spesialisering og profesjonalisering. En beretning om den sivile norske helseforvaltnings utvikling fra 1809 – 2009 *Rapport fra helsetilsynet 8/2009*.
- Cortazzi, H. (2013). *Japan Experiences Fifty Years, One hundred views: Post-War Japan Through British Eyes*. Malta: Interprint.
- Dahl, R. A. (1961). *Who governs?: democracy and power in an American city* (Yale paperbound). New Haven, Conn: Yale University Press.
- Dale, T. (1955). *Beretning om det norske feltsykehus i Korea 1951-1954* (Norwegian mobile army surgical hospital in Korea 1951-1954). Oslo.
- Dowding, K. (2006). Three- Dimensional Power: A Discussion of Steven Lukes' Power: A Radical View. *Political Studies Review*, 4(2), 136-145. doi: 10.1111/j.1478-9299.2006.000100.x
- Edwards, P. M. (2013). *United Nations Participants in the Korean War: The Contributions of 45 Member Countries* (United Nations Participants in the Korean War). Jefferson: McFarland & Company, Inc., Publishers.
- Eidsvik, E. (2013). *Spaces of Scandinavian encounters in colonial South Africa: reconfiguring colonial discourses*. University of Bergen, Bergen

- Engelstad, F. (2010). *Maktens uttrykk: kulturforståelse som maktanalyse*. Oslo: Universitetsforl.
- Engelstad, F. (2016, 26. april). Makt. I *Store norske leksikon*. Lest:14.05.17
Hentet fra <https://snl.no/makt>
- Ervik, K. (2009). Nordmenn har vært leiesoldater i over 1000 år. Lest: 22.03.17 *Tv2.no*
Tilgjengelig fra: <http://www.tv2.no/a/2733982>
- Falkum, E. (2008). Makt og opposisjon i norsk arbeidsliv: avhandling for dr. philos.-grad (Vol. 2008:31). Oslo: Fafo.
- Fjelleng, G. (2014). Ørje-mann deltok i kamper under Korea-krigen. Lest:27.04.17
Tilgjengelig fra: <https://www.smaalenene.no/lokale-nyheter/orje-mann-deltok-i-kamper-under-korea-krigen/s/1-87-7334822>
- Frey, F. W. (1971). Comment: On Issues and Nonissues in the Study of Power. *The American Political Science Review*, 65(4), 1081-1101. doi: 10.2307/1953499
- George, A. L. (2005). *Case studies and theory development in the social sciences* (BCSIA studies in international security). Cambridge, Mass: MIT Press.
- Giæver, O. P. (2013). Norge i «Den glemte krigen». Lest: 27.04.17 Hentet fra
<https://www.abcnyheter.no/nyheter/2013/04/09/171025/norge-i-den-glemte-krigen>
- Grindheim, J. E. (2010). Makt. *Stat og styring*. 04/2010 vol. 20 s.22-23.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforl.
- Habermas, J. (1994). Faktizität und Geltung. *Nasjonalisme og nasjonal identitet* Elias, N. & Habermas, J. Norsk oversettelse Tjønneland, E. (Cappelens upopulære skrifter, Bind 19). Oslo: Cappelen akademisk forl.
- Halberstam, D. (2011). *The coldest winter. America and the Korean War* (utg. u. sidenr.) NewYork: Hyperion.
- Hagen, I. & Jerstad, J. (2006). Et oppgjør med vår krigshistorie. *Dagbladet.no*
Lest:22.03.2017 hentet fra <http://www.dagbladet.no/kultur/2006/06/03/467955.html>
- Hegghammer, T. (2014). Norske fremmedkrigere i går og i dag. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*(04), 277-288.
- Helle, E. (2009, 13. februar). Nils Langhelle. I *Norsk biografisk leksikon*. Lest:12.05.17
Hentet fra https://nbl.snl.no/Nils_Langhelle.
- Hellerud, S. V.& Knutsen (2008). *Historie* (Bokmål. utg.). Oslo: Aschehoug.
- Helleve, A. T. & Brekke, A. (1999). *Vestlendingar i Tysklandsbrigaden: 1947-1953*. Voss Sogn og Fjordane: Voss: Tysklandsbrigadanes veteranforening

- Hill, M. (2005). *The public policy process* (4th ed. utg.). Harlow, England ; New York: Pearson Longman.
- Ingvaldsen, B. & Kristensen I. (2008). *Makt og menneske: 10 Historie*. (Bokmål. utg.) Oslo: Damm.
- Ingvaldsen, B. & Kristensen I. (2016). *Nye makt og menneske: 10 Historie*. (Bokmål. utg.) Oslo: Cappelen Damm.
- The Institute of Heraldry (u.d.). Decorations and medals. Lest: 14.05.17. Tilgjengelig fra: <http://www.tioh.hqda.pentagon.mil/Catalog/Category.aspx?grp=4&menu=Decorations%20and%20Medals>
- Jentoft, M. (2013a.29. oktober). Her får de vite pappas mørke hemmelighet. *NRK.no*. Hentet 22.03.2017 fra <https://www.nrk.no/dokumentar/her-far-de-vite-pappas-hemmelighet-1.11318663>
- Jentoft, M. (2013b.17. mars). Svein Blindheim er død. *NRK.no*. Hentet 22.03.2017 fra <https://www.nrk.no/norge/svein-blindheim-er-dod-1.10952345>
- Jentoft, M. (2014.03. mai). Nordmenn deltok i kamphandlinger i Koreakrigen. *NRK.no* Hentet 12.03.2017 fra <https://www.nrk.no/urix/nordmenn-deltok-i-koreakrigen-1.11692471>
- Johansen, I. (2016.17. oktober). Etterretning i Norge – hevet over enhver debatt? *Radikalportal.no*. Hentet 22.03.2017 fra <https://radikalportal.no/2016/10/17/etterretning-i-norge-hevet-over-ehver-debatt/>
- Kalle, L.-C. (2015.11. mai). Det hemmelige landssvikoppgjøret. Hentet 22.03.2017 fra <https://www.nrk.no/ytring/det-hemmelige-landssvikoppgjoret-1.12351065>
- Kelly, D. (2011). *Treating Young Veterans: Promoting Resilience Through Practice and Advocacy*. New York: Springer Publishing Company.
- Kjerland, K. A. & Bertelsen, B. E. (2015). *Navigating colonial orders: Norwegian entrepreneurship in Africa and Oceania*. New Yourk: Berghahn Books.
- Kjerland, K. A. & Rio, K.M. (2009). *Kolonitid: Nordmenn på eventyr og big business i Afrika og Stillehavet*. Oslo: Scandinavian Academic Press.
- Kunnskapsdepartementet. (2013). *Læreplan i samfunnsfag (SAF1-03)*. Oslo: Utdanningsdirektoratet. Hentet fra <http://data.udir.no/kl06/SAF1-03.pdf?lang=nob>
- Kvale, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg., 2. oppl. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Leitenberg, M. (2000). The korean war biological weapon allegations: additional information and disclosures. *Asian Perspective* vol.24(3), 159-172

- Leira, H. (2005). Folket og freden: utviklingstrekk i norsk fredsdiskurs 1890-2005. *Internasjonal politikk (trykt utg.)*. 63: 2005: 2/3, S.135-160.
- Lepperød, T. (2013.25. juli). - Ambulansene kom så tett at det nesten var en kolonne. *Nettavisen.no*. Hentet 27.04.17 fra <http://www.nettavisen.no/3655007.html>
- Lukes, S. (1974). *Power: a radical view* (Studies in sociology). Basingstoke: Macmillan.
- Makt og demokratiutredningen. (2003). *Makt og demokrati*. (NOU2003/19). Oslo: Makt- og demokratiutredningen 1998-2003.
- Naval History and Heritage Command. (2015). Toledo I (CA-133). *History.navy.mil* Hentet 12.03.2017 Tilgjengelig fra <https://www.history.navy.mil/research/histories/ship-histories/danfs/t/toledo.html>
- Ness, E. J. (u.d.). Displaced Persons-leiren i Rendsburg. Hentet 27.04.17 Tilgjengelig fra: <https://itjenestefornorge.no/bidrag/323>
- Nilssen, T. R. & Lenz, C. (2011). *Fortiden i nåtiden: nye veier i formidlingen av andre verdenskrigs historie*. Oslo: Universitetsforl.
- Nilssen, V. L. (2012). *Analyse i kvalitative studier: den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforl.
- NTB/Harstad tidende (2016. 15. april) Solberg mintes norske ofre for Koreakrigen. Lest: 14.05.17. Hentet fra: <http://www.ht.no/ntb/utenriks/2016/04/15/Solberg-mintes-norske-ofre-for-Koreakrigen-12603515.ece>
- Nomedal, J-H., Bråthen, S (2008) Kosmos 10. Bergen: Fagbokforl.
- Pedersen, L. U. , i samarbeid med Norsk-koreansk forum (1991). *Norge i Korea: norsk innsats i Koreakrigen og senere*. Oslo: Huitfelt
- Pharo, H. Ø. (2015). «Brobyggingspolitikken» 1944–1948. *Norgeshistorie.no* Hentet 30.04.17 fra <http://www.norgeshistorie.no/velferdsstat-og-vestvending/artikler/1854-brobyggingspolitikken-1944-1948.html>
- Politidirektoratet. (2012.27. november). Norsk politi beklager overfor norske jøder. *Politi.no* Lest: 22.03.2017 Hentet fra https://www.politi.no/politidirektoratet/aktuelt/nyhetsarkiv/2012_11/Nyhet_11923.xml
- Riessman, C.K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Los Angeles: Sage Publications.
- Rømer, A. T. (2004). Magt og utdannelse i det postmoderne. *Nordic Studies in Education*, 24(02), 130-144.

- Seth, M. J. (2009). *A Concise History of Modern Korea: From the Late Nineteenth Century to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Skjønsberg, H. (2008). *Historie 10* (Bokmål utg.). Oslo: Gyldendal undervisning.
- Skogrand, K. (1994). Norge og Koreaspørsmålet 1945-1953. Oslo: K. Skogrand.
- Skogrand, K. (1995). Vikarierende aktører og asymmetriske allianser: Norge og Koreakrigen 1950-1953. *Internasjonal politikk (trykt utg.)*. 53 :1995 :3, S.285-306.
- Skogrand, K. (2004). Alliert i krig og fred: 1940-1970 i *Norsk forsvarshistorie bind 4*. Bergen: Eide.
- Standing Group. (01.10.1951). Participation of Norwegian Forces in Korea versus NATO i *Report by the chairman of the Standing Group to the Military representatives committee on Standing Group actions since the nineteenth MRC meeting* (M.R.C. 4/8).
- Stanley, S. (1999). *The Korean War: no victors, no vanquished* (Warfare and history): United Kingdom: Routledge Ltd.
- Storeide, A. H. (2011) "Han vet at det er sant, for han har vært der" – tidsvitner som historieformidlere. *Fortiden i nåtiden*. 103-122. Claudia Lenz/Trond Risto Nilssen (ed.), Oslo: Universitetsforlaget
- Stortinget. (1950a). (Innst. S. nr. 190). *Innstilling fra den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite om ekstraordinære tiltak for å øke tempoet i utbyggingen av Norges forsvarsberedskap*.
- Stortinget. (1950b). (St. prop. nr. 122). *Ekstraordinære tiltak for å øke tempoet i utbyggingen av Norges forsvarsberedskap*.
- Stortinget. (1951). *Redegjørelse fra utenriksministeren om den internasjonale situasjonen 31.10.1951*, i Stortingsforhandlinger 1951, 7b s. 2237
- Stortingsarkivet. (1950a). *Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen møte 28.07.1950 kl. 13.00 (referat)*.
- Stortingsarkivet. (1950b). *Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen møte 13.11.1950 kl. 10.00 (referat)*.
- Stortingsarkivet. (1951). *Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen møte 23.10.1951 kl. 17.30 (referat)*.
- Stueck, W. (1997). *The Origins of the Korean War*. Princeton; New Jersey: Princeton University Press.
- Thyness, P. (2009). Sven Nielsen. Hentet I *Norsk biografisk leksikon* Henttet 12.03.2017 fra https://nbl.snl.no/Sven_Nielsen.

- Tvedt, T. (2003). *Utviklingshjelp, utenrikspolitikk og makt: den norske modellen*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Tvedt, T. (2016). *Norske tenkemåter: tekster 2002-2016*. Oslo: Aschehoug.
- Ueda, R. (2011). *A Companion to American Immigration* (Wiley Blackwell Companions to American History). Hoboken: Wiley.
- UN. (27.06.1950). *Draft Resolution Concerning The Complaint Of Aggression Upon The Republic Of Korea Submitted At The 474th Meeting Of The Security Council On 27 June 1950 / United States Of America*. (S/1508)
- VG. (23.08.1950). *Umulig å komme til Korea som frivillig*
- VG. (15.01.1954). *Ung nordmann trues med deportering fra USA*
- VG. (01.11.1951). *Ikke norske tropper til Korea*
- Wiborg, B. (2002). Stalin og Koreakrigen; ideologi og realpolitikk. *Nordisk østforum*, 16(2), 195-205.
- Wikipedia. (u.d.). *File:USS Toledo (CA-133).jpg*. This file is a work of a sailor or employee of the U.S. Navy, taken or made as part of that person's official duties. As a work of the U.S. federal government, the image is in the public domain in the United States. Hentet: 14.05.17. Hentet fra [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:USS_Toledo_\(CA-133\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:USS_Toledo_(CA-133).jpg)

Vedlegg:

Sidene som følger denne har vedlegg i følgende rekkefølge:

- Vedlegg 1: Sikkerhetsrådets henstilling (S/1508/Rev.1) 27. juni 1950 (1 side)
- Vedlegg 2: Svarbrevet fra NRPC (1 side)
- Vedlegg 3: Informasjonsskriv – deltagelse i forskningsprosjektet (2 sider)
- Vedlegg 4: *Report by the chairman of the Standing Group* (M.R.C. 4/8) (2 sider)
- Vedlegg 5: Godkjenningsbrev Personvernombudet (NSD) (1 side)

UNITED NATIONS
SECURITY
COUNCIL

GENERAL

S/1508/Rev.1
27 June 1950

ORIGINAL: ENGLISH

UNITED STATES OF AMERICA: REVISED DRAFT RESOLUTION CONCERNING
THE COMPLAINT OF AGGRESSION UPON THE REPUBLIC OF KOREA
SUBMITTED AT THE 474TH MEETING OF THE SECURITY
COUNCIL ON 27 JUNE 1950

The Security Council,

Having determined that the armed attack upon the Republic of Korea by forces from North Korea constitutes a breach of the peace,

Having called for an immediate cessation of hostilities, and

Having called upon the authorities of North Korea to withdraw forthwith their armed forces to the 38th parallel, and

Having noted from the report of the United Nations Commission for Korea that the authorities in North Korea have neither ceased hostilities nor withdrawn their armed forces to the 38th parallel and that urgent military measures are required to restore international peace and security, and

Having noted the appeal from the Republic of Korea to the United Nations for immediate and effective steps to secure peace and security,

Recommends that the Members of the United Nations furnish such assistance to the Republic of Korea as may be necessary to repel the armed attack and to restore international peace and security in the area.

NATIONAL PERSONNEL RECORDS CENTER

1 ARCHIVES DRIVE ST LOUIS, MO 63138-1002

www.archives.gov

March 8, 2017

KNUT KJOSAS
NEUMANNSGATE 12
5015 BERGEN, NORWAY .

RE: Veteran's Name: ANDERSEN, Arne Osvald
SSN/SN:
Request Number: 2-20114191975

Dear Recipient:

Thank you for contacting the National Personnel Records Center. The record needed to answer your inquiry is not in our files. If the record were here on July 12, 1973, it would have been in the area that suffered the most damage in the fire on that date and may have been destroyed. The fire destroyed the major portion of records of Army military personnel for the period 1912 through 1959, and records of Air Force personnel with surnames Hubbard through Z for the period 1947 through 1963. Fortunately, there are alternate records sources that often contain information which can be used to reconstruct service record data lost in the fire; however, complete Medical and Personnel records cannot be reconstructed.

We are not able to identify the record needed to answer your inquiry. We will be happy to conduct a further search if you complete and return the enclosed NA Form 13075, *Questionnaire About Military Service*. It is important that as much information as possible be provided so that we may conduct a thorough search of the available sources. Upon receipt of the completed NA Form 13075, we will make every effort to locate the information you are requesting.

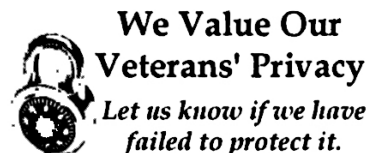
Please return the completed NA Form 13075 in the envelope provided. This will ensure your information will be routed to me for special handling. Be sure to place proper postage on our envelope to prevent any delays in processing. Your case will remain open for 30 days. If a reply is not received within this time, your case will automatically be closed in our system.

If you have questions or comments regarding this response, you may contact us at 314-801-0800 or by mail at the address shown in the letterhead above. If you contact us, please reference the Request Number listed above. If you are a veteran, or a deceased veteran's next of kin, please consider submitting your future requests online by visiting us at <http://vetrecs.archives.gov>.

Sincerely,

JENNIFER ROBINSON
Archives Technician (AFN-MC2F)

Enclosure(s)

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

«Det norske militære bidraget til Koreakrigen»

Bakgrunn og formål

Formålet med studien er å dokumentere det norske militære bidraget til Koreakrigen. Dette er en mastergradsstudie ved Høgskolen i Vestlandet, Avdeling for lærerutdanning, Samfunnsfagseksjonen. Foreløpige problemstillinger/sentrale spørsmål som ønskes å belyses:

- a. Hvorfor deltok nordmenn i krigshandlinger i Koreakrigen?
- b. Hvordan foregikk rekrutteringen?
- c. Hva var konsekvensene av å delta?
- d. Hvorfor er (har) det ikke (vært) åpenhet for å snakke om dette bidraget?

Utvalget vil begrense seg til informanter med spesiell kunnskap om Koreakrigen eller personer som selv deltok i aktive krigshandlinger.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelse i studien innebærer villighet til å la seg intervju, og/eller å gi tilgang til innsyn i privat kildemateriale med relevans for de spørsmål som studien stiller. Dette kan eksempelvis dreie seg om dagbøker og privat korrespondanse.

Spørsmålene vil omhandle enkeltpersoners og gruppers handlinger i Korea, Tyskland og Norge, i og under Koreakrigen. Spørsmålene vil avdekke meninger, holdninger, erfaringer og generelt gi svar på hvordan hendelser fant sted. Datamateriale registreres i form av notater, lydopptak og bilder.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Tilgang/innsyn vil bli gitt meg og min veileder for dette masterprosjektet. Personopplysninger lagres i all hovedsak digitalt på min private PC. Denne er låst med brukernavn/passord-tilgang. Deltakerne i studien vil ikke anonymiseres med mindre dette er ens eget ønske. Det vil opplyses om dette.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 30.juni 2017. Datamateriale/personopplysninger som har blitt bruk i denne studien vil lagres inntil masteroppgaven har blitt godkjent. Etter den tid vil opplysningene bli slettet.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med;

Masterstudent: Knut Kjosås
Veileder: Erlend Eidsvik

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

M.R.C. 4/8 (DRAFT)

REGRADED NATO unclassified

1 October 1951

Per Authority MSM-130-96

Pages 1 - 7, incl.

By Clausen Date 17/12/98

DRAFT

NATO
SECRET

REPORT BY THE CHAIRMAN OF THE STANDING GROUP

to the

MILITARY REPRESENTATIVES COMMITTEE

on

STANDING GROUP ACTIONS SINCE THE NINETEENTH MRC MEETING

PART I

CURRENT BUSINESS

1. Responsibility for Maintaining Lists of Militarily Acceptable Types of Equipment.

The Standing Group has agreed that the Military Standardization Agency will be responsible for maintaining NATO lists of militarily acceptable types of equipment. Draft instructions for the implementation of this responsibility have been forwarded to the Military Standardization Agency with the request that the Standing Group be advised of their comments on the draft proposal for handling this problem.

2. The Definition of Military Shipping Requirements.

The Standing Group has provided Council Deputies, the FEB, PBOS, and SHAPE with a definition of those shipping requirements pertaining specifically to the military in order that the current FEB study of civilian import requirements may avoid as far as possible any overlap.

3. Periodical Reports on Forces Assigned or Earmarked for NATO (S.G. 85/7).

The first series of returns in accordance with SGM-408-51 has now been received and the information in them has been passed to Council Deputies. This paper reviews the existing

IMRC Dec 1

NATO
SECRET

SECRET

DECLASSIFIED-PUBLIC DISCLOSURE MSM-130-96 DECLASSIFIE-MISE EN LECTURE PUBLIQUE

TOP ██████████
NATO UNCLASSIFIED

forms and procedure and recommends certain improvements designed to clarify the type of information supplied, and to eliminate duplication.

NATO
SECRET

4. Periodic Report by the Supreme Allied Commander Europe (S.G. 120/7).

Copies of this report have already been furnished to the Military Representatives.

5. Participation of Norwegian Forces in Korea versus NATO.

The Norwegian government, through its Military Representative, requested the Standing Group to give its opinion as to the desirability of committing Norwegian forces in Korea in view of the great importance attached by the North Atlantic Treaty Organization to the early strengthening of the Norwegian military structure. Subsequently, the Norwegian Minister of Defense, Mr. Hauge, visited Washington and discussed the problem personally with the Standing Group with a view to determining how Norway's resources might best be applied to the common defense. The Norwegian government finally concluded that the most effective overall contribution could be made by sending specialists in winter warfare to Korea and by continuing to press the build-up of its main forces at home.

6. Potential for Soviet Sabotage and Espionage in NATO Shipyards (SGM-1000-51).

National comments concerning this subject which had been raised by SACEUR and passed to Council Deputies have now been received at Council Deputies level. These views were subsequently passed by the Standing Group to the Supreme Allied Commander Europe.

NATO
SECRET

NATO UNCLASSIFIED

CONFIDENTIAL

Erlend Eidsvik
Avdeling for lærerutdanning Høgskolen i Bergen
Postboks 7030
5020 BERGEN

Vår dato: 11.10.2016

Vår ref: 49855 / 3 / BGH

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 08.09.2016. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>49855</i>	<i>Det norske militære bidraget til Koreakrigen</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Høgskolen i Bergen, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Erlend Eidsvik</i>
<i>Student</i>	<i>Knut Kjosås</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.08.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Belinda Gloppen Helle

Kontaktperson: Belinda Gloppen Helle tlf: 55 58 28 74

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.